

ΠΡΑΣΙΝΟ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΕΞΟΔΟ
ΑΠΟ ΤΗ ΚΡΙΣΗ

αναζωογόνηση της οικονομίας, δημιουργία θέσεων εργασίας, ενδυνάμωση κοινωνικής συνοχής, προστασία περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΝΕΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Νίκος Χρυσόγελος

Ευρωβουλευτής των Πράσινων

www.chrysogelos.gr

Ομάδα των Πράσινων ΙΕΕΣ
στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΠΡΑΣΙΝΟ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΕΞΟΔΟ
ΑΠΟ ΤΗ ΚΡΙΣΗ

αναζωογόνηση της οικονομίας, δημιουργία θέσεων εργασίας,
ενδυνάμωση κοινωνικής συνοχής, προστασία περιβάλλοντος και
πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΝΕΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Νίκος Χρυσόγελος

Ευρωβουλευτής των Πράσινων

www.chrysogelos.gr

Ομάδα των Πράσινων ΙΕΕΣ
στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Μια έκδοση του ευρωβουλευτή Νίκου Χρυσόγελου

Απρίλιος 2014

Κείμενα: Νίκος Χρυσόγελος

Ευρωβουλευτής των Πράσινων στο Ευρωκοινοβούλιο

www.chrysogelos.gr

www.prasinoi.gr

nikos.chrysogelos@europarl.europa.eu

**Σελιδοποίηση, σχεδιασμός:
Αριστείδης Παπαδάκης, Πόπη Μπαξεβάνη**

**Χρηματοδότηση από την Ομάδα των Πράσινων στο Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή – Η κρίση

1.1. Η ελληνική διάσταση της κρίσης

1.2. Η παγκόσμια διάσταση της κρίσης

1.3. Διαρθρωτική κρίση του οικονομικού / ενεργειακού μοντέλου της Δεύτερης Βιομηχανικής Επανάστασης

2. Η αποτυχία της πολιτικής που ακολουθείται

2.1. Οι επιπτώσεις της πολιτικής που ακολουθείται

2.2. Κριτική στην πολιτική που έχει επιλεγεί

2.3. Τα κύρια χαρακτηριστικά του προτεινόμενου από την κυβέρνηση αναπτυξιακού μοντέλου

3. Γενικές κατευθύνσεις μιας πράσινης πολιτικής πρότασης για την οικονομία

3.1. Πράσινη πρόταση για τις αλλαγές στο παραγωγικό μοντέλο και την οικονομία

3.2. Ένα σύγχρονο φορολογικό σύστημα που θα ενισχύσει την υπεύθυνη επιχειρηματικότητα, την οικολογική και κοινωνική καινοτομία και την απασχόληση

3.3. Συνοπτικά η εναλλακτική πρότασή – σχέδιο μας για την οικονομία και τις επενδύσεις

4. Αλλαγές στους όρους του Μνημονίου

4.1. Ανοικτή αξιολόγηση και διόρθωση του σχεδίου δημοσιονομικής προσαρμογής

4.2. Αλλαγές στους όρους του Μνημονίου – προσαρμογή στις ευρωπαϊκές πολιτικές κι αξίες

5. Νέο πράσινο, οικονομικό μοντέλο για την ελληνική οικονομία

5.1. Αναγκαίο ένα εναλλακτικό σχέδιο διεξόδου από την κρίση

- 5.1.1. Εναλλακτικός τρίτος δρόμος, προς ένα βιώσιμο μέλλον
- 5.1.2. Βιώσιμη ευημερία
- 5.1.3. Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης
- 5.1.4. Η περιβαλλοντική διάσταση του σχεδίου διεξόδου από την κρίση

5.2. Ένα διαφορετικό παραγωγικό μοντέλο

- 5.2.1. Μία νέα βιομηχανική πολιτική
- 5.2.2. Πράσινη οικονομία
- 5.2.3. Κοινωνική οικονομία
- 5.2.4. Γαλάζια οικονομία
- 5.2.5. Βιο-οικονομία

5.3. Η κοινωνική διάσταση του σχεδίου για έξοδο από την κρίση

- 5.3.1. Κρίση, νέοι, χειραφέτηση, ανεργία
- 5.3.2. Κοινωνική ασφάλιση και συνταξιοδότηση

5.4. Προτεραιότητες των Πράσινων στα οικονομικά

5.5. Η κλιματική κρίση ως μια ευκαιρία για αναδιανομή εξουσίας και πλούτου

5.6. Αξιοποιώντας τους ευρωπαϊκούς, εθνικούς και τοπικούς οικονομικούς πόρους

5.7. Αλλαγές στο πολιτικό και δημοκρατικό μοντέλο

1. Εισαγωγή – Η κρίση

1.1. Η ελληνική διάσταση της κρίσης

Η ελληνική κρίση δεν είναι αποκομμένη από την παγκόσμια και την ευρωπαϊκή διάσταση της κρίσης, αλλά φυσικά παρουσιάζει και τις δικές της ιδιαιτερότητες. Η Ελλάδα ακολούθησε τις τελευταίες δεκαετίες ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίστηκε κυρίως στην κατανάλωση, στην οικοδομή, τις υπηρεσίες και τον τουρισμό. Οι ευρωπαϊκοί πόροι αλλά και ο δανεισμός δεν αξιοποιήθηκαν με στόχο να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική διοίκηση, αποτελεσματικές και προς όφελος του πολίτη κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές και υποδομές, να γίνει βιώσιμη και αποδοτική η οικονομία και η παραγωγή, να βελτιωθεί η ενεργειακή αποδοτικότητα και η αποδοτικότητα ως προς τη χρήση πρώτων υλών και πόρων της παραγωγικής διαδικασίας, να αναβαθμιστούν οι ικανότητες του ανθρώπινου δυναμικού. Αντιθέτως, στο πλαίσιο ενός πελατειακού και διαπλεκόμενου συστήματος, οδήγησαν στην διαφθορά και στην κατασπατάληση οικονομικών, φυσικών και ανθρωπίνων πόρων.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση επιτάχυνε το σκάσιμο της ελληνικής φούσκας. Η άρνηση του πολιτικού συστήματος, των πολιτικών κομμάτων και των κοινωνικών φορέων να παραδεχθούν εγκαίρως το αδιέξοδο στο οποίο οδηγούνταν η χώρα και η αδυναμία τους να επεξεργαστούν ένα ισορροπημένο, κοινωνικά δίκαιο σχέδιο μετάβασης σε μια νέα εποχή, σε μια πιο βιώσιμη οικονομία, με ενισχυμένη την αίσθηση του δημόσιου συμφέροντος και την κοινωνική συνοχή, σε συνδυασμό με την εφαρμογή μιας αποτυχημένης συνταγής διάσωσης και προσαρμογής είχαν ως αποτέλεσμα να οδηγηθεί η χώρα σε αποσύνθεση του κοινωνικού ιστού, κατάρρευση της παραγωγικής βάσης, πλήρη απονομιμοποίηση του πολιτικού οικοδομήματος και σε πρωτοφανή επίπεδα ανεργίας.

Η διέξοδος από την κρίση απαιτεί βαθιές μεταρρυθμίσεις και αλλαγές στο μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης της χώρας, στον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις, στην οικονομία, στις κοινωνικές πολιτικές, στις αξίες και προτεραιότητες της κοινωνίας. Με δεδομένη την περιβαλλοντική και κλιματική κρίση που είναι – αν και δεν συνειδητοποιείται – εξίσου ή και σοβαρότερη μεσοπρόθεσμα από την σημερινή δημοσιονομική κρίση, το σχέδιο διεξόδου από την κρίση δεν μπορεί παρά να λαμβάνει σοβαρά υπόψη αυτή τη διάσταση μαζί με την οικονομική και κοινωνική διάσταση της κρίσης, και επομένως το σχέδιο διεξόδου από την κρίση δεν μπορεί παρά να βασιστεί σε ένα νέο Πράσινο Κοινωνικό Συμβόλαιο.

1.2. Η παγκόσμια διάσταση της κρίσης

Η παγκόσμια διάσταση της κρίσης έχει δυο βασικές παραμέτρους: τον τρόπο που αναπτύχθηκε ο χρηματοπιστωτικός τομέας και τον τρόπο που αναπτύχθηκε το ενεργειακό μοντέλο. Η αλήθεια είναι ότι τα δυο αυτά συστήματα δεν είναι αποκομμένα μεταξύ τους αλλά είναι αλληλεξαρτώμενα.

Τα ενεργειακά καθεστώτα διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό τη φύση των πολιτισμών και καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται, το πώς κατανέμονται οι καρποί του εμπορίου, πώς ασκείται η πολιτική εξουσία, πώς διεξάγονται οι κοινωνικές σχέσεις. Τα ενεργειακά καθεστώτα καθορίζουν εν πολλοίς το πώς οι πολιτισμοί «γεννιούνται, ζουν και πεθαίνουν».

Η παρούσα κρίση δεν είναι μια προσωρινή οικονομική κρίση. Αντιπροσωπεύει το τέλος ενός μεγάλου ενεργειακού καθεστώτος που συνήθως ορίζεται ως «η δεύτερη βιομηχανική επανάσταση» που βασίστηκε στη συγκέντρωση πηγών ενέργειας και την έντονη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, χωρίς καμία μέριμνα για τη δυνατότητα του περιβάλλοντος να τους ανανεώσει ή να απορροφήσει τα απόβλητα. Από την άλλη είναι αποτέλεσμα της διαμόρφωσης μιας οικονομίας φούσκας, ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος καζίνο σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, βασισμένο σε σημαντικό βαθμό στην “άφθονη “ενέργεια από ορυκτά καύσιμα και πυρηνικά, που οδηγεί, μεταξύ άλλων, και σε “υπερθέρμανση του πλανήτη”.

Αυτή η “επανάσταση” ξεκίνησε από μία βασισμένη σε ορυκτά καύσιμα, κεντρικά ελεγχόμενη, από πάνω προς τα κάτω, μη δημοκρατική, εντάσεως κεφαλαίου οικονομία, η οποία χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά υψηλά επίπεδα κέρδους και συσσώρευσης πλούτου, δημιουργώντας κατά συνέπεια το καλύτερο εκκολαπτήριο για την χρηματοοικονομική κερδοσκοπία. Οι οικονομικές πολιτικές που ενέπνευσε, ο υπερ-φιλελευθερισμός, η απορρύθμιση και απαλλαγή από τη φορολόγηση, υιοθετήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του '70 από τον Ronald Reagan και την Margaret Thatcher και ολοκλήρωσαν την εικόνα.

Υπό αυτές τις συνθήκες, οι χρηματοπιστωτικές αγορές έχουν αποκτήσει δεσπόζουσα θέση τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο χρηματοοικονομικό τομέα. Η επακόλουθη περιβαλλοντική και η φυσική εντροπία (απαγωγή των πόρων, ρύπανση και υπερθέρμανση του πλανήτη) έχουν επεκταθεί και σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Αυτή η κοινωνική και οικονομική εντροπία αντικατοπτρίζεται τις τελευταίες δεκαετίες στη δημιουργία μίας πολύ άνισης, μη ασφαλούς, μη βιώσιμης κοινωνίας, η οποία χαρακτηρίζεται από μεγάλη ανισότητα εισοδημάτων, κοινωνική αδικία και δυσλειτουργική αγορά κεφαλαίων που δεν λειτουργεί πλέον ούτε καν με τα

δικά της πρότυπα, όπως σαφώς προκύπτει και από την επιμονή της ελληνικής κρίσης, παρά τα επιβαλλόμενα μέτρα λιτότητας. Η τρέχουσα κρίση δεν είναι μόνο μια δημοσιονομική ή μία χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά είναι επίσης μια κρίση του μοντέλου ανάπτυξης, του μοντέλου οικονομίας αλλά πρόκειται και για μία οικολογική και κοινωνική κρίση.

Είναι προφανές ότι, προκειμένου να εξαλειφθούν οι αιτίες της κρίσης είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα όχι μόνο έναντι των δημοσιονομικών και οικονομικών προβλημάτων, αλλά και ενάντια στην περιβαλλοντική εντροπία που δημιούργησε αυτό το μοντέλο, καθώς και εναντίον της κοινωνικής - οικονομικής εντροπίας.

Αυτό σημαίνει, το να διασφαλιστεί μια ομαλή μετάβαση προς ένα βασισμένο στην ηλιακή και τις άλλες ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, αποκεντρωμένο, δημοκρατικό, έντασης εργασίας, ενεργειακό καθεστώς, στο οποίο εκατομμύρια των μικρών παραγωγών θα παράγουν τη δική τους ενέργεια στις κατοικίες τους και τα εμπορικά πλεονάσματα θα διατίθενται προς όφελος της κοινότητας παράλληλα με την οργανωμένη μέσα από συνεταιρισμούς παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Οι κοινωνίες θα διασφαλίζουν επίσης - και μέσω της επιχειρηματικότητας - την κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα.

Βρισκόμαστε μπροστά σε μια ιστορική πρόκληση: να μετατρέψουμε την σημερινή παγκόσμια κρίση σε διαρθρωτική ευκαιρία για να δημιουργηθεί ένα νέο οικονομικό μοντέλο που παράγει λιγότερη προβλήματα και περισσότερες θέσεις εργασίας, κατανέμει το ΑΕΠ πιο δίκαια και βασίζεται σε ένα μοντέλο βιώσιμης ευημερίας που αποσυνδέεται από τη συνεχή και μόνιμη αύξηση της κατανάλωσης φυσικών πόρων και ενέργειας αλλά και μια αντίληψη απεριορίστης ανάπτυξης του ΑΕΠ με κάθε κόστος. Καλούμε αυτό το σενάριο "οικο-κοινωνική ανάπτυξη», που οδηγεί από τη δεύτερη στην "τρίτη βιομηχανική επανάσταση".

Η μετάβαση αυτή συνεπάγεται νέα πρότυπα, νέες αξίες και καινοτόμους τρόπους σκέψης και δεν μπορεί (και δεν θα) πρέπει να λειτουργεί με τους ίδιους ανθρώπους και πολιτικές δυνάμεις που οδήγησαν τον κόσμο στην παρούσα καταστροφή. Νέοι άνθρωποι και νέες κοινωνικές – πολιτικές δυνάμεις πρέπει να έχουν την εξουσία, που μπορούν να επαναπροσδιορίσουν την έννοια των οικονομικών σχέσεων παράλληλα με την οικολογική σκέψη, μετατρέποντας την αξιοποίηση των φυσικών πόρων από κερδοσκοπική λειτουργία σε λειτουργία ηθική, οικολογική και κοινωνική.

Η κρίση είναι βαθιά και δημιουργεί σε πολλούς απαισιοδοξία. Το αισιόδοξο, όμως, είναι ότι αυτές οι δημιουργικές δυνάμεις υπάρχουν μέσα στην κοινωνία και περισσότεροι άνθρωποι νοιώθουν πλέον την ανάγκη αλλαγών.

Αυτοί οι άνθρωποι και ομάδες υπάρχουν και έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος ή τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Βρίσκονται κυρίως στα Πράσινα κόμματα και κινήματα της Ευρώπης και του κόσμου, στα κοινωνικά εναλλακτικά κινήματα, αλλά και σε σχολεία και πανεπιστήμια, στα γραφεία και τα ερευνητικά κέντρα, στην ύπαιθρο και στις πόλεις, στις επιχειρήσεις και στους επαγγελματικούς φορείς, στα κοινωνικά δίκτυα και στις συνεταιριστικές – συνεργατικές επιχειρήσεις. Χρειάζεται, όμως, να αποτελέσουν όλες μαζί ένα δημιουργικό κύμα που θα αλλάξει το παλιό και θα φέρει στο προσκήνιο την κοινωνική και οικολογική καινοτομία, την αλληλεγγύη, τη δημοκρατία στην οικονομία, την υπευθυνότητα στην οικονομία ώστε να είναι αυτή σε όλες τις μορφές της (δημόσια, ιδιωτική, κοινωνική) προς όφελος της κοινωνίας.

Αυτή η βασική φιλοσοφία οδηγεί και εμπνέει όλες τις προτάσεις αυτού του Σχεδίου Στρατηγικής για Διέξοδο από την Κρίση με πράσινη κοινωνικά δίκαιη πολιτική.

1.3 Διαρθρωτική κρίση του οικονομικού/ενεργειακού μοντέλου της Δεύτερης Βιομηχανικής Επανάστασης

Η δεύτερη βιομηχανική επανάσταση βασίστηκε στη συγκέντρωση ορυκτών και ενεργειακών πηγών, και χρηματοδοτήθηκε από μαζικές ενέσεις κεφαλαίων από τις κύριες οικονομικές ομάδες του κόσμου αλλά δημιούργησε και μια οικονομία καζίνο. Μεγάλο μέρος της σημερινής οικονομίας είναι “φούσκα”, κυρίως χρηματοπιστωτική, ενώ το ποσοστό της πραγματικής οικονομίας είναι αναλογικά δραματικά μικρό.

Το μοντέλο αυτό οδηγεί πλέον, μετά από την για πολλά χρόνια επικυριαρχία του χωρίς αμφισβήτηση, σε μια μη αναστρέψιμη κρίση.

Βέβαια, κάθε χώρα αντιμετωπίζει, την ίδια στιγμή, το δικό της «τύπο» της κρίσης, αλλά δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την παγκόσμια κρίση, την κρίση της Ευρωζώνης και την περιβαλλοντική κρίση.

Για να κατανοήσουμε την παγκόσμια κρίση (και την ελληνική ως ένα τμήμα της), πρέπει να έχουμε κατά νου σαφώς ότι το οικονομικό μοντέλο της δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης έχει εισέλθει στην τελική του φάση με τρεις στενά αλληλοεξαρτώμενες κρίσεις:

- μία οικονομική χρηματοπιστωτική κρίση,
- μία ενεργειακή κρίση και

- μία κλιματική και περιβαλλοντική κρίση.

Η κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών αγορών κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008 δεν θα είχε συμβεί αν τον Ιούλιο του ίδιου έτους, το βαρέλι του πετρελαίου δεν είχε φτάσει στο απρόσμενα υψηλό επίπεδο τιμών των 147 δολαρίων. Το γεγονός αυτό προκάλεσε οικονομικό σεισμό, εξαιτίας του ότι το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας εξαρτάται από το πετρέλαιο. Συναλλαγές και εμπορικές ανταλλαγές εκμηδενίστηκαν. Ταραχές για την αναζήτηση τροφίμων οι τιμές των οποίων αυξήθηκαν δυσανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες των πολιτών ξέσπασαν σε όλο τον κόσμο, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η ζήτηση για τα αγαθά και τις υπηρεσίες μειώθηκαν. Αντίστοιχα, έπεσε και η τιμή του πετρελαίου, γιατί τότε, κανείς δεν μπορούσε να αντέξει στην τιμή αυτή. Η τιμή των 147 δολαρίων το βαρέλι αποδείχθηκε ως ένα άνω όριο τιμής το οποίο η παγκόσμια οικονομία δεν μπορεί ξεπεράσει, τουλάχιστον προς το παρόν. Όταν η τιμή του πετρελαίου έπεσε, η παγκόσμια οικονομία επανεκκινήθηκε αργά, αλλά η κρίση παραμένει.

Η κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών αγορών δύο μήνες αργότερα ήταν η αναμενόμενη εξέλιξη μετά τον οικονομικό σεισμό.

Όταν η παγκόσμια οικονομία σταμάτησε εξαιτίας της κρίσης της τιμής του πετρελαίου, όλοι οι πιστωτές έσπευσαν να ανακτήσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία και αυτό αποκάλυψε την αστάθεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που κατείχαν σε σημαντικό βαθμό κερδοσκοπικούς χρηματοοικονομικούς τίτλους. Η κατάσταση έγινε χειρότερη για την Ελλάδα από την αποκάλυψη της προηγούμενης εξαπάτησης στην εκτίμηση του χρέους, και από το διεστραμμένο μηχανισμό CDS που άρχισε να στρέφεται εναντίον της χώρας προς όφελος των κερδοσκόπων, καθώς και λόγω των διαρθρωτικών προβλημάτων της και της γενικότερης πολιτικής ανεπάρκειας.

Σε μια αγορά βασισμένη σε μία "πραγματική οικονομία", τα CDS δεν θα υπήρχαν. Τα CDS είναι παραδεκτά μόνο σε ένα σύστημα που βασίζεται σε απόλυτη χρηματοοικονομική κερδοσκοπία. Είναι ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο έναντι στη χειρότερη περίπτωση, που πρακτικά εγγυάται ότι ο «επενδυτής» δεν έχει κανένα κίνδυνο. Ποτέ δεν μπορεί να χάσει: σε καλή περίπτωση πετυχαίνει πολύ υψηλά κέρδη. Στην κακή περίπτωση παίρνει πίσω τα χρήματά του με τους αναλογούντες τόκους, μετατρέποντας μια απώλεια σε κέρδος, σε αντίθεση με κάθε καλό κανόνα του καπιταλιστικού παιχνιδιού.

Αλλά πώς θα μπορούσαμε να φτάσουμε σε ένα τέτοιο σενάριο; Πώς φτάσαμε σε μια κατάσταση στην οποία θεωρείται φυσιολογικό ο επιχειρηματικός κίνδυνος να έχει εκλείψει από την «εικονική» κεφαλαιαγορά και οικονομία αλλά να παραμένει για τους επιχειρηματίες που παράγουν πραγματικά αγαθά και υπηρεσίες στην πραγματική ζωή;

Και πώς φτάσαμε να θεωρείται φυσιολογικό οι κυβερνήσεις να πρέπει να δανείζονται χρήματα για να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές ανάγκες τους, ανταγωνιζόμενες στις αγορές παγκοσμίως με ιδιωτικές, κερδοσκοπικού χαρακτήρα εταιρείες, αντί να αποκτήσουν τα χρήματα κάνοντας χρήση της εξουσίας που διαθέτουν με δημοσιονομικά ή νομισματικά μέσα;

Πώς έχουμε φτάσει στο σημείο να θεωρείται φυσιολογικό ιδιωτικές εταιρείες (οίκοι αξιολόγησης) να δικαιούνται να βαθμολογούν την οικονομική πορεία χωρών, κάτι που οδηγεί στην αύξηση της αξίας ιδιωτικών ομίλων που κατέχουν επιθετικούς πιστωτικούς τίτλους; Πώς έχουμε καταλήξει να είμαστε δέσμιοι μιας κατάστασης που θεωρεί νόμιμο κερδοσκοπικά και επιθετικά κεφάλαια και ομάδες να μπορούν να θέσουν μία ελεύθερη χώρα σε κίνδυνο πτώχευσης, με την εισαγωγή και στη συνέχεια χειραγώγηση τίτλων CDS;

Από ποια αρχή, δημοκρατικά εκλεγμένα όργανα μπορεί να διοικούνται από επιθετικά συμφέροντα ιδιωτικών «τζογαδόρικων» ομάδων;

Πώς καταλήξαμε να φοβόμαστε ότι μια ανεξάρτητη χώρα μπορεί να χρεοκοπήσει κάτω από την πίεση “των αγορών”;

Όλα αυτά έχουν συμβεί εξαιτίας ενός ενεργειακού και οικονομικού σεναρίου που βασίζεται σε τεράστια συγκέντρωση κεφαλαίου ελεγχόμενου από πολύ λίγες ομάδες και συμφέροντα δημιουργώντας ανυπολόγιστα υψηλά κέρδη. Η υπερβολική συγκέντρωση των ενεργειακών πηγών κατά τη δεύτερη βιομηχανική επανάσταση απαιτούσε και ενδυνάμωσε μια υπερβολική συγκέντρωση στα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Γεννήθηκαν μαζί, στάθηκαν μαζί για δεκαετίες, και τώρα είναι η ώρα μαζί να μετασχηματιστούν δραστικά ή να διαλυθούν.

Στο κυρίαρχο σήμερα σενάριο, η διαχείριση δημοσιονομικών προβλημάτων γίνεται με τρόπο που θα μπορούσε να οδηγήσει ή και οδηγήσει σε διάλυση της κοινωνικής συνοχής ή της πραγματικής οικονομίας ή και σε λεηλασία της περιουσίας μιας χώρας και των φυσικών πόρων, κατ' αναλογία με ό, τι συνήθως συμβαίνει όταν μια εμπορική επιχείρηση χρεοκοπεί αντί να υιοθετούνται μέτρα και εργαλεία πολιτικής που συμβάλλουν σε δίκαιες και κοινωνικά ισορροπημένες αλλαγές για αντιμετώπιση των προβλημάτων. Αυτό είναι ακριβώς ό, τι συμβαίνει στην Ελλάδα, όπου, **προκειμένου να μειωθεί το χρέος σε βιώσιμα επίπεδα, η κυβέρνηση συναινεί στο να μειώσει την κοινωνική και την περιβαλλοντική προστασία και διαμορφώνει ένα νομοθετικό πλαίσιο που στο τέλος ευνοεί αρπαχτές στην οικονομία και όλα όσα οδήγησαν στην χρεοκοπία. Κι όμως, η κρίση θα μπορούσε να είναι μια ευκαιρία για να προωθηθεί μια κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνη οικονομία.**

Η διατήρηση και η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και του φυσικού – πολιτιστικού πλούτου της χώρας είναι εξαιρετικά ζωτικής

σημασίας αν κάποιος θέλει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις επιθετικές οικονομικές στρατηγικές και την οικονομική κρίση και να προωθήσει βαθιές μεταρρυθμίσεις και ανατροπές για να επανέλθει η χώρα και η κοινωνία σε μια βιώσιμη ευημερία, να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή, να ανασυγκροτηθεί η παραγωγική βάση της χώρας σε πράσινη κατεύθυνση, να μειωθεί δραστικά η ανεργία, να αναδιοργανωθεί αποτελεσματικά και προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος η διοίκηση σε όλα τα επίπεδα.

Αυτή προτείνουμε να είναι η πεμπτούσια της αποστολής των πράσινων, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ομάδων, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, επαγγελματικών και κοινωνικών οργανώσεων. Δημιουργικές κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, υπαρκτές αλλά ακόμα ασύνδετες μεταξύ τους, πρέπει να έρθουν στο προσκήνιο για να οδηγήσουν στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη απέναντι στην κρίση αλλά και στην καταπολέμηση της ρύπανσης και της κλιματικής αλλαγής. Αυτές οι δυνάμεις θα μπορούσαν να παίξουν ένα ρόλο καταλύτη για την οικολογική – κοινωνική ανάπτυξη μέσα από έναν εντατικό αλλά αποτελεσματικό κοινωνικό διάλογο, ένα εναλλακτικό σχέδιο, σαν να ήταν στην κυβέρνηση, για μια **βιώσιμη πράσινη κοινωνική μεταρρύθμιση της οικονομίας που θα βασίζεται σε 4 προτεραιότητες:**

(α) πλούσια σε βιώσιμες και αναγκαίες θέσεις εργασίας,

(β) ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής αλληλεγγύης καθώς και προστασία του δημόσιου συμφέροντος,

(γ) έρευνα και επιστημονική, τεχνολογική, οικολογική και κοινωνική καινοτομία προς όφελος της κοινωνίας και δίκαιη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης ώστε να είναι στραμμένη προς το αποτέλεσμα, το δημόσιο και κοινωνικό συμφέρον και

(δ) μακροχρόνια προστασία του περιβάλλοντος κι ανάδειξη του πολιτισμού ως τα καθοριστικά στοιχεία συνοχής της κοινωνίας, περιφερειακής ανάπτυξης αλλά και δημιουργίας βιώσιμων θέσεων εργασίας.

2. Η αποτυχία της πολιτικής που ακολουθείται

2.1. Οι επιπτώσεις της πολιτικής που ακολουθείται

Η ελληνική κρίση είναι συνέπεια τόσο της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και των προβλημάτων αρχιτεκτονικής της Ευρωζώνης όσο και, σε μεγάλο βαθμό, της αναποτελεσματικότητας του ελληνικού πολιτικού συστήματος. Οι πολιτικές που προωθούνται υπό την πίεση των κυρίαρχων πολιτικών δυνάμεων της Ευρώπης προσπάθησαν να αποσιωπήσουν τα διαρθρωτικά προβλήματα της Ευρωζώνης που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην επιδείνωση της ελληνικής κρίσης, ενώ το ελληνικό πολιτικό σύστημα αποσιώπησε τις δικές του πολιτικές ευθύνες.

Το μίγμα πολιτικής που ακολουθείται με τη βούλα της τρόικα δεν αντιστρατεύεται μόνο πολλές από τις ευρωπαϊκές πολιτικές κι αξίες, αλλά αντιπροσωπεύει και μια ιδεολογική εμμονή σε μια «λιτότητα πάνω στη λιτότητα», που αποδεικνύεται ιδιαίτερα επικίνδυνη όπου έχει εφαρμοστεί και επεκτείνει την κρίση τόσο στο εσωτερικό των χωρών όσο και στην Ευρώπη.

Πολλά από τα μέτρα που προωθούνται με βάση το Μνημόνιο στοχεύουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας μέσω της εσωτερικής υποτίμησης, της βίαιης μείωσης μισθών και συντάξεων, της απορρύθμισης της νομοθεσίας κοινωνικής προστασίας, που αντιβαίνουν και στο ευρωπαϊκό κεκτημένο. Αυτά τα μέτρα οδηγούν όχι μόνο σε μεγάλη κοινωνική δυσaréσκεια αλλά και σε βαθιά ύφεση, αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων και επίπεδα ανεργίας που καταγράφονταν στην Ελλάδα την δεκαετία του '50 και του '60.

Οι πολιτικές που ακολουθούνται σήμερα αποδείχτηκαν άστοχες και αδιέξοδες, διαλύουν την κοινωνική συνοχή, καταστρέφουν την πραγματική οικονομία, οδηγούν σε εκρηκτικά επίπεδα ανεργίας και κοινωνικής φτώχειας. Οι προϋποθέσεις και τα μοντέλα που ακολουθήθηκαν, εξαιτίας μιας άκαμπτης ιδεολογικής εμμονής κυρίως και η απουσία κατάλληλων εργαλείων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επικέντρωσαν σε μια οριζόντια λιτότητα, που είχε δραματικά αποτελέσματα: διάλυση της πραγματικής οικονομίας και κοινωνική κρίση, αλλά κι επιδείνωση του δημόσιου χρέους χωρίς να έχει επιτευχθεί γενικότερα διατηρήσιμη βελτίωση των δημοσιονομικών της χώρας.

Η χρησιμοποίηση λάθος δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών

Με ερώτηση προς την Κομισιόν¹ στις 6 Νοεμβρίου 2012, δημόσιες παρεμβάσεις αλλά και ομιλία στην Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου ο ευρωβουλευτής των Πράσινων Ν. Χρυσόγελος είχε αναδείξει το θέμα της λάθος χρήσης δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών, όπως έδειξαν τότε μελέτες του ΔΝΤ και της Κομισιόν. Ήταν η πρώτη παραδοχή, αν και έμμεση, ότι τα μέτρα που προωθεί η τρόικα στην Ελλάδα, βασίστηκαν σε λάθος υποθέσεις και οδήγησαν σε αύξηση του χρέους και επιδείνωση της κρίσης.

Τότε προσπαθήσαμε να αναδείξουμε το θέμα και να ξεκινήσει μια δημόσια πολιτική συζήτηση για το αδιέξοδο της συνταγής που ακολουθείται σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να αναζητηθεί ένας τρίτος, εναλλακτικός δρόμος, ο οποίος με κοινωνικά δίκαιο και ισορροπημένο τρόπο θα θέσει τις βάσεις για την έξοδο της χώρας από την κρίση και την βιώσιμη ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας.

Σε συνέντευξη τύπου² που είχε δώσει την Πέμπτη 1 Νοεμβρίου 2012, ο Νίκος Χρυσόγελος είχε τόνισε πόσο σημαντική είναι αυτή η παραδοχή από το ΔΝΤ³.

Στην έκθεση του ΔΝΤ⁴, *World Economic Outlook – October 2012*, γίνοναν αναλυτική αναφορά σε άστοχες εκτιμήσεις για το δημοσιονομικό πολλαπλασιαστή που χρησιμοποιείται στις προβλέψεις όταν σχεδιάζονται προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής. Η έκθεση αναφέρει – χωρίς να μελετά την περίπτωση της Ελλάδας – ότι με ασφάλεια μπορεί να εκτιμηθεί πως ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής ειδικά σε περιόδους ύφεσης, αντί του 0,5 που αρχικά θεωρείτο, κινείται μεταξύ 0,9 και 1,7.

Επιπλέον, σε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη δυναμική του χρέους⁵, υπήρχε η εκτίμηση πως για την Ελλάδα, οποιοδήποτε μέγεθος δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή μεγαλύτερο του 0,5, ακόμη και σε

1. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2012-010015+0+DOC+XML+V0//EL&language=EL>

2. http://www.chrysogelos.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=1271%3Aatroikas-measures-lead-to-an-increase-of-debt-and-crisis&Itemid=75&lang=el

3. Δείτε το κείμενο της εισήγησης του Νίκου Χρυσόγελου ΕΔΩ

4. *IMF WEO October 2012*, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/pdf/text.pdf>

Fiscal report-April 2012, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2012/01/pdf/fm1201.pdf>

IMF WP/12/190 “Successful Austerity in the United States, Europe and Japan”,

p.23, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12190.pdf>

“The main finding, based on data for 28 economies, is that the multipliers used in generating growth forecasts have been systematically too low since the start of the Great Recession, by 0.4 to 1.2, depending on the forecast source and the specifics of the estimation approach. Informal evidence suggests that the multipliers implicitly used to generate these forecasts are about 0.5. So actual multipliers may be higher, in the range of 0.9 to 1.7.”

5. European Commission, *European Economy, Economic Papers 460* July 2012, “Fiscal multipliers and public debt dynamics in consolidations”,

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2012/pdf/ecp460_en.pdf

περιόδους μη δημοσιονομικής προσαρμογής, οδηγεί σε αύξηση του χρέους. Σε πρόσφατη ελληνική μελέτη (βασισμένη σε στοιχεία 2000-2012) υπολογίζεται πως ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής σε περίοδο ύφεσης είναι 1,32.

Η συνταγή

Στην Ελλάδα επιλέχθηκε και προωθείται με φανατισμό, η εφαρμογή προγραμμάτων πολύ σκληρής λιτότητας σε συνδυασμό με την υλοποίηση «διαρθρωτικών αλλαγών», και κυρίως ιδιωτικοποιήσεων, ως η ενδεδειγμένη λύση για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Θεωρήθηκε απαραίτητο να γίνει εσωτερική υποτίμηση, να υποβαθμιστεί το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών και να μειωθεί η ζήτηση, αφού υποτίμηση του ευρώ δεν ήταν εφικτή.

Άλλες λύσεις που συζητούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση της κρίσης στην Ευρωζώνη, δεν έχουν, τουλάχιστον προς το παρόν, ενσωματωθεί στις πολιτικές για αντιμετώπιση της ελληνικής κρίσης με τη δικαιολογία ότι δεν έχει σταθεροποιηθεί η δημοσιονομική κατάσταση στη χώρα - λύσεις όπως μετατροπή του εθνικού χρέους εν μέρει σε κοινό ευρωπαϊκό χρέος (αμοιβαιοποίηση χρέους πιθανώς μέσω ενός Ταμείου Εξυπηρέτησης Χρέους, ή την έκδοση ομολόγων σταθερότητας – ευρωομολόγων), διαχωρισμού από το εθνικό χρέος του κόστους ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, διαγραφή μέρους του χρέους που κατέχουν κυβερνήσεις, η Ευρωπαϊκή και εθνικές κεντρικές τράπεζες (OSI).

Οι υποθέσεις και οι παραδοχές που έγιναν

Η επιλογή βασίστηκε σε σενάρια, σε προβλέψεις επίτευξης στόχων που κάθε φορά φάνταζαν εφικτοί. Τα σενάρια περιέχουν κάποιες βασικές παραδοχές. Έτσι, μία βασική παραδοχή των σεναρίων της τρόικας ήταν πως ο «δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής» είναι περίπου 0,5. Δηλαδή, όταν κανείς μειώνει τα έξοδα της γενικής κυβέρνησης κατά 1€, τότε η επίδραση, η μείωση δηλαδή του ΑΕΠ θα είναι μισό ευρώ. Ή, όταν μειωθούν οι δαπάνες κατά 1 % τότε η μείωση που θα προκληθεί στο ΑΕΠ θα είναι 0,5%. Το αντίστροφο ισχύει για τις αυξήσεις: αύξηση κατά 1% στις δαπάνες θα επιφέρει και επέκταση του ΑΕΠ κατά 0,5%.

Κάνοντας αυτή την παραδοχή, ότι δηλαδή ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής (θα) είναι 0,5 και συνεκτιμώντας την επίδραση που (θα) υπάρχει στα φορολογικά έσοδα και τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, μπορεί να οδηγηθεί ένα σενάριο σε ευνοϊκές προβλέψεις για τις ανάγκες δανεισμού μίας χώρας. Ότι δηλαδή η μείωση των δαπανών της γενικής κυβέρνησης θα φέρει σημαντική μείωση της ανάγκης για δανεισμό και σταδιακά (θα) μειώνεται το χρέος.

Αντίθετα, αν ο πολλαπλασιαστής αυτός ξεπερνάει το 1,2 περίπου, τότε σε αρκετές περιπτώσεις η μείωση των δαπανών επιφέρει αύξηση του δανεισμού, ενώ η αύξηση των δαπανών επιφέρει μείωση της ανάγκης για δανεισμό! Επιπλέον, η μη μείωση συνεπάγεται και μη αύξηση της ανεργίας, μη συρρίκνωση κοινωνικής πολιτικής κλπ.

Τα νούμερα δεν βγαίνουν

Στην Ελλάδα, οι προβλέψεις της τρόικα για την εξέλιξη της ελληνικής κρίσης δεν επιβεβαιώνονται μέχρι τώρα. Το χρέος ανέβαινε δυσανάλογα με τις εκτιμήσεις. Ένα δεύτερο μνημόνιο διαδέχθηκε το πρώτο και περιείχε πιο σκληρά μέτρα λιτότητας. Η ύφεση έφερε ύφεση, το χρέος διογκώνεται και καθίσταται πλέον μη βιώσιμο. Ένα τρίτο πακέτο μέτρων έρχεται να επιβάλει ακόμα πιο αυστηρή λιτότητα. Παράλληλα με τη δημοσιονομική αναποτελεσματικότητα, διαμορφώνεται μια εκρηκτική κοινωνική και οικονομική κατάσταση: μείωση του ΑΕΠ, ανεργία 28%, κατάρρευση της πραγματικής οικονομίας παρά την μείωση μισθών και συντάξεων, μείωση των εσόδων του κράτους και αύξηση ελλειμμάτων ασφαλιστικών ταμείων παρά τη μεγάλη φοροεπιδρομή.

Μέχρι πρόσφατα ως αίτια για τις αστοχίες στην επίτευξη αριθμητικών στόχων επιλέγονταν οι «συνήθεις ύποπτες αιτίες»: οι καθυστερήσεις των ελληνικών κυβερνήσεων, η κρατικοδίαιτη οικονομία, η κατάσταση σε πολλούς τομείς, η διαφθορά, το ότι η δυνατότητα είσπραξης φορολογικών απαιτήσεων ήταν χειρότερη από την αναμενόμενη, η απροθυμία των πολιτικών γενικά να συμμετάσχουν σε μεταρρυθμίσεις, η αδυναμία του πολιτικού συστήματος και η αδυναμία του κράτους να λειτουργήσει. Και κάθε νέο εμπόδιο, όπως για παράδειγμα, η είσπραξη μίας δόσης, αντιμετωπιζόνταν επιλέγοντας κάθε φορά νέα μέτρα λιτότητας και νέο δανεισμό. Παράγοντες που παίζουν ίσως ρόλο αλλά δεν δικαιολογούν από μόνοι τους τη μεγάλη αστοχία των προβλέψεων.

Η συνταγή που εφαρμόστηκε από την αρχή παραμένει σε χρήση παρά τις αποτυχίες που εμφανίζονται όχι μόνο σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο αλλά και σε δημοσιονομικό: μείωση δαπανών κυρίως μέσω βίαιων περικοπών σε μισθούς, συντάξεις και κοινωνικές δαπάνες και γενικότερα λιτότητα με στόχο τη «βελτίωση της ανταγωνιστικότητας», και ιδιωτικοποίηση τομέων και μείωση του κράτους. Το σενάριο λέει ότι όταν ολοκληρωθούν οι μεταρρυθμίσεις και εφαρμοστούν τα μέτρα κι εφόσον έρθει η πολυπόθητη «εμπιστοσύνη από τις αγορές», τότε όλα τα μεγέθη εικάζεται –και δεν αποτυπώνεται σε μελέτες- γρήγορα θα βελτιωθούν και θα φανούν τα αποτελέσματα.

Συγγνώμη λάθος... που όμως δεν οδηγεί σε αλλαγή της συνταγής

Και ξαφνικά ήρθε η έκθεση του ΔΝΤ, το WorldEconomicOutlook – October 2012 και η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη δυναμική του χρέους. Ευθέως αντίθετα με την επιλογή της λιτότητας δεν είναι πλέον μόνο άρθρα συγκεκριμένων αναλυτών, αλλά τα συμπεράσματα της πλειοψηφίας των μελετών και των εκθέσεων του τελευταίου χρόνου που δημοσιεύονται από διεθνείς οργανισμούς και ινστιτούτα και βασίζονται σε αναλύσεις των πραγματικών μεγεθών που ακολούθησαν την εφαρμογή των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής στην Ευρώπη και ιδίως στην Ελλάδα.

Σχετική ερώτηση κατέθεσε ο Νίκος Χρυσόγελος προς την Κομισιόν ώστε να ανοίξει η συζήτηση και στο Ευρωκοινοβούλιο.

Θέμα: Κρίση χρέους και δημοσιονομικοί πολλαπλασιαστές στην Ελλάδα

Σε πρόσφατη έκθεση του ΔΝΤ⁽¹⁾ και παλαιότερες αναφορές ⁽²⁾ ⁽³⁾, διαπιστώνεται πως ο «δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής» που χρησιμοποιείται στις προβλέψεις κατά το σχεδιασμό μοντέλων δημοσιονομικής προσαρμογής από το ΔΝΤ έχει υποεκτιμηθεί σημαντικά. Σε πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής⁽⁴⁾, εκτιμάται για την Ελλάδα πως οποιοδήποτε μέγεθος «δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή» μεγαλύτερο του 0,5 προκαλεί αύξηση του χρέους ακόμη και σε «υγιείς» δημοσιονομικά περιόδους⁽⁵⁾. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη⁽⁶⁾, ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής για την Ελλάδα κατά την περίοδο της κρίσης εκτιμάται ως 1,32. Ερωτάται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

1. Υιοθετεί την άποψη που παρουσιάζεται στην έκθεση του ΔΝΤ για το ύψος των δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών;

- Έχει εκτιμηθεί το πραγματικό μέγεθος του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή για την Ελλάδα για τα έτη μετά την έναρξη εφαρμογής των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής;

- Σχετικά με το νέο πακέτο μέτρων που πρόκειται να εισαχθούν προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, ποιο είναι το μέγεθος του πολλαπλασιαστή που χρησιμοποιείται στο βασικό σενάριο προβλέψεων; Έχει ληφθεί υπόψη κατά την πρόσφατη διαβούλευση μεταξύ τρώικας και Ελληνικής Κυβέρνησης η ανάλυση του ΔΝΤ για υποεκτιμήσεις πολλαπλασιαστών;

2. Πολλοί αναλυτές⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾, υποστηρίζουν πως έχει αποδειχθεί ότι η

επιλογή της λιτότητας για μείωση του χρέους φέρνει τα αντίθετα αποτελέσματα και οδηγεί σε — όχι μόνο προσωρινά — αύξηση της ανάγκης δανεισμού. Θεωρεί η Επιτροπή πως η αυστηρή λιτότητα παραμένει η ενδεδειγμένη επιλογή στοχεύοντας στη μείωση του χρέους στην Ελλάδα; Αν ναι, σε τι βάθος χρόνου;

3. Πού οφείλονται οι αποκλίσεις επίτευξης στόχων στο ελληνικό πρόγραμμα; Προτίθεται η Επιτροπή να εισηγηθεί εισαγωγή εγγυήσεων υπέρ της Ελλάδας για περιπτώσεις αποδεδειγμένων σημαντικών αστοχιών στο σχεδιασμό της προσαρμογής από την τρόικα;

(1) IMF WEO October 2012, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/pdf/text.pdf>

(2) Fiscal report-April 2012, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2012/01/pdf/fm1201.pdf>

(3) IMF WP/12/190 «Successful Austerity in the United States, Europe and Japan», p.23, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12190.pdf>

(4) European Commission, European Economy, Economic Papers 460|July 2012, «Fiscal multipliers and public debt dynamics in consolidations»,

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2012/pdf/ecp460_en.pdf

(5) «Comparing the critical multipliers given in Table 3 with the results of literature referred to in Section 2 indicates that Greece is the only country where short-run debt increases could be observed even in normal times and if consolidation is balanced».

(6) http://www.capital.gr/related_files/economyandmarkets-fiscal%20multipliers.pdf

(7) <http://krugman.blogs.nytimes.com/2012/10/11/the-imf-and-the-gop/>,

<http://krugman.blogs.nytimes.com/2012/10/09/deleveraging-shocks-and-the-multiplier-sort-of-wonkish/>

(8) <http://ftalphaville.ft.com/2012/10/09/1199151/its-austerity-multiplier-failure/>

(9) http://www.huffingtonpost.co.uk/ann-pettifor/imf-austerity-_b_2004700.html

Η απάντηση της Κομισιόν και του Επιτρόπου Olli Rehn στην ερώτηση του Ν. Χρυσόγελου για την κρίση χρέους και τους δημοσιονομικούς πολλαπλασιαστές στην Ελλάδα ήρθε τέσσερις μήνες μετά την κατάθεση της ερώτησης. Η ερώτηση είχε επικεντρωθεί σε μελέτη της ίδιας της Κομισιόν που αναφέρεται στο κείμενο της ερώτησης, όπου εκτιμάται για την Ελλάδα πως οποιοδήποτε μέγεθος «δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή» μεγαλύτερο του 0,5 προκαλεί αύξηση του χρέους ακόμη και σε «υγιείς» δημοσιονομικά περιόδους. Η Κομισιόν δεν σχολίασε τα ευρήματα της έκθεσης, δεν απέρριπτε σαφώς τις αιτιάσεις για λανθασμένες εκτιμήσεις και επιπτώσεις στην αύξηση του χρέους αλλά θεωρούσε ότι είναι περιορισμένης σημασίας και χρηστικότητας οι οικονομικές μελέτες!

Σχολιάζοντας εκείνη την απάντηση της Κομισιόν ο Νίκος Χρυσόγελος είχε δηλώσει: «Είναι πράγματι εξαιρετικά ενδιαφέρον, αλλά καθόλου αισιόδοξο για το μέλλον της Ευρώπης να διαβάζουν οι Ευρωπαίοι πολίτες σε γραπτή απάντηση του Επιτρόπου Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων πως η σημασία οικονομικών μελετών εκτίμησης επιπτώσεων των πιο αναγνωρισμένων ινστιτούτων του κόσμου είναι περιορισμένης σημασίας και ειδικά για την Ελλάδα πολύ περιορισμένης χρηστικότητας! Όμως το αισιόδοξο είναι ότι κατά την ψηφοφορία στις 12/3/2013, στην Ολομέλεια του

Ευρωκοινοβουλίου, της έκθεσης Gauzes (A7-0172/20120) για την “Ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ” (διπλό πακέτο), οι ευρωβουλευτές υπερψήφισαν μια σειρά διατάξεις (πολλές από τις οποίες προτάσεις των Πράσινων) που διαφοροποιούν πολλά από όσα μέχρι σήμερα εφαρμόζονται στις πολιτικές δημοσιονομικής εξυγίανσης⁶».

Πώς είναι δυνατόν να μην κάνει εκ των υστέρων προσαρμογή των πολιτικών, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα που έχουν προκύψει; “Αν ληφθεί υπόψη η απώλεια εμπιστοσύνης εκ μέρους των επενδυτών, όπως εκφράζεται από τα αυξανόμενα επιτόκια των κρατικών ομολόγων, προκύπτει ότι τα στοιχεία δεν είναι ασύμβατα με ένα μέσο πολλαπλασιαστή κατώτερο της μονάδας, όπως χρησιμοποιείται στην περίπτωση των κοινών μακροοικονομικών μοντέλων” απαντάει γενικά ο Επίτροπος Olli Rehn στην ερώτηση του Νίκου Χρυσόγελου για την κρίση χρέους, τους δημοσιονομικούς πολλαπλασιαστές και την ακολουθούμενη πολιτική στην Ελλάδα.

Η αναφορά είναι όμως **γενική και δεν αφορά την Ελλάδα**, αφού η μελέτη που επικαλείται η Επιτροπή στην απάντηση εξαιρεί ρητά στα συμπεράσματα την ειδική περίπτωση της Ελλάδας⁷.

Ο Επίτροπος για άλλη μία φορά “ελπίζει στην επιστροφή της εμπιστοσύνης των αγορών προς τη χώρα μας”, καλεί για “αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων”, ενώ – προφανώς απαντώντας στο ερώτημα που σχετίζεται με το αν προτίθεται η Επιτροπή να εισηγηθεί εισαγωγή εγγυήσεων υπέρ της Ελλάδας για περιπτώσεις αποδεδειγμένων σημαντικών αστοχιών στο σχεδιασμό της προσαρμογής από την τρόικα- “*θυμίζει πως έχει ήδη*

6. Μεταξύ άλλων προβλέπονται “αναλύσεις της βιωσιμότητας του χρέους που θα βασίζονται σε μακροοικονομικές προβλέψεις και προβλέψεις του προϋπολογισμού, που θα αξιοποιούν τις πιο επικαιροποιημένες πληροφορίες, και λαμβάνουν υπόψη τα συμπεράσματα εκθέσεων... Οι προβλέψεις πρέπει να αξιολογούν τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών και χρηματοπιστωτικών κραδασμών και τις δυσμενείς εξελίξεις στην βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Η Επιτροπή δημοσιεύει τη μεθοδολογία, τα υποκρυπτόμενα οικονομικά και οικονομετρικά υποδείγματα και παραδοχές, συμπεριλαμβανομένων της δυνητικής παραγωγής και των μακροοικονομικών πολλαπλασιαστικών φαινομένων, όπως και κάθε άλλη συναφή παράμετρο που στηρίζει την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους”. Επίσης, αναφέρει ρητά “ Η Επιτροπή – σε συνεργασία με την ΕΚΤ και, όταν είναι σκόπιμο και με το ΔΝΤ – εξετάζει με το οικείο κράτος μέλος τις αλλαγές και επικαιροποιήσεις που ενδεχομένως πρέπει να γίνουν στο πρόγραμμα προσαρμογής του προκειμένου να ληφθούν μεταξύ άλλων κατάλληλα υπόψη οποιοσδήποτε σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των μακροοικονομικών προβλέψεων και των πραγματικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων ενδεχόμενων συνεπειών του προγράμματος προσαρμογής, δευτερογενών επιπτώσεων, καθώς επίσης μακροοικονομικών και χρηματοπιστωτικών κραδασμών...”.

7. «*Taking into account the temporary nature of the stimulus in countries like Germany and excluding the special case of Greece, the evidence is consistent with an average multiplier smaller than one*».

συμφωνηθεί διετής παράταση της χρονικής περιόδου δημοσιονομικής προσαρμογής”.

Ο Νίκος Χρυσόγελος δήλωσε σχετικά: «Με σειρά υποθέσεων, σε μελέτη που ρητά εξαιρεί την Ελλάδα από τους υπολογισμούς, η Κομισιόν προσπαθεί να ..δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα. Τέσσερις μήνες μετά την κατάθεση της ερώτησής μου και αφότου το θέμα της υποεκτίμησης του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή έχει αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και μεταξύ μη οικονομολόγων, παρακολουθούμε την Επιτροπή να αντιμετωπίζει με απάθεια τη δεδομένη αρνητική επίπτωση του ελληνικού προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής στο χρέος, ενώ, αμυνόμενη, επαναλαμβάνει για άλλη μία φορά πως η Ελλάδα καλείται να εφαρμόσει το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων ελπίζοντας σε ...κάτι καλύτερο.

Παράλληλα, στη φιλολογικού τύπου απάντηση, χαρακτηρίζει ως περιορισμένης σημασίας και χρησιμότητας τις οικονομικές μελέτες εκτίμησης επιπτώσεων των δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών, τις ίδιες ακριβώς μελέτες και τα ίδια ακριβώς μοντέλα στα οποία δομήθηκε το αλάνθαστο κατά τα άλλα πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας.

Η Κομισιόν δεν είναι σε θέση να απορρίψει τις αιτιάσεις για την αρνητική επίπτωση του προγράμματος στο χρέος. Δεν είναι σε θέση να απορρίψει τις αιτιάσεις για σχεδιασμό ενός «κακού» μοντέλου προβλέψεων. Δεν απορρίπτει πως το ύψος του πολλαπλασιαστή που χρησιμοποιείται είναι κοντά και κάτω από τη μονάδα, δηλαδή παραδέχεται πως είναι άνω του «οριακού» για την Ελλάδα 0,5 !

Οι Πράσινοι έχουμε επισημάνει επανειλημμένα την ανάγκη για επανεξέταση του μοντέλου προσαρμογής για την Ελλάδα στη βάση της αναγνώρισης των πρόσφατων επιπτώσεων των δοκιμασμένων πολιτικών, έχοντας ως προτεραιότητα την αξιοπρεπή διαβίωση όλων των πολιτών και τη στροφή σε ένα πράσινο βιώσιμο μοντέλο ανάκαμψης. Απαιτείται να εφαρμοστεί ένα συνεκτικό εναλλακτικό σχέδιο που θα επιτυγχάνει την σταδιακή δημοσιονομική εξυγίανση με ισορροπημένο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο, ενώ θα αναζωογονεί και θα αλλάζει την οικονομία, θα ενισχύει την κοινωνική συνοχή και θα δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας. Περίπου αυτά που αποφάσισε με μεγάλη πλειοψηφία η Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου στις 12/3/2013 στο πλαίσιο του λεγόμενου “διπλού πακέτου”. Μάλιστα ο Olli Rehn εξέφρασε την ικανοποίησή του για την απόφαση αυτή του Ευρωκοινοβουλίου!

Η χώρα χρειάζεται ένα ισορροπημένο και αποτελεσματικό εναλλακτικό σχέδιο διεξόδου από την κρίση, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να ξεπεραστεί η αδιαλλαξία και η εμμονή σε ξεπερασμένες πρακτικές και αστοχίες που πλέον είναι ολοφάνερές. Η απόφαση του Ευρωκοινοβουλίου προσφέρει, αν αξιοποιηθεί σωστά, μια πόρτα εξόδου από τις αδιέξοδες

πολιτικές που βασίζονται σε ιδεολογική ακαμψία και κλείνουν τα μάτια στην πραγματικότητα».

Οι επιπτώσεις του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής

Βιώνουμε τη μετατροπή της κρίσης ελλειμμάτων σε κρίση χρέους και σε οικονομική και κοινωνική κρίση. Τα πρώτα μέτρα για μείωση του ελλείμματος οδήγησαν σε αύξηση του χρέους. Προκειμένου να ξεπεραστεί η κρίση (χρέους) έχουν εφαρμοστεί στη χώρα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής με δηλωμένο στόχο αφενός «τη βελτίωση των μεγεθών που επηρεάζουν το ποσοστό του χρέους προς το ΑΕΠ» και αφετέρου «τη βελτίωση της εικόνας της χώρας, δηλαδή της αξιοπιστίας, της εμπιστοσύνης των επενδυτών, ώστε ο δανεισμός να γίνεται με ευνοϊκούς όρους από τις αγορές και σταδιακά το χρέος της χώρας να βρεθεί σε βιώσιμο επίπεδο.

Εφαρμόζεται μια λάθος πολιτική που έχει υψηλό κοινωνικό και οικονομικό κόστος, που επιδεινώνει και τα δημοσιονομικά στοιχεία:

- **βίαια ύφεση**, καθοδική πορεία της οικονομίας κι απώλεια του ΑΕΠ κατά 25%,
- **ανεργία** στο γενικό πληθυσμό πάνω από 27,2% και στους νέους πάνω από 64%
- το 27% του πληθυσμού ζει υπό τον κίνδυνο της **φτώχειας** (περισσότεροι από 3 εκ. άνθρωποι),
- περισσότεροι από 1700 άνθρωποι έχουν **αυτοκτονήσει**,
- οι δομές **δημόσιας υγείας** και οι ψυχιατρικές δομές έχουν καταρρεύσει,
- οι **φυσικοί πόροι** αντιμετωπίζονται ως προϊόν που παραχωρείται με fast track διαδικασίες, όπως και οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας,
- το **περιβάλλον** αντιμετωπίζεται ως εμπόδιο,
- απορρυθμίζονται οι προβλέψεις **κοινωνικής προστασίας** με οριζόντιο και απόλυτο τρόπο.

Η αποτυχία της πολιτικής που ακολουθείται καθρεφτίζεται και σε βασικά μεγέθη της οικονομίας:

Το ΑΕΠ και η μεταβολή του (2009-2014)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΕΠ σε ονομαστικές τιμές (εκατ. ευρώ)	231.081,2	222.151,5	208.531,7	193.749,0	183.520,3	183.984,2
ΑΕΠ-ονομαστική μεταβολή (%)	-0,9	-3,9	-6,1	-7,1	-5,3	0,3
ΑΕΠ-μεταβολή σε πραγματικούς όρους (%)	-3,1	-4,9	-7,1	-6,4	-4,2	0,6

Το **εμπορικό ισοζύγιο** έχει βελτιωθεί ελάχιστα, εξαιτίας όμως κυρίως της μείωσης της κατανάλωσης και μικρής αύξησης των ιδιωτικών εξαγωγών, όχι ως αποτέλεσμα βασικών μεταρρυθμίσεων στην παραγωγική βάση της χώρας.

Η **παραγωγικότητα** και η **ανταγωνιστικότητα** της χώρας έχουν επηρεαστεί μόνο από τη μείωση των μισθών και όχι από αλλαγές, για παράδειγμα στην οργάνωση της εργασίας, την ενεργειακή αποτελεσματικότητα, την καινοτομία, την αναβάθμιση της ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού και την αποτελεσματικότερη χρήση φυσικών πόρων, όπως θα ήταν πιο λογικό.

Το πρόβλημα του ελλείμματος

Η όποια **μείωση του ελλείμματος** έχει βασιστεί κυρίως σε δραματική μείωση των μισθών, συντάξεων και κοινωνικών πολιτικών, όχι σε βιώσιμες μεταρρυθμίσεις. Είναι αμφίβολο λοιπόν αν μπορεί να διατηρηθεί μακροχρόνια όποιο - και εφόσον υπάρξει - πρωτογενές πλεόνασμα, αν δεν γίνουν διαρθρωτικές και δίκαιες, στοχευμένες αλλαγές.

Πίνακας: Δημοσιονομικό έλλειμμα (ως % του ΑΕΠ)

2008: -9,8%

2009: -15,6%

2010: -10,7%

2011: - 9,5%

2012: -10%

2013: Επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος που όμως αμφισβητείται ο τρόπος επίτευξης του και η βιωσιμότητά του

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Το πρόβλημα του δημόσιου χρέους

Το **δημόσιο χρέος** αντί να μειωθεί, όπως στόχευε η πολιτική που εφαρμόστηκε, εκτοξεύθηκε στα ύψη και παρά το PSI+ δεν θα είναι σε βιώσιμα επίπεδα ούτε το 2022, όπως παραδέχεται και το ΔΝΤ.

Πίνακας: Δημόσιο χρέος (ως % του ΑΕΠ)

2008: 112,9%

2009: 129,7%

2010: 148,3%

2011: 170,6%

2012: 161% (Έκθεση Διοικητή ΤτΕ)

2013: 156,9% (eurostat)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. (http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0702&r_param=SEL36&y_param=2012_00&mytabs=0)

Η αύξηση των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών ταμείων παρά τις περικοπές

ΚΥΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ (S1314)							
Σε τρέχουσες τιμές. Σε εκατομμύρια €							
Κωδ. ESA 95		2007	2008	2009	2010*	2011*	2012
TE	Δαπάνες Οργανισ. Κοιν. Ασφαλ. και Νοσοκομείων	42111	47306	49842	48875	47468	43723
TR	Έσοδα Οργανισ. Κοιν. Ασφαλ. και Νοσοκομείων	42281	47708	49303	51914	45942	41490
		170	402	-539	3039	-1526	-2233

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0701/Other/A0701_SEL03_TB_AN_00_2013_06_P_GR.xls

Η αύξηση της φτώχειας

Η Ελλάδα δεν είχε στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας, ούτε είχε υποβάλει σχετικό σχέδιο για την υλοποίηση του στόχου της μείωσης του αριθμού των φτωχών κατά 400.000 άτομα μέχρι το 2020 σύμφωνα με την υιοθετημένη ευρωπαϊκή στρατηγική Ευρώπη 2020. Η κρίση και οι πολιτικές που εφαρμόζονται εντείνουν τα φαινόμενα φτώχειας. Για να πετύχει μέχρι το 2020 η Ελλάδα τους στόχους της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 πρέπει να μειώσει τον αριθμό των φτωχών κατά 1.000.000 μέχρι το έτος αναφοράς (2020), όπως επισημαίνει και ο Επίτροπος Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων κ Άντορ, σε σχετική ερώτηση του ευρωβουλευτή των Πράσινων Ν. Χρυσόγελου.

Πίνακας: Φτώχεια

(ποσοστό πληθυσμού με ετήσιο εισόδημα στο 60% του διάμεσου εθνικού)

2007: 20%

2008: 19,7%

2010: 20,1%

2011: 21,4%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ «Συνθήκες διαβίωσης στην Ελλάδα», 26 Απριλίου 2013

(http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-livingcond/content/LivingConditionsInGreece_0413.pdf)

Η αύξηση της ανεργίας, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων

Η κατάρρευση της οικονομίας οδηγεί σε πρωτοφανή επίπεδα ανεργίας, φτάνοντας σε επίπεδα εκείνων των δεκαετιών που οδήγησαν σε μαζική μετανάστευση Ελλήνων σε άλλες χώρες

Πίνακας: Ανεργία (στοιχεία Φεβρουαρίου) 2013

2008: 8,0%

2009: 9,0%

2010: 11,2%

2011: 15,3%

2012: 21,9%

2013: 27,0%

(http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO02_DT_MM_02_2013_01_F_GR.pdf)

Πίνακας: Ανεργία νέων ηλικίας 15-24 ετών (στοιχεία Φεβρουαρίου 2013)

2008: 23,0%

2009: 26,1%

2010: 30,7%

2011: 40,3%

2012: 54,1%

2013: 64,2%

Πηγή: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO02_DT_MM_02_2013_01_F_GR.pdf)

Τις δεκαετίες 1890-1920 μετανάστευσαν περίπου 400.000 Έλληνες, κυρίως άνδρες, στις ΗΠΑ, το 1/6 του τότε πληθυσμού. Εργάστηκαν κυρίως ως εργάτες. Την περίοδο 1950-1980 μετανάστευσαν, επίσης, περίπου 1.000.000 Έλληνες, το 12% του τότε ελληνικού πληθυσμού, χωρίς να υπολογίζουμε όσους έφυγαν λόγω του εμφυλίου. Τα τελευταία χρόνια υπολογίζεται ότι έχουν μεταναστεύσει πάνω από 300.000 άτομα, κυρίως όμως ανώτατης και ανώτερης εκπαίδευσης, σε αντίθεση με άλλες εποχές που η μετανάστευση αφορούσε κυρίως εργατικό δυναμικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η μετανάστευση γιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού, σύμφωνα με εκτιμήσεις μόνο στη Γερμανία έχουν μεταναστεύσει τα τελευταία χρόνια 14.500 γιατροί και νοσηλευτές αναζητώντας μια καλύτερη ζωή.

Άλλα συνοπτικά δημοσιονομικά στοιχεία

Σύμφωνα με την ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, “Ετήσια Έκθεση 2012: Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση”, η μείωση του ΑΕΠ έχει ως αποτέλεσμα η πραγματική απόκλιση της ελληνικής οικονομίας από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ακυρώνει την πρόοδο που είχε πραγματοποιηθεί κατά τα έτη 1995-2007.

Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου έχουν επιστρέψει στο επίπεδο του 1997. Η δραματική πτώση (περίπου 25%) της εγχώριας ζήτησης την τριετία 2010-2012 επανέφερε το επίπεδο της ζήτησης σε αυτό του 2000. Η μείωση της εγχώριας ζήτησης ενδέχεται να αποκτήσει καταστροφικές διαστάσεις και ο όγκος της να έχει επανέλθει σε επίπεδα της δεκαετίας του 1990. Το επίπεδο της ιδιωτικής κατανάλωσης στο τέλος του 2012 έχει επιστρέψει στο επίπεδο του 2003.

Στοιχεία κόστους εργασίας, εισοδημάτων, αγοραστική δύναμη

Σχεδόν ολόκληρη η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε στα χρόνια 1995-2009 όσον αφορά την βελτίωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών έχει αναιρεθεί, ήδη στο τέλος του 2012, ως αποτέλεσμα των μειώσεων των μισθών της τελευταίας τριετίας.

Η σύγκλιση των μέσων πραγματικών αποδοχών ανά απασχολούμενο στην Ελλάδα έναντι του μέσου όρου της ΕΕ-15 έχει οπισθοχωρήσει περαιτέρω στο 68,5%, δηλαδή στο επίπεδο του 1993. Την τριετία 2010-2012 διευρύνθηκε **θεαματικά το χάσμα της αγοραστικής δύναμης των μισθών έναντι της παραγωγικότητας της εργασίας.**

Κατά την περίοδο 2010-2012 **το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος εργασίας σημειώνει θεαματική μείωση, περίπου 8%.**

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου παρατηρείται ονομαστική μείωση του κατώτατου μισθού και ανέρχεται στο 49% (από 60% πριν το Μνημόνιο 2) του αντίστοιχου κατώτατου μισθού των ανεπτυγμένων χωρών-μελών.

Απορρύθμιση περιβαλλοντικής νομοθεσίας

Στην Ελλάδα, με πρόσχημα την ανάκαμψη της οικονομίας και την αντιμετώπιση της κρίσης απορρυθμίζεται η περιβαλλοντική προστασία: δημιουργείται ειδική νομοθεσία για τον τουρισμό και το χωροταξικό που προωθεί την αποτυχημένη ισπανική εμπειρία, “ρυθμίζονται” αυθαίρετα, θεοποιούνται επενδύσεις όπως οι υδρογονάνθρακες ή οι εξορύξεις με οποιοδήποτε περιβαλλοντικό κόστος, ενώ η νομοθεσία υποβαθμίζεται με το πρόσχημα της προσέλκυσης επενδύσεων. Τα ίδια, όμως, συμβαίνουν και σε Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία και Ρουμανία. Μια πολύ σημαντική παρενέργεια αυτής της κατάστασης είναι ότι υπάρχει «εξαγωγή» κακών πρακτικών ακόμα και σε χώρες που δεν έχουν κρίση. **Η οικονομική κρίση έχει ήδη θυσιάσει το περιβάλλον.**

Ανασφάλεια, υποβάθμιση ικανοτήτων κι απώλεια ανθρώπινου δυναμικού

Το δυνατό χαρτί κάθε κοινωνίας και οικονομίας είναι το ανθρώπινο δυναμικό και οι ικανότητές του. Πώς είναι δυνατόν μια κοινωνία και μια οικονομία να βγουν από την κρίση χωρίς να επενδύσουν στην συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού στις αλλαγές και μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται. Βαθιές μεταβολές έχουν επέλθει τα τελευταία δύο χρόνια στην ελληνική αγορά εργασίας, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης που μαστίζει τη χώρα αλλά και των πολιτικών που εφαρμόζονται. Δυστυχώς, όσα συμβαίνουν σήμερα στην Ελλάδα οδηγούν σε απαξίωση των ανθρώπινων πόρων, στην κατακόρυφη αύξηση της ανασφάλειας των εργαζομένων, στην ενίσχυση της εικόνας κοινωνικής περιθωριοποίησης μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας, κι όχι μόνο λόγω ανεργίας, καθώς και στην απώλεια των πιο δημιουργικών ατόμων λόγω μετανάστευσης τους σε άλλες χώρες. Η κατάθλιψη και μια αίσθηση απελπισίας κυριαρχούν μαζί με ένα μίγμα οργής και διάθεσης εκδίκησης σε μεγάλα τμήματα της κοινωνίας.

Έρευνες⁸ δείχνουν ότι αντί να ενισχυθεί το ανθρώπινο δυναμικό, οι εργαζόμενοι ζουν με το φόβο της απόλυσης. Είναι προφανές ότι όταν οι εργαζόμενοι έχουν πεσμένο ηθικό και αυτό έχει επίπτωση στην απόδοσή τους και στο προϊόν της εργασίας τους. Το 68% όσων ερωτήθηκαν, εκτιμούν, ότι τα δυο τελευταία χρόνια οι συνθήκες εργασίας τους έχουν επιδεινωθεί, το 23%, ότι έχουν παραμείνει ίδιες και μόνο το 9%, ότι έχουν βελτιωθεί. Καλούμενοι δε να περιγράψουν με ποιον ακριβώς τρόπο έχουν

8. Έρευνα του ομίλου Adecco, που παρέχει υπηρεσίες ανθρώπινου δυναμικού. Πηγή: ΑΜΠΕ http://www.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathremote_1_01/10/2013_521148

επιδεινωθεί οι συνθήκες εργασίας οι μισοί (50%) συμμετέχοντες που εργάζονται ανέφεραν ότι σε αυτό το χρονικό διάστημα έχουν υποστεί μείωση μισθού, 25% δήλωσαν ότι εργάζονται πλέον περισσότερες ώρες, 14% επεσήμαναν την άσχημη ψυχολογία που επικρατεί στο περιβάλλον εργασίας τους λόγω αυξημένου στρες και του φόβου της απόλυσης και της ανεργίας και 13% αναφέρθηκαν στην έλλειψη προσωπικού.

Σημαντικά ήταν επίσης τα ποσοστά που έκαναν λόγο για την αύξηση των απαιτήσεων και της πίεσης στον χώρο εργασίας αλλά και για τη μείωση του τζίρου ή των κερδών (9% σε καθεμία από τις δύο περιπτώσεις), για κακές συνθήκες εργασίας (8%), μεγαλύτερο όγκο δουλειάς (7%), καθυστερήσεις στην πληρωμή (5%) ή ακόμη και απλήρωτη εργασία (4%).

Αξιολογώντας τα αποτελέσματα της έρευνας, στελέχη της εταιρείας εκτιμούν, ότι και το 9% που δηλώνουν πως οι συνθήκες εργασίας έχουν βελτιωθεί, δεν αναφέρονται σε αύξηση αμοιβών ή βελτίωση των συνθηκών εργασίας αλλά πρόκειται πιθανότατα για εργαζόμενους που αντικατέστησαν υψηλόμισθα στελέχη των εταιρειών που απομακρύνθηκαν.

Η εικόνα αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι 45% και 42% των εργαζομένων που συμμετείχαν στην έρευνα, επιβεβαίωσαν αντίστοιχα πως έχουν αυξηθεί ο όγκος και τα καθήκοντα/αρμοδιότητες της δουλειάς τους, ενώ σχεδόν οι μισοί (48%) απάντησαν, ότι οι οικονομικές τους απολαβές έχουν μειωθεί δυσανάλογα σε σχέση με τις απαιτήσεις και τον όγκο της εργασίας τους και 38% εξέφρασαν την αίσθηση της στασιμότητας στην εργασία τους.

Ως συνέπεια των παραπάνω, 31% και 27% των εργαζόμενων ερωτηθέντων δήλωσαν, ότι αναζητούν ήδη ή σκοπεύουν να αναζητήσουν σύντομα άλλη εργασία με καλύτερες απολαβές ή που να ανταποκρίνεται καλύτερα στα προσόντα τους.

Όσον αφορά στο ποσοστό 55% των συμμετεχόντων στην έρευνα που δεν εργάζονται, 31% βρέθηκαν εκτός αγοράς εργασίας μετά τη διακοπή της συνεργασίας τους με τον προηγούμενο εργοδότη τους, 20% δήλωσαν νεοεισερχόμενοι στην αγορά που δεν έχουν καταφέρει ακόμη να βρουν εργασία, ενώ 11% και 5% βρέθηκαν εκτός αγοράς εργασίας όταν έκλεισε η επιχείρηση/ κατάσταση στο οποίο εργάζονταν ή ήταν ιδιοκτήτες, μόνο 5% των ερωτηθέντων που δεν εργάζονται έχουν παραμείνει εκτός αγοράς από επιλογή.

Σχεδόν το ένα τρίτο (31%), μάλιστα, των μη εργαζομένων συμμετεχόντων στην έρευνα έχουν παραμείνει άνεργοι για περισσότερα από δύο χρόνια, 19% για χρονικό διάστημα μεταξύ επτά και δώδεκα μηνών, 18% για δύο χρόνια και 15% είναι άνεργοι από έναν έως και έξι μήνες. Μεταξύ των ανέργων, σημαντικό ποσοστό (23%) έχει στο ενεργητικό του 10-15 έτη

προϋπηρεσία, 29% από τέσσερα έως έξι έτη, 18% από ένα έως τρία έτη και 13% από επτά έως εννέα.

Ερωτώμενοι για το αν συνολικά οι συνθήκες εργασίας κατά τα τελευταία δυο χρόνια έχουν αλλάξει και πώς, με βάση είτε τη δική τους προσωπική εμπειρία είτε την εμπειρία ανθρώπων από το συγγενικό ή φιλικό τους περιβάλλον, το 96% των συμμετεχόντων στην έρευνα που δεν εργάζονται δήλωσαν ότι αυτές έχουν επιδεινωθεί. 44% κάνουν λόγο για μείωση αποδοχών, 23% για εκμετάλλευση των εργαζομένων, 20% για περισσότερες ώρες εργασίας, 18% για απολύσεις, 16% για δυσκολία ανεύρεσης εργασίας, 14% για ανασφάλιστη εργασία και καταπάτηση δικαιωμάτων, 9% για άσχημη ψυχολογία και 8% για κακές συνθήκες εργασίας.

Από τους 451 συμμετέχοντες, το 55% δήλωσε, ότι δεν εργάζεται τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ενώ, από το υπόλοιπο 45%, 34% εργάζονται με σχέση πλήρους και 11% με σχέση μερικής απασχόλησης. Η πλειονότητα (59%) όσων δήλωσαν, ότι εργάζονται προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα, ενώ σημαντικό ποσοστό είναι δημόσιοι υπάλληλοι (23%) και ελεύθεροι επαγγελματίες (16%). Τα ευρήματα της έρευνας αποκτούν ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον εξαιτίας του γεγονότος ότι το 52% των ερωτηθέντων που εργάζονται διαθέτουν ικανή (πάνω από 10 έτη) προϋπηρεσία στην αγορά.

Η έρευνα διεξήχθη online τον περασμένο Ιούνιο, σε δείγμα 451 ατόμων μέσω του ερευνητικού εργαλείου Digipoll της Wizzard - From Wisdom to Magic, Holistic Marketing Solutions.

2.2. Η κριτική μας στην πολιτική που έχει επιλεγεί. Κάθε σχέδιο χρειάζεται επαναξιολόγηση και προσαρμογή

Οι Πράσινοι σε ευρωπαϊκό κι εθνικό επίπεδο είχαμε υποστηρίξει από την αρχή ότι το σχέδιο αυτό δεν θα οδηγούσε σε θετικά για τα δημοσιονομικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα αποτελέσματα. Η πραγματικότητα δείχνει ότι το σχέδιο έχει αποτύχει και πρέπει επειγόντως να τροποποιηθεί. Δυστυχώς, μέχρι σήμερα δεν υπάρχει το πολιτικό θάρρος στην τρόικα και στις κυβερνήσεις να παραδεχτούν ότι το τρέχον σχέδιο αντιμετώπισης της κρίσης όχι μόνο αποτυγχάνει στην επίλυση συγκεκριμένων δημοσιονομικών προβλημάτων, αλλά επεκτείνει τα προβλήματα, ενώ παράλληλα αδυνατεί να αντιμετωπίσει τα αίτια αυτών των προβλημάτων. Σχεδόν όλες οι υποθέσεις και προβλέψεις των προγραμμάτων διάσωσης έχουν πέσει έξω. Οι περισσότερες από τις βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές που απαιτούνται έχουν αποτύχει. Κάθε σχέδιο χρειάζεται να αξιολογείται σε τακτικά χρονικά διαστήματα και να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα, γιατί όχι λοιπόν κι αυτό το σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής;

Να μπει σε σωστή βάση η κριτική απέναντι στις εφαρμοζόμενες πολιτικές

Θα πρέπει, όμως, να τεθεί σε σωστή βάση η κριτική απέναντι στις αποτυχημένες πολιτικές που εφαρμόζονται σήμερα.

Η πολιτική της τρόικα φούντωσε, αντί να σβήσει τη φωτιά. Στην παρέμβαση του στην Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου⁹ την Τετάρτη 12 Μαρτίου 2014, κατά τη συζήτηση των δυο εκθέσεων αξιολόγησης των πολιτικών της τρόικα και της επικείμενης ψηφοφορίας, ο Νίκος Χρυσόγελος είχε τονίσει: «Κύριοι Επίτροποι, το σπίτι μας καίγεται εδώ και 6 χρόνια. Τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής δεν ήταν η αρχή της κρίσης, δεν προκάλεσαν την πυρκαγιά. Έπρεπε να γίνουν αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στο σπίτι μας, στις χώρες της κρίσης αλλά και στην Ευρωζώνη συνολικά, για να σβήσει η φωτιά. Όμως, οι πολιτικές της τρόικα και των κυβερνήσεων, επέκτειναν και βάθυναν την κρίση. Η τρόικα αντί να σβήσει τη φωτιά στο σπίτι μας, την φούντωσε. Καίγεται η γειτονιά μας τώρα. Πρέπει να γίνουν άμεσα οι αλλαγές στις πολιτικές και στον ίδιο το θεσμό της τρόικα, όπως ζητάει το Ευρωκοινοβούλιο".

"Στην Ελλάδα οι επιπτώσεις είναι δραματικές: 1,5 εκατομμύριο άνεργοι, 2,5 εκατ. ανασφάλιστοι, περισσότεροι φτωχοί παρά ποτέ, έλλειμμα 60 δις στα ασφαλιστικά ταμεία, κλείσιμο 100.000 ΜΜΕ, 300.000 νέοι κυρίως έλληνες μετανάστες σε άλλες χώρες τα τελευταία 3 χρόνια.

Είσαστε υποχρεωμένοι, κύριοι Επίτροποι, από την Συνθήκη Λειτουργίας της ΕΕ να διασφαλίσετε ότι όλες οι πολιτικές των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής είναι συμβατές με τις ευρωπαϊκές πολιτικές: Συνθήκη Λειτουργίας της ΕΕ, Στρατηγική Ευρώπη 2020, περιβαλλοντικό κεκτημένο, Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, να προάγετε τον κοινωνικό διάλογο, όπως τονίζουν και οι δυο εκθέσεις του Ευρωκοινοβουλίου. Αλλά και η Συνθήκη λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας προβλέπει ότι η Κομισιόν "οφείλει να μεριμνά για την συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης των μνημονίων κατανόησης που συνάπτονται με τον μηχανισμό αυτό".

Το Ευρωκοινοβούλιο, στο σύντομο χρονικό διάστημα των 3 μηνών, οργάνωσε διάλογο με κοινωνικούς και επαγγελματικούς φορείς, ζήτησε απόψεις, συγκέντρωσε στοιχεία και εκθέσεις, προχώρησε σε αξιολόγηση πολιτικών για να μπορέσει να υποβάλλει τις δυο εκθέσεις που θα ψηφίσουμε στην Ολομέλεια. Η Κομισιόν και το Συμβούλιο (κυβερνήσεις) 6 χρόνια μετά την έναρξη της κρίσης δεν έχουν ολοκληρώσει κάποια έκθεση αξιολόγησης για τις επιπτώσεις των δημοσιονομικών πολιτικών στην παραγωγική βάση

9. <http://www.youtube.com/watch?edit=vd&v=dbEGUSr5CE0>

των χωρών της κρίσης, στην κοινωνική συνοχή, στις ανισότητες, στο περιβάλλον", επισήμανε ο Νίκος Χρυσόγελος.

Απευθυνόμενος στους δυο Επιτρόπους, Όλι Ρεν και Γ. Άντορ, που συμμετείχαν στην συζήτηση εκ μέρους της Κομισιόν, ο Νίκος Χρυσόγελος ζήτησε: "Συνδέστε την επόμενη δόση με σεβασμό των κοινωνικών δικαιωμάτων, με δημοκρατικό και κοινωνικό διάλογο για τις αλλαγές στα δημοσιονομικά προγράμματα, με οικολογική καινοτομία για να βελτιωθεί η απόδοση και η παραγωγικότητα της οικονομίας, με μείωση της φοροδιαφυγής κι έλεγχο των καταθέσεων Ελλήνων στην Ελβετία που θα μπορούσε να αποφέρει έσοδα της τάξης των 6-45 δις. Συνδέστε την επόμενη δόση με προγράμματα αντιμετώπισης της ενεργειακής φτώχειας μέσω της μείωσης της σπατάλης ενέργειας και προώθησης των ΑΠΕ στις κατοικίες των πιο ευάλωτων ομάδων, βιώσιμης λειτουργίας των μονάδων βαριάς βιομηχανίας με ενίσχυση της ενεργειακής αποτελεσματικότητάς τους. Σταματήστε να συνδέεται την επόμενη δόση με απελευθέρωση των μαζικών απολύσεων, με περικοπές στην υγεία, με διάλυση του κοινωνικού ιστού. Βοηθήστε ουσιαστικά την οικονομία να αναζωογονηθεί μέσω προγραμμάτων ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας που θα συνεισφέρουν και στο δημόσιο ταμείο, με έσοδα από την φορολόγηση ανθρώπων που θα έχουν την δυνατότητα να πληρώσουν τους φόρους τους. Η σταθεροποίηση και μόνο της οικονομίας θα μπορούσε να μειώσει το χρέος κατά 20%. Αυτή μπορεί να είναι μια δίκαιη και ισορροπημένη πολιτική που θα συμβάλει στην δημοσιονομική εξυγίανση"

Το Ευρωκοινοβούλιο ψηφίζει στις 13 Μαρτίου 2013 τις δυο **εκθέσεις για την τρόικα**¹⁰, που εισηγήθηκαν η Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων και η Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής.

Όπως επισημαίνουν και οι δυο εκθέσεις την μεγάλη ευθύνη για τις πολιτικές επιλογές έχει το Συμβούλιο, οι Υπουργοί και οι αρχηγοί των κρατών μελών, αυτοί είναι που λαμβάνουν τις αποφάσεις και δίνουν τις κατευθύνσεις στην τρόικα. Οι πολίτες δεν πρέπει να έχουν σύγχυση πάνω σε αυτό, δεν είναι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί αλλά οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων που έχουν την μεγαλύτερη ευθύνη για τις καταστροφικές πολιτικές.

Η διάσωση της Ελλάδας - με βάση το τρέχον σχέδιο – θα απαιτήσει πάνω από 260 δις Ευρώ και τα αποτελέσματα ακόμα και από στενή δημοσιονομική άποψη (κυρίως έλλειμμα, χρέος, εμπορικό ισοζύγιο) είναι αμφίβολα. Οι

10. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0240&language=EL&ring=A7-2014-0135>
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0239&language=EL&ring=A7-2014-0149>

ευρωπαϊοί φορολογούμενοι θα έχουν υψηλό οικονομικό κόστος, ενώ οι Έλληνες πολίτες βαρύ οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Το κύριο πρόβλημα λοιπόν είναι ότι αυτά τα 240+ δις πάνε σε μια μαύρη τρύπα κι όχι σε πραγματική αναδιάρθρωση της οικονομίας, της κοινωνικής οργάνωσης, της διοίκησης.

Αν κατευθύνονταν ένα μικρότερο ποσό, για παράδειγμα 26 δις Ευρώ, το 10% δηλαδή του ποσού που θα διατεθεί υποτίθεται για τη διάσωση της χώρας, για να προωθηθεί ουσιαστική μεταρρύθμιση της οικονομίας, στοχευμένη δημιουργία θέσεων εργασίας και αναδιοργάνωση της διοίκησης, των κοινωνικών πολιτικών και υποδομών, το χρέος της χώρας θα μπορούσε να μειωθεί σημαντικά, ενώ οι επιπτώσεις της προσαρμογής θα ήταν θετικές για την κοινωνία και την οικονομία. **Κάτι τέτοιο, όμως, θα απαιτούσε ένα αποτελεσματικό σχέδιο για την οικονομία που θα έπρεπε να έχει ήδη συζητηθεί και συμφωνηθεί μεταξύ πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων αφενός και με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς αφετέρου. Όσο ΔΕΝ υπάρχει ένα τέτοιο σχέδιο, η πολιτική λιτότητας θα εντείνει τα προβλήματα σε όλα τα επίπεδα.**

Εσωτερική υποτίμηση, απορρύθμιση εργασιακών σχέσεων, καταβύθιση μισθών

Το σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής που εφαρμόζεται σήμερα έχει επικεντρωθεί σχεδόν αποκλειστικά στην μείωση μισθών και συντάξεων, περιορισμό κοινωνικών πολιτικών, απολύσεις και μείωση δημόσιου τομέα χωρίς ένα σχέδιο αποτελεσματικής αναδιοργάνωσης του και σε απορρύθμιση της αγοράς εργασίας.

Οι αμοιβές της μισθωτικής εργασίας έχουν βυθιστεί σε επίπεδα Ανατολικής Ευρώπης, η μαύρη – ανασφάλιστη εργασία έχει επεκταθεί και αφορά σήμερα ίσως και πάνω από το 40% της εργασίας και τα νοικοκυριά που δεν έχουν πλέον έστω έναν εργαζόμενο ξεπερνούν τα 450.000, ενώ η φτώχεια ακόμα και για όσους έχουν κάποια εργασία είναι μεγάλη. Παρά τη διάλυση της αγοράς εργασίας μικρή είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας που υποτίθεται ότι ήταν ο στόχος αυτής της πολιτικής.

Οι απολύσεις, κινητικότητα, μετατάξεις ή όπως αλλιώς αποκαλούνται στον δημόσιο τομέα αφορούν κυρίως ευαίσθητους τομείς (δημόσια πληροφόρηση, υπηρεσίες υγείας και παιδεία), τομείς που θα έπρεπε να αναδιοργανωθούν αντί να πληγούν. Σε κάθε περίπτωση απουσιάζει ένα σχέδιο πάνω στο οποίο να βασίζονται οι αλλαγές στο προσωπικό, οι πολιτικές δυνάμεις που ευθύνονται για τον πελατειακό κι αναποτελεσματικό κρατικό τομέα σήμερα εμφανίζονται ως άγγελοι της κάθαρσης και κυνικά προβάλλουν τις απολύσεις ως την κίνηση που θα σώσει τη χώρα. Κι όμως ήδη έχουν εγκαταλείψει τον κρατικό τομέα πάνω από 180.000 εργαζόμενοι την περίοδο 2008 και μετά, μειώνοντας τον αριθμό εργαζομένων στον

δημόσιο τομέα από 830.000 σε λιγότερους από 650.000. Η ευρωπαϊκή εμπειρία δείχνει ότι χώρες που βρέθηκαν σε κρίση την δεκαετία του 90, επένδυσαν στην παιδεία, εκπαίδευση και αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης και των συστημάτων εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών για να βγουν από την κρίση.

Στο μεταξύ το “κόστος εργασίας” έχει καταρρεύσει κάτι που επιδεινώνει αντί να ενισχύει την πραγματική οικονομία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, στην τριετία 2010-2012 το κόστος εργασίας των επιχειρήσεων ανά μονάδα προϊόντος μειώθηκε κατά 16,1% ενώ προβλέπεται να μειωθεί επιπλέον 17,6% στην τριετία 2012-2014, μια μείωση που οδηγεί σε καταστάσεις αναπτυσσόμενων κι όχι ευρωπαϊκών χωρών.

Στην τριετία 2012-2012 η συμμετοχή της αμοιβής της μισθωτής εργασίας στο ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες και από 36,7% που ήταν το 2009, έπεσε στο 31,7% το 2012.

Η μεγάλη ύφεση, το δυσβάστακτο κόστος που σηκώνει η μισθωτική εργασία και το πλήγμα που έχει υποστεί η πραγματική οικονομία, ιδιαίτερα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δεν έχουν έστω εξισορροπηθεί από ουσιαστικές και προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος και του πολίτη μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό σύστημα και στον φορολογικό μηχανισμό, ώστε να αντιμετωπιστεί η φοροαπάτη και η φοροδιαφυγή και να αποκατασταθεί η κοινωνική δικαιοσύνη, ή με μεταρρυθμίσεις στην διοίκηση, που να οδηγούν σε αύξηση της αποτελεσματικότητας, μείωση της γραφειοκρατίας, υιοθέτηση δίκαιων και σταθερών κανόνων, μεγιστοποίηση της εξυπηρέτησης των πολιτών και της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας ώστε να βελτιωθεί πράγματι η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Πώς μπορεί να παραβλέπονται όλοι οι άλλοι παράγοντες που επιδρούν στην παραγωγικότητα της οικονομίας και όλο το βάρος να πέφτει στο κόστος μισθωτής εργασίας;

Να προσαρμοστούν οι δημοσιονομικές πολιτικές στις ευρωπαϊκές πολιτικές και στις Διεθνείς Συμβάσεις

Σε σειρά αποφάσεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, η Ελληνική Κυβέρνηση καλείται να προχωρήσει σε αναθεώρηση των μέτρων και αποκατάσταση των επιπτώσεών τους στην κοινωνία με άμεση διεξαγωγή πλήρους και ειλικρινούς κοινωνικού διαλόγου καθώς κρίνεται πως παραβιάζονται Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας, η συλλογική αυτονομία και αποδυναμώνεται η διαδικασία συλλογικής διαπραγμάτευσης.

Στις σύγχρονες ευρωπαϊκές – και όχι μόνο - κοινωνίες δεν μπορεί η παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της οικονομίας να βασίζονται στην **πτώση του βιοτικού επιπέδου, τη μείωση των μισθών και την απορρύθμιση των συνθηκών και σχέσεων εργασίας**. Πέρα από τις

επιπτώσεις στην κοινωνική συνοχή, παρόμοιες επιλογές οδηγούν σε απώλεια των πιο αποδοτικών και δυναμικών τμημάτων της οικονομικής ζωής, που αναγκάζονται να αναζητήσουν καλύτερη τύχη σε άλλες χώρες και οικονομίες όπου μπορούν να αξιοποιήσουν καλύτερα τα προσόντα που διαθέτουν.

Ήδη, στη χώρα μας παρατηρείται αυξανόμενη απώλεια έμπειρων στελεχών, επιστημονικού και εξειδικευμένου προσωπικού (brain drain), ενώ σε πρόσφατη έρευνα (2009-2010) προκύπτει ότι εργάζονται στο εξωτερικό περί τους 114.000 έως 139.000 Έλληνες επιστήμονες, αριθμός που αντιστοιχεί στο 8,5% με 10,5% των πτυχιούχων που ζουν στην Ελλάδα^{11 12}. (Στοιχεία από μελέτη Λαμπριανίδη). Σύμφωνα με εκτιμήσεις μόνο στη Γερμανία έχουν μεταναστεύσει τα τελευταία χρόνια 14.500 Έλληνες γιατροί και νοσηλευτές.

Στην πιο πρόσφατη τριμηνιαία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την απασχόληση και την κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη, το ποσοστό των Ευρωπαίων πολιτών «με σοβαρές προθέσεις να μεταναστεύσουν εντός των επόμενων 12 μηνών» υπερδιπλασιάστηκε από το 0,5% το 2010 στο 1,2% το 2012. Το υψηλότερο ποσοστό Ευρωπαίων που σκοπεύουν σοβαρά να μεταναστεύσουν τον επόμενο χρόνο καταγράφεται από τους Έλληνες (4,1%). Το 2012 ένας στους τέσσερις Έλληνες (24%) επιθυμεί να μεταναστεύσει μόνιμα και το 63% εξ αυτών εντός της ΕΕ. Στην ΕΕ, τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 20% και 44%.

2.3 Τα κύρια χαρακτηριστικά του προτεινόμενου από την κυβέρνηση αναπτυξιακού μοντέλου

Η κυβέρνηση προσπαθώντας είτε για λόγους επικοινωνιακούς είτε για λόγους “επιστροφής στην ανάπτυξη” να δημιουργήσει ένα διαφορετικό πολιτικό και οικονομικό κλίμα, έχει αρχίσει να παρουσιάζει τις προτάσεις της για την “οικονομία και την ανάπτυξη” αλλά και να δημιουργεί σκηνικό “success stories”. Προβάλλει αυτές τις απόψεις ως τη λύση που να βγάλει τη χώρα από την κρίση.

Βασικά σημεία του σχεδίου αυτού φαίνεται ότι είναι:

- **Απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και της περιβαλλοντικής νομοθεσίας** με σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων και αποφάσεων που λαμβάνονται συνεχώς “ώστε να προσελκύσει η χώρα επενδύσεις”. Σε αυτή τη βάση, όμως, οι όποιες επενδύσεις έρθουν στη χώρα θα είναι κυρίως από οικονομικές δυνάμεις που θα θέλουν να εκμεταλλευτούν την απουσία

11. <http://www.nature.com/news/austerity-led-brain-drain-is-killing-greek-science-1.12813>

12. <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=407690>

κοινωνικής και περιβαλλοντικής προστασίας, επιστρέφοντας τη χώρα σε τριτοκοσμικές καταστάσεις. Μπορεί το μέλλον της χώρας να στηριχθεί σε συνθήκες που δημιουργούν μεγαλύτερες αποκλίσεις από το ευρωπαϊκό κεκτημένο; Εξάλλου, χαμηλά αμειβόμενους εργαζόμενους, διαπλοκή, χαμηλά περιβαλλοντικά στάνταρς οι "επενδυτές" μπορούν να βρουν κι αλλού, γιατί να έρθουν στην Ελλάδα;

- **Επανεκκίνηση των "μεγάλων έργων"**, κυρίως των 4 οδικών αξόνων. Για το σκοπό αυτό δίνει σημαντικές προκαταβολές και πληρώνει σημαντικά ποσά ανταποκρινόμενη σε σημαντικό βαθμό στις απαιτήσεις των κατασκευαστικών εταιριών, ακόμα κι αν δεν έχει παραχθεί σχετικό έργο. Μάλιστα μεταφέρει πόρους ύψους 600.000.000 Ευρώ από το ΠΕΠ Αττικής στο έργο των οδικών αξόνων.

- **Έμφαση εκ νέου στο μοντέλο της απεριόριστης δόμησης και του real estate**, παρά τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί από αυτό το μοντέλο στην χώρα, ιδιαίτερα στις νησιωτικές, φυσικές και τουριστικές περιοχές, και παρά το γεγονός ότι παραμένουν απούλητες πάνω από 200.000 κατοικίες. Η δόμηση μάλιστα σε εκτός σχεδίου περιοχές έχει αυξήσει κατακόρυφα το κόστος επέκτασης και συντήρησης των υποδομών (νερό, ηλεκτρικό, απορρίμματα, λύματα) που καλούνται να καλύψουν οι τοπικές κοινωνίες. Σε κάθε περίπτωση δεν έχει γίνει μια σοβαρή ανάλυση κόστους-οφέλους και στρατηγική περιβαλλοντική μελέτη για να διαπιστωθεί αν πραγματικά ωφελεί τη χώρα ένα τέτοιο οικονομικό μοντέλο

- **Ενθάρρυνση με κάθε μέσο και στήριξη σχεδίων μεγάλων τουριστικών επενδύσεων που είχαν για διάφορους λόγους κολλήσει στο Συμβούλιο της Επικρατείας ή για άλλους λόγους.** Ήδη προωθούνται με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους επενδύσεις συγκεκριμένων επιχειρήσεων που συνδυάζουν ξενοδοχειακές μονάδες με σύνθετη τουριστική κατοικία και διαμορφώθηκε ένα ακόμα χειρότερο Ειδικό Χωροταξικό για τον Τουρισμό. Οι επενδύσεις (θα) γίνονται με καθεστώς που είναι προκλητικά ευνοϊκότερο σε σχέση με επενδύσεις που γίνονταν με βάση το προηγούμενο καθεστώς (πχ εισφορά σε γη, περιβαλλοντικοί όροι, χρήση αιγιαλού και δημόσιων χώρων κ). Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση Άφαντου Ρόδου, όπου η παραχώρηση της έκτασης 1400 στρεμμάτων, γίνεται με όρους που απαλλάσσει τον επενδυτή από εισφορά σε γη (του χαρίζει δηλαδή 700 στρέμματα), του "χαρίζει" 209 στρέμματα αρχαιολογικό χώρο ιδιαίτερα σημαντικής αξίας κ.α., διασφαλίζοντάς του τη δυνατότητα να χτίσει μέχρι 800 στρέμματα.

- **Πρωώθηση με κάθε μέσο των επενδύσεων εξόρυξης χρυσού** παρά την καθολική αντίθεση των φορέων και των τοπικών κοινωνιών σε Θράκη, Κιλκίς και Χαλκιδική.

- **Ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών νερού** (ΕΥΑΘ, ΕΥΔΑΠ), παρά την αποτυχία των σχετικών προγραμμάτων όπου εφαρμόστηκαν και παρά το γεγονός ότι

ούτε προβληματικές είναι οι σχετικές επιχειρήσεις ούτε υπάρχουν σαφείς δεσμεύσεις για τις εταιρίες που θα αναλάβουν την λειτουργία των επιχειρήσεων ύδρευσης. Η κυβέρνηση προχωράει την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών νερού παρά την δέσμευση της Κομισιόν αλλά και την συμφωνία Ευρωκοινοβουλίου, Κομισιόν και Συμβουλίου να αποκλειστεί το νερό από την νέα Οδηγία για την παραχώρηση δημόσιων υπηρεσιών, και παρά τις ανακοινώσεις του Επιτρόπου Μπαρνιέ να μην ασκούνται πιέσεις για ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών νερού, ιδιαίτερα σε χώρες όπου εφαρμόζονται προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής (μετά την σημαντική επιτυχία της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών για το δικαίωμα στο νερό και τη συλλογή 1,5 εκατομμυρίων υπογραφών ευρωπαϊών πολιτών).

- **Παραχώρηση των δραστηριοτήτων διαχείρισης των απορριμμάτων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις** για τα επόμενα 27-30 χρόνια, παρά το γεγονός ότι οι τοπικές κοινωνίες θα δεσμευτούν μακροχρόνια σε μοντέλα διαχείρισης που αφενός αντιστρατεύονται την ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων (πρόληψη, μείωση, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, κομποστοποίηση) και αφετέρου έχουν τριπλάσιο και τετραπλάσιο κόστους σε σχέση με “πράσινα” μοντέλα διαχείρισης.

- **Παραχώρηση μέρους της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη και ορυκτά καύσιμα σε ιδιωτικές επιχειρήσεις**, ιδιωτικοποιώντας μέρος της ρυπογόνου παραγωγής ενέργειας αντί να αποκεντρώσει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της στροφής στην πράσινη ενέργεια.

- **Ιδιωτικοποίηση των περισσότερων λιμανιών, αεροδρομίων και επικερδών υποδομών** χωρίς να θέτει κανόνες, και χωρίς σαφές περιβαλλοντικό πλαίσιο.

- **Ελαχιστοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας** και ουσιαστικό αποκλεισμό από αυτές μεγάλων κοινωνικών ομάδων αλλά και παράλληλα ώθηση των πιο εύπορων ομάδων στις ιδιωτικές υπηρεσίες.

Ο πρωθυπουργός έχει δημόσια ομολογήσει ότι το όνειρό του είναι να μετατραπεί η παραλιακή ζώνη της Αττικής από το Φάληρο μέχρι τη Βουλιαγμένη σε “ελληνική Ριβιέρα”.

Η διαφορά μεταξύ όσων συνέβαιναν στο παρελθόν και συνέβαλαν στη χρεοκοπία της χώρας και όσων προβάλλονται ως “σωτηρία” και “επιστροφή στην ανάπτυξη” είναι ότι τώρα επιλέγεται ισχυρότερη δόση ιδιωτικοποίησης σε συνδυασμό με την απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και του περιβαλλοντικού κεκτημένου. Δηλαδή περισσότερο από το παλιό.

Στο μοντέλο αυτό υπάρχει όλο και μεγαλύτερος χώρος στις οικονομικές εκείνες δυνάμεις που καθόρισαν την πορεία της χώρας και ενισχύεται έτσι η διαπλοκή οικονομικών συμφερόντων με την πολιτική εξουσία, ενώ παραχωρείται όλο και μικρότερο περιθώριο για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και μιας περιφερειακής – τοπικής οικονομίας προς όφελος των πολιτών και της κοινωνίας. Σε κάθε περίπτωση χαμένη θα είναι η καινοτομία, η υπεύθυνη επιχειρηματικότητα, το περιβάλλον αλλά σε σημαντικό βαθμό και οι πιο δημιουργικές και δυναμικές κοινωνικές ομάδες.

3. Η πράσινη πολιτική πρόταση για αλλαγές στο παραγωγικό μοντέλο και την οικονομία

Η ελληνική οικονομία - τόσο στην κρατική όσο και στην ιδιωτική της έκφραση - στηρίζονταν σε πήλινα πόδια, ήταν αναποτελεσματική, ελάχιστα καινοτόμος, σπαταλούσε ενέργεια και φυσικούς πόρους, δεν αξιοποίησε τους σημαντικούς ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους για να στραφεί σε υγιή και βιώσιμη κατεύθυνση. Ακόμα και ο ιδιωτικός τομέας συνδέονταν υπερβολικά στενά με το κράτος μέσα από φαινόμενα διαπλοκής και πελατειακών σχέσεων. Αλλά και πολλές από τις ξένες επενδύσεις συνδέθηκαν με φαινόμενα πολιτικής διαπλοκής ή και μαύρου χρήματος.

Χρειάζονταν, επομένως, η οικονομία και η παραγωγική βάση της χώρας αλλαγές, ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Αλλά είναι αυτές ακριβώς που δεν γίνονται σήμερα γιατί την εξουσία, σε όλα τα επίπεδα, κατέχουν στην πραγματικότητα τα ίδια κοινωνικά-οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που οδήγησαν τη χώρα στην χρεοκοπία.

Για να βγούμε από την κρίση χρειάζονται αφενός βαθιές διαρθρωτικές κι οργανωτικές - διοικητικές μεταρρυθμίσεις αλλά και στοχευόμενες αλλαγές του παραγωγικού και οικονομικού μοντέλου προς μια κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη κατεύθυνση.

Η δήλωση του Νίκου Χρυσόγελου:

«Η αναφορά του ΔΝΤ ότι μπορεί να έχουν χρησιμοποιηθεί λάθος προϋποθέσεις είναι εξαιρετικά μεγάλης σημασίας για το Ελληνικό πρόγραμμα. Αποκαλύπτει τον «ένοχο» για την αστοχία των προβλέψεων, αφήνει ως μόνη ελπίδα για την επιτυχία των μέτρων λιτότητας έναν και μοναδικό – σημαντικό, αλλά μεν αλλά μη μετρήσιμο παράγοντα -, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Οι εκθέσεις αλλά και η έμμεση ομολογία του Επιτρόπου Όλι Ρεν ότι η λιτότητα δεν οδηγεί από μόνη της στην έξοδο από την κρίση, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για να ανοίξει πολιτική συζήτηση σε τρεις βασικούς άξονες:

1. Ενίσχυση της οικονομίας. Είναι άμεση ανάγκη η αλλαγή της τακτικής αντιμετώπισης του χρέους και η εφαρμογή ενός προγράμματος ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας και του επενδυτικού περιβάλλοντος για κοινωνικά-περιβαλλοντικά υπεύθυνες επενδύσεις καθώς και για ευρείας κλίμακας χρηματοδότηση και ενίσχυση της απασχόλησης (πράσινες κοινωνικές επενδύσεις και απασχόληση νέων). Το έχουμε υποστηρίξει έντονα οι Πράσινοι στο Ευρωκοινοβούλιο και εμείς δουλεύουμε ένα αναλυτικό σχέδιο με προτάσεις σε σημαντικούς οικονομικούς τομείς. Αλλά μια εναλλακτική οικονομική πρόταση πρέπει να ξεκινήσει από την κοινωνία, από

τα κάτω, και να εμπλακούν σε αυτό άμεσα οι φορείς της αυτοδιοίκησης, τα περιφερειακά συμβούλια και οι επαγγελματικοί – κοινωνικοί φορείς. Η αποτελεσματικότητα της αύξησης δαπανών προβλέπεται, έπειτα από μακρά περίοδο ύφεσης και δεδομένης της βελτίωσης των μεγεθών που σχετίζονται με το δομικό έλλειμμα, να είναι πολλαπλάσια θετική (ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής να είναι μεγαλύτερος του 2) και να επηρεαστούν θετικά το ΑΕΠ, η αξιοπιστία της οικονομίας, η απασχόληση ποσοτικά και ποιοτικά, ο ρυθμός μείωσης του χρέους, ώστε να επιτευχθεί η δημοσιονομική εξυγίανση με διαφορετικές πολιτικές.

2. Νέο πακέτο μέτρων λιτότητας; Τίθεται εκ νέου το ερώτημα: Πού θα αποσκοπούν νέα μέτρα; Σε ποιες παραδοχές βασίζονται; Έχουν ληφθεί υπόψη στη διαβούλευση της ελληνικής κυβέρνησης με την τρόικα οι πρόσφατες διαπιστώσεις των διεθνών οργανισμών και οι παραινήσεις για αλλαγή πλεύσης στην πολιτική αντιμετώπισης της κρίσης; Το έχει υπόψη της η κυβέρνηση; Ζήτησε την άποψη των εκπροσώπων της τρόικα στο θέμα; Σε τελευταία ανάλυση ποια είναι η μέχρι σήμερα προσπάθεια της κυβέρνησης να αναδείξει τις αντιφάσεις μεταξύ πολλών από τα προτεινόμενα μέτρα σε σχέση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές αλλά και κατά πόσο παρουσίασε ένα πιο ισορροπημένο και κοινωνικά υπεύθυνο σχέδιο αντιμετώπισης των δημοσιονομικών προβλημάτων;

3. Ήταν η συνταγή της τρόικα βασισμένη πράγματι σε λάθος παραδοχές; Χρειάζεται να γίνει μια αποτίμηση από ανεξάρτητους αξιολογητές και οικονομολόγους. Αν η ευθύνη δεν είναι μόνο του ελληνικού πολιτικού συστήματος (για παράδειγμα, γιατί δεν επεξεργάστηκε ένα ισορροπημένο και αποτελεσματικό πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης που να είναι αποτελεσματικό αλλά και δίκαιο) αλλά και της τρόικα (που προωθεί ένα άστοχο σχέδιο βασισμένο σε λάθος προϋποθέσεις και εκτιμήσεις), τότε είναι καιρός να αποτολμηθεί ένας δημόσιος διάλογος για το πώς θα αλλάξει άμεσα η λανθασμένη αυτή πολιτική. Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντικό σε ευρωπαϊκό επίπεδο να ανοίξει η συζήτηση. Θα οδηγούνταν η χώρα σε εντελώς διαφορετικές επιλογές για την επίτευξη των ίδιων στόχων αν δεν είχε γίνει το λάθος αυτό; Θα υπάρξουν διορθωτικές κινήσεις έστω και τώρα; Θα εισαχθούν στο πρόγραμμα προσαρμογής εγγυήσεις υπέρ της Ελλάδας, όπως αγορά και διαγραφή σημαντικού τμήματος του ελληνικού χρέους, ώστε να γίνει βιώσιμο, αν αποδειχθεί ότι αυτό αυξήθηκε σοβαρά ως αποτέλεσμα λανθασμένων πολιτικών της τρόικα και των συμβούλων της;»

Πάντως το Ευρωκοινοβούλιο αξιολόγησε τις πολιτικές της τρόικα και υπερψήφισε δυο εκθέσεις κριτικής αποτίμησης των όσων έγιναν ή δεν έγιναν (δείτε σε άλλο κεφάλαιο σχετικά).

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κι αποδοτικότητας της οικονομίας

Σε αντίθεση με τη λογική του μονόδρομου που επικαλούνται οι γραφειοκράτες της τρόικα και οι διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις, η ανταγωνιστικότητα και αποδοτικότητα της ελληνικής οικονομίας θα μπορούσαν να βελτιωθούν με ισορροπημένο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο στη βάση ενός διαφορετικού σχεδίου.

Η έμφαση θα πρέπει να δοθεί κατά προτεραιότητα:

(α) στην ενδυνάμωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και των ανθρώπινων πόρων,

(β) στην μείωση της γραφειοκρατίας και στον πολύπλευρο εκσυγχρονισμό της διοίκησης

(γ) στην εξάλειψη της διαφθοράς,

(δ) στη βέλτιστη αξιοποίηση των υπαρχόντων ευρωπαϊκών και τοπικών οικονομικών πόρων.

(ε) στην βέλτιστη χρήση της ενέργειας και των φυσικών πόρων

Αυτές οι πολιτικές θα μπορούσαν να κερδίσουν την υποστήριξη της πλειοψηφίας των πολιτών.

Ο ρόλος άλλων παραγόντων στην αύξηση της αποδοτικότητας και ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η χαρακτηριστική περίπτωση της ενέργειας

Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν, επίσης, τις επενδύσεις, ιδιαίτερα αυτές που είναι υπεύθυνες και όχι απλώς "αρπαχτές". Σύμφωνα, επίσης, με έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας (Φεβρουάριος 2013), η αδυναμία προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων, πέραν των συγκυριακών λόγων (έλλειψη ρευστότητας, κρίση χρέους) οφείλεται σε 7 διαρθρωτικούς παράγοντες:

(α) μη προβλέψιμο φορολογικό καθεστώς

(β) ασταθές κανονιστικό πλαίσιο

(γ) καθυστέρηση στη δικαστική επίλυση διαφορών

- (δ) χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες
- (ε) έλλειψη διαφάνειας και διαφθορά
- (στ) ανεπάρκεια σύγχρονων υποδομών
- (ζ) δυσλειτουργίες κι ακαμψίες στην αγορά εργασίας

Στα Μνημόνια παραγνωρίζεται πλήρως η δυνατότητα βελτίωσης των δημοσιονομικών μέσω του **περιβαλλοντικού και ενεργειακού εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας, της προώθησης της πράσινης - οικολογικής καινοτομίας, της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων.**

Είναι γνωστό, όμως, ότι ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα της οικονομίας είναι η ενέργεια. Η αντιμετώπισή του μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

- (α) μείωση του ενεργειακού κόστους για την βιομηχανία, το εμπόριο και τα νοικοκυριά
- (β) αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, ώστε να καταναλώνεται λιγότερη ενέργεια.

Με δεδομένο ότι δεν υπάρχει “φτηνή ενέργεια”, πολύ περισσότερο αν ενσωματωθεί στις τιμές της ενέργειας και το “εξωτερικό κόστος” (ρύπανση, επιπτώσεις στην υγεία, κλιματική αλλαγή), η πιο αποδοτική μέθοδος για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και η αποδοτικότητα μιας οικονομίας αλλά και των επιχειρήσεων και υπηρεσιών σε σχέση με τον ενεργειακό παράγοντα είναι η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, δηλαδή η μείωση της ενέργειας που απαιτείται για την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος ή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας. Αυτή η “Ενεργειακή μεταβολή”, όπως αποδεικνύεται και από την γερμανική εμπειρία, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές καινοτομίες, βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες, χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας και καλύτερες συνθήκες για βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες.

Η μείωση της γραφειοκρατίας και σταθεροί κανόνες

Πολύ συχνά εξαγγέλλονται πρωτοβουλίες για μείωση της γραφειοκρατίας αλλά πολλές φορές αυτό στην πράξη σημαίνει κυρίως απορρύθμιση περιβαλλοντικών κανόνων και ρυθμίσεων κοινωνικής προστασίας για προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων, κυρίως στον τουρισμό ή τις εξορύξεις. Πολλές αρμοδιότητες κι επιλογές μεταφέρονται στο πολιτικό προσωπικό,

ενισχύοντας έτσι τα φαινόμενα διαπλοκής οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων, αντί να δημιουργούνται ξεκάθαροι και διαφανείς κανόνες στην οικονομία και τις επενδύσεις. Όλο και πιο συχνά βλέπουμε τον πρωθυπουργό και υπουργούς να συναντιούνται με "μεγαλοεπενδυτές" και να ανακοινώνουν ρυθμίσεις που φωτογραφίζουν συγκεκριμένες επενδύσεις. Οι υπηρεσίες του ΕΟΤ για παράδειγμα μεταφέρονται στο υπουργείο και είναι η υπουργός που αποφασίζει για μεγάλες τουριστικές επενδύσεις με ιδιαίτερα προκλητικά ευνοϊκούς όρους. Επενδύσεις εξόρυξης επιδιώκεται να επιβληθούν με τη βία, με χαριστικές πράξεις και με προκλητικούς οικονομικούς και περιβαλλοντικούς όρους. Με αμφιβόλου νομιμότητας τρόπους χρηματοδοτούνται, ακόμα και από ευρωπαϊκούς πόρους, έργα που έχουν ολοκληρωθεί ακόμα και την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (2000-2006), αν και προβάλλονται ως σημαντικές ιδιωτικές επενδύσεις!

Την ίδια στιγμή ελάχιστα έχουν γίνει (ρυθμιστικό πλαίσιο, φορολογικές ρυθμίσεις, μικροπιστώσεις) για να ενισχυθεί η υπεύθυνη επιχειρηματικότητα, η δημιουργία βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η έναρξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και κοινωνικών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα από νέους, και γενικότερα οι "χαμηλού κόστους" επενδύσεις που μπορούν να δημιουργήσουν πολλές κι αναγκαίες θέσεις εργασίας τοπικά.

Ένα ευνοϊκό για την κοινωνική, συνεταιριστική επιχειρηματικότητα θεσμικό πλαίσιο που επιχειρήθηκε με τον νόμο 4019 του 2011, τροποποιήθηκε πολύ γρήγορα, και πριν καν εφαρμοστεί στην πράξη, στις αρχές του 2013.

Η κυβέρνηση θα μπορούσε να κάνει πολλά στην μείωση της γραφειοκρατίας κι αύξηση της αυτονομίας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και επιτάχυνση των διαδικασιών στις οποίες εμπλέκεται το ΥΠΕΚΑ, με δεδομένο ότι σήμερα απαιτούνται πάνω από 15 μήνες για την προέγκριση από το υπουργείο προκηρύξεων από τους Φορείς αυτούς, με αποτέλεσμα να προχωρούν πολύ αργά ακόμα και έργα – δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε τεχνικά δελτία και προγράμματα χρηματοδοτούμενα από ευρωπαϊκούς πόρους/

Ζητούμενο παραμένει λοιπόν ένα σταθερό και συμφωνημένο, μετά από διάλογο, κανονιστικό - ρυθμιστικό πλαίσιο για τη δημιουργία επιχειρήσεων, μικρομεσαίων κοινωνικών και συνεργατικών / συνεταιριστικών επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα, αλλά και για οποιασδήποτε επιχείρηση. Κανόνες, ξεκάθαροι περιβαλλοντικοί όροι, τεχνικές και κοινωνικές προδιαγραφές που θα ενισχύουν αντί να αποτρέπουν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα ώστε αυτή να είναι συμβατή με και όχι να αντιστρατεύεται την περιβαλλοντική προστασία και το δημόσιο, κοινωνικό συμφέρον.

3.1 Ένα σύγχρονο φορολογικό σύστημα που θα ενισχύσει την υπεύθυνη επιχειρηματικότητα, την οικολογική και κοινωνική καινοτομία και την απασχόληση

Τα τελευταία χρόνια επιδεινώθηκε η αδικία και η αναποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος. Ενώ δεν αντιμετωπίστηκε η φοροαποφυγή και φοροαπάτη, ενισχύθηκε η **εισπρακτική λογική με υπερβολικούς και άδικους φόρους** που επιβάρυναν την εργασία και προστέθηκαν ακόμα περισσότερες δυσκολίες στην πραγματική οικονομία την ίδια στιγμή που τα κέρδη από τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες και κυρίως την οικονομία-καζίνο αυξάνονται παρά την κρίση. Μέσα σε αυτές τις δύσκολες για την οικονομία συνθήκες ορισμένες εταιρίες που παίζουν με ομόλογα και με το χρηματιστήριο έχουν βγάλει εκατομμύρια ευρώ κέρδος.

Χρειαζόμαστε, λοιπόν, ως χώρα επειγόντως ένα σύγχρονο, σταθερό, φορολογικό σύστημα, αποτέλεσμα μιας ουσιαστικής μεταρρύθμισης, που θα:

- είναι κοινωνικά δίκαιο και θα συμβάλει στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην κοινωνική συνοχή, στη σύγκλιση των περιφερειών αλλά και στο εσωτερικό των περιφερειών, με εργαλείο την δίκαιη και ορθολογική φορολόγηση με βάση τη συνολική περιουσία, κινητή κι ακίνητη, από ένα ύψος και πάνω, πχ 500.000 Ευρώ, επιδιώκοντας μια κοινή φορολογική πολιτική σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Στόχος πρέπει να είναι να μπορούν αφενός οι πολίτες να ζουν με αξιοπρέπεια με βάση τα συνολικά τους περιουσιακά τους στοιχεία και αφετέρου να υπάρχουν βιώσιμα έσοδα για να υποστηρίζονται οι δημόσιες πολιτικές για υγεία, παιδεία, συγκοινωνίες, αναδιανομής και κοινωνικής συνοχής κα. Μόνο μια παρόμοια κοινή πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να στηρίξει το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, την μείωση των κοινωνικών διαφορών, τη βιωσιμότητα του κοινωνικού κι ασφαλιστικού συστήματος, τις συντάξεις κα σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης
- περιορίζει την φοροδιαφυγή και φοροαπάτη, εγκαθιδρύοντας μεταξύ άλλων και φορολογική συνείδηση μέσω της αποτελεσματικής χρήση των πόρων, που συγκεντρώνονται από τη φορολόγηση, προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος,
- ενισχύει τις κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες επενδύσεις και θα επιβαρύνει ή αποτρέπει ανεύθυνες πρακτικές και δραστηριότητες,
- δίνει κίνητρα για απασχόληση, αύξηση των βιώσιμων θέσεων εργασίας και την οικολογική και κοινωνική καινοτομία,
- μεταφέρει την φορολόγηση από την εργασία στην κατανάλωση πρώτων υλών, σπατάλη ενέργειας και παραγωγή αποβλήτων,

- αξιοποιεί την συμφωνία για το Φόρο Επί των Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών (FTT) για να εφαρμόσει σχετικές ρυθμίσεις στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, με μέρος των εσόδων από το φόρο αυτόν να επενδύεται για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά σημαντικούς τομείς.

Έλεγχος γκρίζων περιουσιών και περιφερειακή οργάνωση του φορολογικού συστήματος

Για την οικοδόμηση ενός πνεύματος φορολογικής δικαιοσύνης είναι αναγκαίο, να υπάρξει μια συστηματική προσπάθεια εντοπισμού των γκρίζων περιουσιών και εισοδημάτων που δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα της απάτης, της ιδιοποίησης δημόσιων πόρων, μαύρου χρήματος (μίζες) από άτομα που κατείχαν δημόσιες θέσεις. Σύμφωνα, εξάλλου, με επιστημονικές αναλύσεις τα έσοδα των δημοσίου από τον έλεγχο της γκρίζας και μαύρης οικονομίας θα μπορούσαν να κυμανθούν κατ' ελάχιστον μεταξύ **6 και 41 δισεκατομμύρια ευρώ**. Δεν θα χρειαζόνταν πάνω από 6 μήνες για να συγκεντρώσει η Τράπεζα της Ελλάδος όλα τα στοιχεία για την μεταφορά χρημάτων από την Ελλάδα σε άλλες χώρες και συγκέντρωση στοιχείων για τις καταθέσεις Ελλήνων σε τράπεζες σε άλλες χώρες. Μια ομάδα εφοριακών κατάλληλα εξουσιοδοτημένη και εξοπλισμένη θα μπορούσε έτσι να ελέγξει αν αυτά τα εισοδήματα έχουν φορολογηθεί, είναι νόμιμα και ανταποκρίνονται σε δηλωμένα εισοδήματα ή υπάρχουν καταθέσεις που είναι προϊόν φοροαπάτης, φοροαποφυγής και να εντοπίσουν το μαύρο χρήμα. Από τις αρχές του 2013 κάθε ευρωπαϊκή χώρα μπορεί να ζητάει από άλλο κράτος μέλος της ΕΕ πληροφορίες για τις καταθέσεις πολιτών της στις τράπεζες του άλλου κράτους.

Από την άλλη, δεν επαρκούν πλέον οι μεταρρυθμίσεις στους στόχους και τις προτεραιότητες της φορολογικής πολιτικής. Αυτές πρέπει να συνδυαστούν και με αλλαγή του ίδιου του μοντέλου του φορολογικού συστήματος σε άμεση συσχέτιση με τις αναγκαίες βαθιές αλλαγές στο μοντέλο οργάνωσης της χώρας συνολικά. Η κατάρρευση του κεντρικού κράτους ως συνέχεια της μετατροπής του σε ένα γραφειοκρατικό και πελατειακό σύστημα, αναδεικνύει ως ανάγκη το να επανασυγκροτηθεί η χώρα, η διοίκηση, η οικονομία, το δημοκρατικό μοντέλο αλλά και οι πολιτικές σε μια πραγματικά περιφερειακή βάση. Σε αυτό το πλαίσιο, το φορολογικό σύστημα χρειάζεται να επανασχεδιαστεί σε περιφερειακή βάση, τόσο στο επίπεδο της συγκέντρωσης των φορολογικών εσόδων όσο και, κυρίως, της χρηματοδότησης των περιφερειακών και τοπικών πολιτικών αναδιανομής, κοινωνικής συνοχής κι αλληλεγγύης, υγείας, περιβαλλοντικών υπηρεσιών κα. Δηλαδή τόσο η συγκέντρωση των φορολογικών εσόδων όσο και η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων στις οποίες θα κατευθυνθούν οι πόροι που προέρχονται από την φορολογία προτείνουμε να αποκτήσουν **περιφερειακή και τοπική διάσταση**.

Προϋπόθεση για να λειτουργήσει ένα τέτοιο περιφερειακά συγκροτημένο φορολογικό μοντέλο είναι να αναβαθμιστεί η αποτελεσματικότητα και το ανθρώπινο δυναμικό σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις ενός σχεδίου περιφερειακής οργάνωσης της χώρας. Οι ευρωπαϊκές πολιτικές θα έπρεπε να στηρίζουν μια τέτοια βαθιά μεταρρύθμιση αλλά τίποτα δεν θα προχωρήσει αν οι αλλαγές αυτές δεν αποτελέσουν αίτημα των τοπικών κοινωνιών. Η αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εμπειρίας και καλών πρακτικών θα μπορούσε να προσφέρει πολύτιμη υποστήριξη στην διαμόρφωση μιας τέτοιας προοπτικής.

3.2 Οι κύριες κατευθύνσεις της εναλλακτικής πρότασής μας για την οικονομία και τις επενδύσεις

Δεν μπορούμε να βγούμε από την κρίση αν δεν υπάρξει ένα συνεκτικό σχέδιο για τη οικονομία και τις επενδύσεις που θα αλλάξει την παραγωγική βάση της χώρας προς οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη κατεύθυνση. Οι Πράσινοι μιλάμε για ένα νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο, μια και αυτό της μεταπολίτευσης, που υπόσχονταν συνεχή αύξηση του πλούτου και της κατανάλωσης, έχει πλέον καταρρεύσει και μάλιστα πολύ επώδυνα. Είναι ή ώρα για ένα Πράσινο Κοινωνικό Συμβόλαιο, ένα Green New Deal σε ελληνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το σχέδιο μας είναι πολύ διαφορετικό τόσο ως προς την φιλοσοφία, όσο και ως προς τις προτεραιότητες και κατευθύνσεις αυτού που φαίνεται να προσπαθεί να προωθήσει η σημερινή κυβέρνηση, που δεν διαφέρει και πολύ από όσα μας οδήγησαν στην χρεοκοπία.

Οι κύριες κατευθύνσεις της δικής μας οικονομικής πρότασης

Εμείς αντιπροτείνουμε ένα ολοκληρωμένο οικονομικό πρόγραμμα που έχει τις εξής προτεραιότητες:

- **Έμφαση στην καινοτομία, ιδιαίτερα κοινωνική και περιβαλλοντική καινοτομία**, που θα είναι το αποτέλεσμα της ανάλυσης και κατανόησης των χαρακτηριστικών κάθε περιφέρειας και της ευφυούς εξειδίκευσης σε τομείς και δραστηριότητες που μπορούν να αποτελούν τα δυνατά σημεία κάθε περιφερειακής κοινωνίας. Για το σκοπό αυτό απαιτείται μια προσέγγιση από τα κάτω προς τα πάνω (bottom up approach) στα θέματα έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας
- **Έμφαση στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας κι αποτελεσματικότητας της οικονομίας μέσω της βελτίωσης της χρήσης**

πρώτων υλών και ενέργειας, της καλύτερης οργάνωσης της εργασίας, της αναβάθμισης των ικανοτήτων, δεξιοτήτων και γνώσεων του ανθρώπινου δυναμικού, της μείωσης της γραφειοκρατίας, της ενίσχυσης της έρευνας και τεχνολογικής αλλαγής καθώς και της μεταφοράς κι αξιοποίησης καλών παραδειγμάτων και πρακτικών.

Στροφή της βαριάς βιομηχανίας σε πράσινες τεχνολογίες και κοινωνικά καινοτόμες δραστηριότητες, προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος, ώστε να διασωθεί μέσα από το πρασίνισμα της, ιδιαίτερα τα ναυπηγεία, η μεταλλουργία, η τσιμεντοβιομηχανία, οι μεταφορές και οι κατασκευές

- Αναζωογόνηση και **στροφή της γεωργίας και κτηνοτροφίας προς ποιοτικά οικολογικά προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας** για κατανάλωση στο εσωτερικό της χώρας και σύνδεσή τους με τον ποιοτικό τουρισμό, αλλά και στοχευόμενες εξαγωγές. Παράλληλα, αξιοποίηση των υπολειμμάτων της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής και της μεταποίησής τους για παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας.

- **Παραγωγή ανανεώσιμων πρώτων υλών για υποκατάσταση χημικών ρυπογόνων προϊόντων και υπηρεσιών**, με βάση τις γνώσεις τόσο των παραδοσιακών κοινωνιών όσο και τις σύγχρονες επιστημονικές γνώσεις που βασίζονται στην πράσινη χημεία, την πράσινη οικονομία και την βιο-οικονομία, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και γνώσεις που διαθέτει κάθε περιφέρεια

- **Ανάπτυξη της «γαλάζιας» (θαλάσσιας) οικονομίας σε «πράσινη» βάση**, ώστε να διαχειριστούμε με βιώσιμο τρόπο μακροχρόνια το θαλάσσιο, παράκτιο κι αλιευτικό πλούτο, συνδυάζοντας παραγωγικές δραστηριότητες με οικολογικές και πολιτιστικές. Στο πλαίσιο αυτό μπορούν να προωθηθούν κι αξιόπιστες θαλάσσιες συγκοινωνίες 12 μήνες τον χρόνο με σύγχρονα, πράσινα σκάφη που αφενός θα ενισχύουν την ενδο-περιφερειακή συνεργασία και οικονομία και αφετέρου θα κάνουν βιώσιμες τις ακτοπλοϊκές συνδέσεις μεταξύ των νησιών. Τα πράσινα σκάφη δεν θα έχουν μόνο λιγότερη ρύπανση, αλλά θα μπορούσαν να μειώσουν το κόστος λειτουργίας τους, ιδιαίτερα τα καύσιμα που σήμερα αντιπροσωπεύουν το 40-65% του συνολικού κόστους λειτουργίας τους. Μέρος, τουλάχιστον, των αναγκών σε καύσιμα θα μπορούσαν να καλύπτονται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να τροφοδοτούνται από νησιωτικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας, ενισχύοντας έτσι τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε καινοτόμους τομείς, καθώς και την τοπική και περιφερειακή οικονομία

- **Προσαρμογή του μαζικού τουρισμού σε κοινωνικές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές και καθορισμός των ορίων του με βάση τη φέρουσα ικανότητα των περιοχών**. Σύνδεσή του τουρισμού με την πρωτογενή παραγωγή (κατανάλωση τοπικών προϊόντων) και ένταξή του

σε ένα συνολικό οικονομικό σχεδιασμό, ώστε να μειωθεί ο ανταγωνισμός που δημιουργείται με άλλες παραγωγικές δυνατότητες των περιοχών. Επένδυση από εδώ και πέρα κυρίως σε ήπια μοντέλα τουρισμού, αγρο- και οικο-τουρισμού, Ομικρές και μεσαίες μονάδες που συνδέονται απολύτως με την τοπική παραγωγή και ανταποκρίνονται σε υψηλών απαιτήσεων ενεργειακές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές. Ιδιαίτερα σε κορεσμένες τουριστικά περιοχές νέες επενδύσεις σε μεγάλες τουριστικές μονάδες θα πρέπει να γίνονται μόνο αν αποσύρεται κάποια αντίστοιχου μεγέθους. Η κατάργηση του ευνοϊκού θεσμικού και οικονομικού πλαισίου για τις σύνθετες τουριστικές κατοικίες και τις ΠΟΤΑ είναι απαραίτητη στο πλαίσιο του επανασχεδιασμού μιας βιώσιμης τουριστικής πολιτικής. Σε περιοχές όπου κυριαρχούν άλλες μορφές τουρισμού θα πρέπει να αποτρέπεται η δημιουργία μεγάλων τουριστικών μονάδων, ιδιαίτερα στη λογική all inclusive. Το βάρος πλέον πρέπει να δοθεί στη δημιουργία δικτύων συνεργασίας τουριστικών δραστηριοτήτων μεταξύ τους αλλά και με παραγωγικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες.

- Αλλαγή του συνολικού ενεργειακού μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης ώστε σταδιακά η χώρα να απεξαρτηθεί πλήρως από τα ορυκτά καύσιμα (λιγνίτη, πετρέλαιο, φυσικό αέριο) αλλά και να αποκεντρώσει την παραγωγή ενέργειας και να περάσει σε ένα διαφορετικό οικονομικό μοντέλο. Δεν προτείνουμε μόνο αλλαγή των πηγών ενέργειας που χρησιμοποιούνται αλλά και αλλαγή του μοντέλου των επιχειρήσεων που παράγουν και διαθέτουν την ενέργεια. Από το κρατικό μονοπώλιο παραγωγής ενέργειας ΔΕΗ και τις μεγάλες επιχειρήσεις που ελέγχουν σήμερα την συμβατική αλλά και μεγάλο μέρος των ΑΠΕ προτείνουμε τη μετάβαση σε ένα περισσότερο αποκεντρωμένο και πολυμετοχικό και κυρίως συμμετοχικό μοντέλο επιχειρήσεων παραγωγών ενέργειας. Η παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ προτείνουμε να βασιστεί κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στα νοικοκυριά και σε συνεργατικές – συνεταιριστικές ενεργειακές επιχειρήσεις, αξιοποιώντας το μίγμα των ανανεώσιμων πηγών που υπάρχουν σε κάθε περιφέρεια με στόχο την μεγιστοποίηση του κοινωνικού οφέλους και την ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού κόστους, την διατήρηση κεφαλαίων στο τοπικό επίπεδο (τοπικοποίηση οικονομίας) και την δημιουργία εσόδων για στήριξη κοινωνικών και περιβαλλοντικών υποδομών, τοπικής απασχόλησης αλλά κι ενθάρρυνση της έρευνας και καινοτομίας ώστε να αξιοποιούνται τα νέα επιστημονικά και τεχνολογικά δεδομένα από τις ΜΜΕ.

- Αντί για ιδιωτικοποίηση του νερού προτείνουμε κοινωνικοποίησή του και ενδυνάμωση των συνεργασιών μεταξύ δημοσίου-δημοσίου, δηλαδή μεταξύ των Εταιριών Ύδρευσης – Αποχέτευσης (ΕΥΑ) των διαφόρων περιοχών αλλά και με πανεπιστήμια και κοινωνικούς - περιβαλλοντικούς φορείς, ώστε να βελτιωθούν οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιδόσεις τους και να προωθηθεί η οικολογική διαχείριση των υδατικών πόρων στη βάση των απαιτήσεων της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά.

- Θεωρούμε ότι ο πολιτισμός και η εκπαίδευση μπορούν να είναι κινητήρια δύναμη όχι μόνο για την επιστροφή στην αισιοδοξία αλλά και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ανάπτυξη της δημιουργικότητας σε οικονομικό επίπεδο και της συλλογικής και προσωπικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης των ανθρώπων που είναι σήμερα στο περιθώριο κι άνεργοι. Σε αυτή την γκρίζα καθημερινότητα, πολλές πολιτιστικές πρωτοβουλίες αλλά και εκπαίδευσης διαμορφώνουν μια πιο συνολική αντιπρόταση διεξόδου από την κρίση.

- Προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος, ανάπτυξη των πράσινων υπηρεσιών και υποδομών όχι μόνο για να πετύχουμε την βιωσιμότητα της κοινωνίας αλλά και ως κινητήρια δύναμη για αλλαγές στην οικονομία και δημιουργία νέων δυναμικών οικονομικών δραστηριοτήτων και απασχόλησης, με έμφαση στην οικολογική καινοτομία παντού, όχι μόνο στην ενέργεια, στις μεταφορές και στη διαχείριση των απορριμμάτων.

- Το μοντέλο επιχειρήσεων που χρειάζεται να ευνοηθεί είναι αφενός αποτελεσματικά οργανωμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις και δίκτυα συνεργασίας τους κι αφετέρου συνεργατικές – συνεταιριστικές επιχειρήσεις που θα είναι δημοκρατικά διοικούμενες, και θα λειτουργούν σε νέα, σύγχρονη βάση που θα αποτρέψει φαινόμενα αποτυχίας, διαφθοράς, διαπλοκής και πελατειακών σχέσεων. Δημιουργία κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, δομών συμβουλευτικής και συστηματικής αξιολόγησης, χρηματοδότησης, εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού σε όλα τα επίπεδα.

Για να προωθηθεί ένα τέτοιο σχέδιο απαιτούνται σημαντικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις, ενεργοποίηση των ζωντανών δυνάμεων της κοινωνίας, σημαντική έρευνα και καινοτομία όχι μόνο σε τεχνολογικό αλλά και σε κοινωνικό και οργανωτικό επίπεδο καθώς και βαθιές αλλαγές σε νοοτροπίες, αξίες και προτεραιότητες σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, όπως αναλύονται παρακάτω.

4. Αλλαγές στους όρους του Μνημονίου

Κεντρικό ζητούμενο για μια διαφορετική πολιτική διεξόδου από την κρίση είναι η **αλλαγή των όρων του Μνημονίου ώστε να είναι συμβατοί με τις Ευρωπαϊκές αξίες και πολιτικές**. Η πολιτική που βασίζεται σήμερα στους όρους των εφαρμοζόμενων όρων των μνημονίων, οδηγεί σε καταστροφή της κοινωνικής συνοχής και της πραγματικής οικονομίας. Χρειαζόμαστε, επομένως, όχι απλώς απόρριψη της αποτυχημένης πολιτικής αλλά κι έναν **τρίτο δρόμο, μια διαφορετική στρατηγική για διέξοδο από την κρίση με κοινωνικά δίκαιο τρόπο**, ώστε να έχει την συμμετοχή κι υποστήριξη της κοινωνίας και όχι την κοινωνία απέναντι ή θύμα των μεταρρυθμίσεων.

Χρειαζόμαστε, ένα αποτελεσματικό, **εναλλακτικό Σχέδιο** για να βγούμε από την κρίση. Ένα συνεκτικό εναλλακτικό σχέδιο που θα επιτυγχάνει την σταδιακή δημοσιονομική εξυγίανση με ισορροπημένο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο, ενώ θα αναζωογονεί και θα αλλάζει την οικονομία, θα ενισχύει την κοινωνική συνοχή και θα δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας. Ένα τέτοιο σχέδιο μπορεί να συμφωνηθεί με την κοινωνία και να εφαρμοστεί μόνο αν η οργή των πολιτών μετατραπεί σε **συνειδητή απόφαση αλλαγών και μεταρρυθμίσεων προς όφελος της κοινωνίας και των πολιτών**.

Αυτό το σχέδιο πρέπει να βασιστεί σε μερικές προτεραιότητες που μπορεί να εξασφαλίσουν την συμμετοχή της κοινωνίας αλλά και να επιτύχουν την έξοδο της χώρας από την κρίση:

4.1. Ανοικτή αξιολόγηση και διόρθωση του σχεδίου δημοσιονομικής προσαρμογής

Κάθε σχέδιο είτε αυτό αφορά μια επιχείρηση είτε μια περιφέρεια είτε τη χώρα πρέπει να αξιολογείται και να διορθώνεται. Είναι σαφές ότι απαιτείται να γίνει αυτό σε σχέση με το τρέχον σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής. Να εξεταστούν τα αποτελέσματά του ως προς τους **στόχους** που είχαν τεθεί (μακροοικονομικούς) αλλά και ως προς τις **επιπτώσεις** του στην πραγματική οικονομία, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή. Επίσης, πρέπει να γίνει μια σε βάθος περιβαλλοντική αποτίμηση των πολιτικών που εφαρμόζονται.

Μια ανεξάρτητη κι αποτελεσματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος που ακολουθείται είναι αναγκαία ώστε να μπορέσουν να γίνουν ουσιαστικές και στοχευμένες αλλαγές στο σχέδιο εξυγίανσης και δημοσιονομικής προσαρμογής.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα πρέπει να τεθούν υπόψη ενός **φόρουμ** όπου θα συμμετέχουν όχι μόνο η **κυβέρνηση** αλλά και **κοινωνικοί – επαγγελματικοί φορείς, εκπρόσωποι του ελληνικού κοινοβουλίου** και των **ευρωβουλευτών, ειδικοί επιστήμονες** από την Ελλάδα κι άλλες χώρες και εκπρόσωποι των **Περιφερειακών Συμβουλίων**.

Το φόρουμ θα συζητήσει, αφού λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, και θα προτείνει **αλλαγές** που πρέπει να γίνουν στο “πρόγραμμα προσαρμογής” προκειμένου:

(α) να είναι συμβατό με τις ευρωπαϊκές αξίες και πολιτικές (πχ Στρατηγική Ευρώπη 2020, κοινωνική συνοχή, απασχόληση, κοινωνικός διάλογος κα)

(β) να αντιμετωπιστούν μεταξύ άλλων οι σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των μακροοικονομικών προβλέψεων και πραγματικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών του προγράμματος προσαρμογής στις πολιτικές υγείας, κοινωνικής συνοχής, απασχόλησης, δευτερογενών επιπτώσεων.

(γ) να επιτευχθεί η δημοσιονομική εξυγίανση μέσω της αναζωογόνησης της οικονομίας (μέσω και της στροφής της σε πράσινη κατεύθυνση) και της **επανάταξης στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα των εκατομμυρίων ανέργων**

(δ) να προωθηθούν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις που θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και οργάνωση της διοίκησης.

Η δομημένη συζήτηση με την κοινωνία, τους κοινωνικούς κι επαγγελματικούς φορείς είναι αναγκαία για τη διαμόρφωση μιας ευρύτατης συναίνεσης για το ποιες **μεταρρυθμίσεις χρειάζεται η χώρα και πώς μπορεί να τις πετύχει**.

Ήδη το ευρωκοινοβούλιο υπερψήφισε στις 13/3/2014 δυο εκθέσεις που αξιολογούν τις πολιτικές δημοσιονομικής προσαρμογής που εφαρμόζονται στις χώρες της κρίσης. Παρόμοια αξιολόγηση δεν έχει γίνει στην Ελλάδα, από τους ελληνικούς φορείς και το ελληνικό κοινοβούλιο, όμως.

4.2. Αλλαγές στους όρους του Μνημονίου – προσαρμογή στις ευρωπαϊκές πολιτικές κι αξίες

Η χώρα και οι πολιτικές δυνάμεις μπορούν - αν πράγματι υπάρξει σοβαρή πολιτική συζήτηση και διάλογος στην κοινωνία - να αξιοποιήσουν εργαλεία

που υπάρχουν ήδη σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να πετύχουμε καθοριστικές αλλαγές στις ακολουθούμενες πολιτικές, ώστε να προωθηθεί **μια διαφορετική πολιτική, μεταρρυθμιστική κι ανατρεπτική ταυτόχρονα, που θα βασίζεται σε δίκαιες, ισορροπημένες αλλαγές, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην αναζωογόνηση της οικονομίας μέσω της πράσινης στροφής της και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.**

4.2.1. Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης

Η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης **εκθέτει τις απόψεις της Επιτροπής σχετικά με το ποιες πρέπει να είναι οι προτεραιότητες της ΕΕ για τους επόμενους 12 μήνες**, όσον αφορά τις πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις στον δημοσιονομικό, οικονομικό, κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης. Η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2013 καλεί για επικέντρωση των προσπαθειών σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σε πέντε προτεραιότητες: **α. συνέχιση της διαφοροποιημένης δημοσιονομικής εξυγίανσης που ευνοεί την ανάπτυξη, β. αποκατάσταση της δανειακής ροής στην οικονομία, γ. προώθηση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας σήμερα και στο μέλλον, δ. αντιμετώπιση της ανεργίας και των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης και ε. εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης.**

Στις 7 Φεβρουαρίου 2013, οι ευρωβουλευτές συζήτησαν και ψήφισαν στην ολομέλεια έκθεση της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (έκθεση Lope Fontagnè) που εξετάζει πτυχές της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης 2013 που αφορούν την απασχόληση και ζητήματα κοινωνικού χαρακτήρα και εκφράσει τις απόψεις του Κοινοβουλίου για την **απασχόληση και την κοινωνική κατάσταση στην ΕΕ**, την πρόοδο που έχει σημειωθεί για την επίτευξη των στόχων απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», καθώς και των συναφών προτεραιοτήτων που προτείνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής.

Η έκθεση που υιοθετήθηκε καλύπτει επαρκώς με συστάσεις προς το Συμβούλιο σειρά θεμάτων και προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ευρώπη σήμερα και περιλαμβάνει σειρά σημαντικών προτάσεων των Πράσινων.

Μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται συστάσεις προς το Συμβούλιο ώστε οι κατευθύνσεις πολιτικής που θα τεθούν να έχουν τους ακόλουθους στόχους:

- *τα εθνικά σχέδια για την απασχόληση να περιλαμβάνουν ολοκληρωμένα μέτρα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την πράσινη απασχόληση.*

- οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας να βασίζονται σε ενισχυμένο συντονισμό του κοινωνικού διαλόγου σε ενωσιακό επίπεδο
- εφαρμογή προγραμμάτων δημοσιονομικής εξυγίανσης με σκοπό τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, με αναλογικό και διαφοροποιημένο τρόπο που να ευνοεί την ανάπτυξη επιτρέποντας τις επενδύσεις με σκοπό την επίτευξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και αξιοποιώντας στο έπακρο την ευελιξία που παρέχει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.
- επανεξέταση των δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών του προκειμένου να αποφευχθεί η συστηματική υποτίμηση των συνεπειών της δημοσιονομικής εξυγίανσης στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε ένα πλαίσιο ύφεσης.
- επανεξέταση του ρυθμού εξυγίανσης προκειμένου να διαφοροποιείται μεταξύ χωρών, ανάλογα με τα δημοσιονομικά τους περιθώρια, ώστε να αποφεύγονται δυνητικές αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη και την απασχόληση και να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του χρέους.
- εκσυγχρονισμό των συστήματα διαμόρφωσης των μισθών - στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου, με ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και εντός των ορίων μισθών αξιοπρεπούς διαβίωσης.

4.2.2. “Ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ” («διπλό πακέτο»)

Η απόφαση αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα προς μία πιο ισορροπημένη προσέγγιση στην αντιμετώπιση της κρίσης και αναμένεται να επεκταθεί όταν το “six-pack” σχετικά με την νομοθεσία της οικονομικής διακυβέρνησης επανεξεταστεί κατά το επόμενο έτος.

- Καταρχήν προβλέπονται διασφαλίσεις που αυξάνουν τον **δημοκρατικό έλεγχο στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων βοήθειας** για τις χώρες που βιώνουν ή θα έχουν στο μέλλον οικονομικές δυσκολίες.

-Προβλέπεται η **υποχρεωτική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών σε διαβούλευση** κατά την προετοιμασία ενός σχεδίου προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής.

- Στο πλαίσιο της ανάγκης για συμφιλίωση των μέτρων που λαμβάνονται με δίκαιο επιμερισμό των βαρών, περιλαμβάνονται διατάξεις που **διασφαλίζουν την διαθεσιμότητα επαρκών πόρων για τις θεμελιώδεις πολιτικές (όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη).**

-Μεταξύ άλλων προβλέπονται **“αναλύσεις της βιωσιμότητας του χρέους** που θα βασίζονται σε μακροοικονομικές προβλέψεις και προβλέψεις του προϋπολογισμού, που θα αξιοποιούν τις πιο επικαιροποιημένες πληροφορίες, και λαμβάνουν υπόψη τα συμπεράσματα εκθέσεων... Οι προβλέψεις πρέπει να αξιολογούν τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών και χρηματοπιστωτικών κραδασμών και τις δυσμενείς εξελίξεις στην βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Η Επιτροπή πρέπει να δημοσιεύει τη μεθοδολογία, τα υποκρυπτόμενα οικονομικά και οικονομετρικά υποδείγματα και παραδοχές, συμπεριλαμβανομένων της δυνητικής παραγωγής και των μακροοικονομικών πολλαπλασιαστικών φαινομένων, όπως και κάθε άλλη συναφή παράμετρο που στηρίζει την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους”.

-Επίσης, η έκθεση αναφέρει ρητά: “ Η Επιτροπή - σε συνεργασία με την ΕΚΤ και, όταν είναι σκόπιμο και με το ΔΝΤ - εξετάζει με το οικείο κράτος μέλος τις **αλλαγές και επικαιροποιήσεις** που ενδεχομένως πρέπει να γίνουν στο πρόγραμμα προσαρμογής του προκειμένου να ληφθούν μεταξύ άλλων κατάλληλα υπόψη οποιοσδήποτε σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των μακροοικονομικών προβλέψεων και των πραγματικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων ενδεχόμενων συνεπειών του προγράμματος προσαρμογής, δευτερογενών επιπτώσεων, καθώς επίσης μακροοικονομικών και χρηματοπιστωτικών κραδασμών...”

-Τέλος, προβλέπεται η δημοσίευση έκθεσης από την Επιτροπή, για πρώτη φορά το 2014 και έπειτα ανά πενταετία, σχετικά με την εφαρμογή του νέου κανονισμού, που θα αξιολογεί: α) την αποτελεσματικότητα κανονισμού, β) την πρόοδο όσον αφορά την εξασφάλιση στενότερου συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και διαρκούς σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ, γ) τη συμβολή του παρόντος κανονισμού στην επιτυχία της στρατηγικής της Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση και προβλέπει την υποβολή προτάσεων για τροποποίηση του κανονισμού εφόσον κριθεί σκόπιμο».

4.2.3. Έκθεση Cercas για την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας

Η έκθεση Cercas (A7-0390/2012, απόφαση της Ολομέλειας του Ευρωκοινοβουλίου τον Ιανουάριο 2013) είναι ένα ασθενές μεν αλλά πολύ αναγκαίο βήμα για να τεθεί φραγμός σε προσπάθειες ορισμένων κλάδων της βιομηχανίας για αναδιρθρώσεις που απλώς θα συνεχίσουν την κερδοφορία

τους σε βάρος όμως του κόσμου της εργασίας και του περιβαλλοντικού – κοινωνικού κεκτημένου της Ευρώπης. Δεν είναι τυχαίο που ορισμένοι όμιλοι εργοδοτών, μαζί με τμήματα της ακροδεξιάς και των συντηρητικών, επέκριναν με δριμύτητα την υιοθέτηση της έκθεσης Cercas από την Ολομέλεια του ΕΚ, μιας έκθεσης που περιλαμβάνει και μερικές σημαντικές παρεμβάσεις – προτάσεις των Πράσινων. Η εφαρμογή τους θα ήταν ένα βήμα προς την κοινωνική ένωση της Ευρώπης και όχι επιστροφής της προς τον μεσαίωνα. Αυτή την στιγμή που απολύονται χωρίς καν να υπάρχει στοιχειώδης ενημέρωση ή εναλλακτική λύση δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενοι, θα ήταν "επανάσταση" να υποχρεώνονταν οι εταιρίες να συζητάνε με τους εργαζόμενους την όποια αναδιάρθρωση.

Σε κάθε εποχή υπάρχουν αναδιαρθρώσεις, άλλοτε ήπιες και κοινωνικά υπεύθυνες (πχ απεξάρτηση από τον λιθάνθρακα ή την πυρηνική ενέργεια), άλλοτε βίαιες (πχ χαλυβουργίες, κατάρρευση βιομηχανιών λόγω κρίσης κα) σημαίνει ότι μεγάλες βιομηχανίες θα κλείσουν και θα αλλάξουν εργασία εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι στην ΕΕ. Η έκθεση επιδιώκει να κάνει την **μετάβαση όσο πιο ήπια** γίνεται.

Μέρος της ευρωπαϊκής βαριάς βιομηχανίας έχει αναπτύξει μια καλά οργανωμένη εκστρατεία παραπληροφόρησης με στόχο να υποδομήσει την ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική, την ίδια στιγμή που διεκδικεί και λαμβάνει σχεδόν όλα όσα ζητάει. Ενώ επωφελείται από επιδοτήσεις αλλά και δωρεάν παραχώρηση δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ύψους δισεκατομμυρίων Ευρώ, πιέζει για μείωση της προστασίας των εργαζομένων, μείωση των μισθών τους, κατάργηση της κλιματικής πολιτικής, ενώ αντιτίθεται στην αποτελεσματική χρήση ενέργειας και πρώτων υλών που θα ήταν και προς δικό της οικονομικό όφελος. Επιδιώκει να προωθήσει ξανά τη βρώμικη όψη της βιομηχανίας, με την ενίσχυση μάλιστα χρημάτων των ευρωπαϊκών πολιτών, σε βάρος της κοινωνίας, του περιβάλλοντος και των εργαζομένων.

Η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας στην Ευρώπη δεν μπορεί να γίνει σε βάρος των εργαζομένων και του περιβάλλοντος. Αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε αυτές τις δύσκολες στιγμές να αναπτυχθεί μια πανευρωπαϊκή στρατηγική για μεταρρύθμιση της βιομηχανίας που θα διασφαλίζει και τους εργαζόμενους και το περιβάλλον.

4.2.4. Ανακοινώσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για σοβαρές παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας και δικαιωμάτων

Ανακοίνωση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας έρχεται να επισημάνει τις σοβαρές παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας και δικαιωμάτων που σχετίζονται με το δικαίωμα των εργαζομένων να διαπραγματεύονται

ελεύθερα και συλλογικά τις αμοιβές τους και τις λοιπές παροχές τους. Επιπλέον, τα μέτρα που έχουν ληφθεί στην Ελλάδα κατά την περίοδο της κρίσης περιλαμβάνουν διατάξεις που προτρέπουν σε κατάργηση της ελεύθερης διαπραγματεύσεως των μισθών χωρίς κρατική παρέμβαση και προωθούν τον ορισμό κατώτατων μισθολογίων με νόμο. Είναι δυνατόν η αντιμετώπιση των δημοσιονομικών προβλημάτων να ταυτίζεται με την διάλυση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου;

Η αντιμετώπιση του χρέους και του ελλείμματος μπορεί και πρέπει να γίνει με ένταση του κοινωνικού διαλόγου και με διαπραγματεύσεις για την προώθηση της καινοτομίας, του περιορισμού της σπατάλης, της αναβάθμισης της παραγωγικής βάσης της χώρας, με αλλαγές στη διοίκηση και στο αναπτυξιακό μοντέλο.

Ένα αυταρχικό μοντέλο που διαλύει τις κοινωνικές σχέσεις και το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο δεν είναι αποδεκτό και οδηγεί σε δημοκρατική απονομιμοποίηση και όχι σε μεταρρύθμιση με τη στήριξη της κοινωνίας. Η δημοσιονομική εξυγίανση από μέσο για βελτίωση της βιωσιμότητας της κοινωνίας και της ζωής των μελλοντικών γενεών έχει μετατραπεί σε εργαλείο καταστροφής της ζωής των πολιτών. Έχει αναδειχθεί σε αυτοσκοπό στο πλαίσιο μιας κυνικής λογιστικής υπόθεσης που αποτυγχάνει τελικώς να προωθήσει ισορροπημένα μέτρα που να έχουν ένα κοινωνικά δίκαιο αποτέλεσμα.

Νέα απόφαση της Διεθνούς Οργάνωσης εργασίας κατά τη 102η διάσκεψή της καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να προχωρήσει σε επείγουσα αναθεώρηση των μέτρων και την αποκατάσταση των επιπτώσεών τους στην κοινωνία με άμεση διεξαγωγή πλήρους και ειλικρινούς κοινωνικού διαλόγου, όχι για τα θέματα που η Κυβέρνηση επιθυμεί, αλλά με την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών διαπραγματευτών. Η αρμόδια επιτροπή του ILO μετά από προσφυγή της ΓΣΕΕ και σε συνέχεια της προηγούμενης απόφασής της του 2011, διαπίστωσε ότι η παρούσα εργασιακή πολιτική της ελληνικής Κυβέρνησης με την εφαρμογή των μνημονίων παραβιάζει τις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας και συγκεκριμένα την ΔΣΕ98, τη συλλογική αυτονομία και αποδυναμώνει τη διαδικασία συλλογικής διαπραγματεύσεως^{13 14}.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα που έχουν κατοχυρωθεί με αγώνες της ανθρωπότητας πρέπει να προστατευθούν και όχι να πεταχτούν στα σκουπίδια με προτροπή ορισμένων τεχνοκρατών στο όνομα κάποιων αριθμών.

13. http://www.gsee.gr/news/news_view.php?id=2093

14. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_216456.pdf

4.2.5. Η Κομισιόν αποσύρει τη νομοθετική πρόταση "Μόντι II"

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την Τετάρτη 12 Σεπτεμβρίου 2012 ότι αποσύρει το σχέδιο νομοθετικής πρότασης για τις σχέσεις οικονομικών ελευθεριών και των δικαιωμάτων συλλογικής δράσης - την αποκαλούμενη και πρόταση "Μόντι II" - ύστερα από σχετική αντίδραση των εθνικών κοινοβουλίων. Η Ομάδα των Πράσινων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλωσόρισε τη χρήση της διαδικασίας "κίτρινης κάρτας"¹⁵ από τα εθνικά κοινοβούλια, αλλά και την απόσυρση της πρότασης Μόντι II, στην οποία η ομάδα είχε αντιπυθεί από την αρχή. Να σημειωθεί ότι είναι η πρώτη φορά που γίνεται χρήση της διάταξης της "κίτρινης κάρτας" και χρησιμοποιήθηκε από τα κοινοβούλια Βελγίου, Δανίας, Φινλανδίας, Γαλλίας, Λετονίας, Λουξεμβούργου, Μάλτας, Ολλανδίας, Πολωνίας, Σουηδίας και Ηνωμένου Βασιλείου, που εκπροσωπούν περισσότερο από το ένα τρίτο των μελών.

Η ανάκληση του σχεδίου νομοθετικής πρότασης Μόντι II για το δικαίωμα στην απεργία είναι μια καλοδεχούμενη εξέλιξη. Αυτές οι προτάσεις ήταν εσφαλμένες από την αρχή και τα εθνικά κοινοβούλια δικαιώθηκαν στέλνοντας ένα ηχηρό μήνυμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το δικαίωμα στην απεργία είναι ένα απαραβίαστο θεμελιώδες δικαίωμα που πρέπει να προστατευτεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρόταση Μόντι II έκανε ακριβώς το αντίθετο, περιορίζοντάς το και παραβιάζοντας τις συνταγματικές εξουσίες των κρατών μελών, υπαναχωρώντας ταυτόχρονα από τις δεσμεύσεις του Προέδρου της Επιτροπής κ. Μπαρόζο κατά τη διάρκεια της επανεκλογής του. Ευτυχώς, μετά από μερικούς μήνες δισταγμού, η Επιτροπή παραδέχτηκε την ήττα και αποφάσισε να αποσύρει το σχέδιο.

4.2.6. Εκθέσεις του Ευρωκοινοβουλίου για τις πολιτικές της τρόικα

Η τελική έκθεση της έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το ρόλο των ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ (της τρόικας) που ψηφίστηκε αρχικά από την Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 24 Φεβρουαρίου 2014 και μετά από την Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου στις 13/3/2014 επισημαίνει σημαντικές αδυναμίες στο χειρισμό της οικονομικής κρίσης στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσφέρει μια σαφή και λεπτομερή μομφή προς την τρόικα. Η έρευνα έχει αποκαλύψει

15. Ο μηχανισμός ελέγχου της επικουρικότητας – μια καινοτομία της Συνθήκης της Λισαβόνας– επιτρέπει στα εθνικά κοινοβούλια να εξετάζουν τα σχέδια νομοθετικών κειμένων και να υποβάλλουν αιτιολογημένες γνώμες σχετικά με την επικουρικότητα. Ένα εθνικό κοινοβούλιο μπορεί να εκδώσει αιτιολογημένη γνώμη αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι η πρόταση δεν συμμορφώνεται προς την αρχή της επικουρικότητας. Εάν η αιτιολογημένη γνώμη αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το ένα τρίτο όλων των ψήφων που έχουν τα εθνικά κοινοβούλια, το θεσμικό όργανο που κατάρτισε την πρόταση πρέπει να την επανεξετάσει και στη συνέχεια να αποφασίσει αν θα τη διατηρήσει, τροποποιήσει ή αποσύρει. Αυτή η διαδικασία αποκαλείται «διαδικασία κίτρινης κάρτας»

απαράδεκτο εφησυχασμό απέναντι στην κρίση, με προγράμματα βοήθειας που βασίζονται σε υπερβολικά αισιόδοξες προβλέψεις.

Η ομάδα των Πράσινων συμμετείχε ενεργά στην οριστικοποίηση του τελικού κειμένου της έκθεσης. Οι Πράσινοι χαιρετίζουν τα πορίσματα της ζωτικής σημασίας για το ρόλο της τρόικας έρευνας, ενώ ιδιαίτερα σημαντική είναι η δέσμευση να διερευνηθεί περαιτέρω κατά τη διάρκεια της επόμενης περιόδου. Επίσης επισημαίνονται οι καταστροφικές κοινωνικές συνέπειες των προγραμμάτων προσαρμογής, που κυρίως βαρύνουν τα πιο ευάλωτα μέλη της κοινωνίας και η ανάγκη για άμεση λήψη διορθωτικών μέτρων», δήλωσε ο Νίκος Χρυσόγελος, ευρωβουλευτής των Πράσινων / Ομάδα των Πράσινων στο Ευρωκοινοβούλιο.

Στην έκθεση περιγράφονται διάφορες δυνητικές συγκρούσεις συμφερόντων που συνδέονται με τη συμμετοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στην Τρόικα και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Αυτό υπονόμωσε τη δημοκρατική λογοδοσία των πολιτικών και των υπευθύνων, ενώ αποδυναμώνει την ισορροπία των εξουσιών μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και μεταξύ των ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο. Έτσι, στην έκθεση προτείνεται η τρόικα να αντικατασταθεί από έναν υπεύθυνο μηχανισμό εντός της ΕΕ, καθώς και –μακροπρόθεσμα- από ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο και τα προγράμματα βοήθειας να υπόκεινται σε δημοκρατικό έλεγχο και όλες οι εντολές να εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ενώ, για το άμεσο μέλλον, η έκθεση καλεί το Eurogroup κάθε μελλοντικό ή επικαιροποιημένο πρόγραμμα να γνωστοποιείται και συζητείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η έκθεση καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παράσχει μια συνολική εκ-των-υστέρων αξιολόγηση της συμμετοχής της στα προγράμματα της τρόικας, με ιδιαίτερη μνεία σε ότι αφορά στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Προειδοποιεί την Επιτροπή να αναλάβει δράση εντός τριών μηνών για να εξασφαλίσει πως τα υφιστάμενα προγράμματα θα έχουν προσαρμοστεί ώστε να περιλαμβάνονται ρήτρες προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και διασφάλισης της τήρησης των συλλογικών συμβάσεων, ενώ πρόκειται να γνωστοποιηθούν τα μοντέλα που διέπουν τα προγράμματα. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν θα πρέπει πλέον να έχει άμεσο ρόλο στον καθορισμό της πολιτικής, αλλά θα πρέπει να ενεργεί απλώς ως παρατηρητής, προσφέροντας οικονομική εμπειρογνωμοσύνη στην Επιτροπή και το μελλοντικό Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο.

Τα πορίσματα και οι συστάσεις της κοινοβουλευτικής επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής θα πρέπει τώρα να τεθούν σε ψηφοφορία κατά τη διάρκεια της επόμενης συνεδρίασης της ολομέλειας του ΕΚ, μαζί με τα πορίσματα παράλληλης έκθεσης που συνέταξε και ενέκρινε ήδη η επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Ο γενικός στόχος της έκθεσης είναι να αξιολογήσει τη λειτουργία της Τρόικας στα τρέχοντα προγράμματα στις τέσσερις χώρες: Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Κύπρος. Στον έλεγχο υπόκεινται τα ακόλουθα στοιχεία:

-Νομική βάση, εντολή και δομή της Τρόικας

-Διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός των θεσμικών οργάνων και σε σχέση με άλλα θεσμικά όργανα (π.χ. του Eurogroup κ.λπ.)

- Δημοκρατική νομιμοποίηση

- "Θεωρητική" βάση για τη λήψη αποφάσεων (στατιστικά, προβλέψεις, οικονομικές προσδοκίες κλπ)

-Συνέπειες των εργασιών της τρόικας (συμπεριλαμβανομένης της αναζήτησης πιθανών παραβάσεων ή κακοδιοίκησης)

Αυτή η έκθεση αποτελεί ουσιαστικά τη βάση για μετέπειτα πολιτικές συζητήσεις. Πρόκειται για μία πρώτη καταγραφή της ιστορίας και της όλης κατάστασης όπως εξελίχθηκε τα τελευταία χρόνια.

Η έκθεση έχει την ακόλουθη δομή, ενώ ενδεικτικά στην Έκθεση της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων περιλαμβάνονται τα εξής:

A. Οικονομική κατάσταση στην αρχή της κρίσης στις υπό εξέταση χώρες

- περίπου 40% του ΑΕΠ είχε χρησιμοποιηθεί για την ενίσχυση του τραπεζικού τομέα όταν ακόμη το bail-in δεν υπήρχε ως επιλογή καθώς ήταν αντικείμενο έντονης διαβούλευσης εντός της τρόικας (σημείο 13)

- οι επιπτώσεις του ελληνικού PSI στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα δεν είχαν ληφθεί επαρκώς υπόψη, αντίθετα μπορεί να υποστηριχθεί πως προστατεύτηκαν περιουσιακά στοιχεία κάποιων μεγαλύτερων Κ-Μ (σημείο 15)

-σημειώνεται πως το ΔΝΤ δεν είχε λάβει επαρκώς υπόψη τις ενστάσεις του ενός τρίτου των μελών του Δ.Σ. του σχετικά με την κατανομή των επιβαρύνσεων και των ωφελειών από το πρώτο πρόγραμμα (σημείο 16)

-σημειώνεται πως η πρώτη συμφωνία του Μαΐου του 2010 δεν θα μπορούσε να περιέχει διατάξεις για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, παρά το γεγονός ότι προτάθηκε για πρώτη φορά από το ΔΝΤ, καθώς όπως αποτελεί

συνήθη πρακτική του, θα προτιμούσε μια πρόωγη αναδιάρθρωση του χρέους (σημείο 17)

- σημειώνεται ότι υπήρχε δέσμευση των κρατών μελών ότι οι τράπεζες τους θα διατηρήσουν την έκθεσή τους στις ελληνικές αγορές ομολόγων, την οποία δέσμευση δεν ήταν σε θέση να τηρήσουν (σημείο 17)

- επισημαίνει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε στις 29 Ιουνίου 2012 ότι το ESM θα μπορούσε να έχει τη δυνατότητα για την απευθείας ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Το λειτουργικό πλαίσιο για την μέσο απευθείας ανακεφαλαιοποίησης, υπό προϋποθέσεις, καθορίστηκε από το Eurogroup στις 20 Ιουνίου 2013 (σημείο 20)

B. Οικονομική βοήθεια από ΕΕ και ΔΝΤ, περιεχόμενο των Μνημονίων και πολιτικές

-Το ΔΝΤ είχε καθαρά τονίσει τους κινδύνους του ελληνικού προγράμματος ιδιαίτερα αναφορικά με την βιωσιμότητα του χρέους (σημείο 25)

- επισημαίνεται η έλλειψη προετοιμασίας της ΕΕ και των διεθνών οργανισμών για την αντιμετώπιση μίας κρίσης χρέους τέτοιου μεγέθους (σημείο 27)

- καταγγέλλει την έλλειψη διαφάνειας στις διαπραγματεύσεις για τα μνημόνια. Επισημαίνει την ανάγκη να αξιολογηθεί κατά πόσον τα επίσημα έγγραφα είχαν επικοινωνηθεί με σαφήνεια και εξεταστεί σε εύλογο χρονικό διάστημα στα εθνικά κοινοβούλια και το ΕΚ και επαρκώς συζητηθεί με τους κοινωνικούς εταίρους. (σημείο 30)

- υπενθυμίζει πως τα μνημόνια θα πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να είναι εντός πλαισίου κανονισμών για την στρατηγική της Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση (σημείο 31)

- εκφράζει τη λύπη του για το ότι τα μνημόνια για την Ελλάδα περιλαμβάνουν αναλυτικές «συνταγές» για το σύστημα υγείας και τη μείωση δαπανών και για τη μη συμβατότητα με τη Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (σημείο 32)

Γ. Τρέχουσα οικονομική και κοινωνική κατάσταση

- τα υλοποιηθέντα μέτρα έχουν οδηγήσει βραχυπρόθεσμα σε αύξηση της άνισης κατανομής εισοδημάτων

Δ. Θεωρητική βάση

- υπογραμμίζεται πως επαρκή οικονομικά μοντέλα , βασιζόμενα σε συνετές υποθέσεις, ειδικά για κάθε χώρα αλλά και για την ευρωζώνη, ανεξάρτητα δεδομένα, συμμετοχή των εμπλεκομένων, και διαφάνεια είναι απαραίτητα στοιχεία για το σχεδιασμό αξιόπιστων και αποτελεσματικών προγραμμάτων προσαρμογής
- μερικές φορές έγινα υπερβολικά αισιόδοξες παραδοχές από την Τρόικα, ιδίως όσον αφορά την ανάπτυξη και την ανεργία.
- η μείωση των διαρθρωτικών ελλειμμάτων δεν έχει οδηγήσει και σε μείωση της σχέσης του χρέους προς το ΑΕΠ, αντίθετα έχει αυξηθεί.
- Σημειώνεται πως η ακριβής εκτίμηση των δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών είναι μεγάλης σημασίας για να επιτύχει η δημοσιονομική προσαρμογή να μειώσει το χρέος
- μετά τη διαφωνία μεταξύ ΔΝΤ και Επιτροπής για το ύψος του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή δεν υπήρξε κοινή στάση της τρόικας για το θέμα
- Θεωρεί πως έχει δοθεί πολύ λίγη προσοχή στην ανακούφιση από τις αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των προγραμμάτων προσαρμογής

Ε. Δημοκρατική νομιμοποίηση

- οι εντολές της τρόικας θεωρούνται αδιαφανείς, ασαφείς και στερούμενες δημοκρατικού ελέγχου
- σημειώνεται πως υπάρχει δυνητική σύγκρουση συμφερόντων για την Επιτροπή μέσα από τον διπλό ρόλο της ως μέλος της τρόικας και υπεύθυνης για την τήρηση των συνθηκών
- σημειώνεται επίσης πως αντίστοιχα δυνητική σύγκρουση συμφερόντων υπάρχει για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως τεχνικός σύμβουλος της τρόικας αλλά και δανειστής των υπό προσαρμογή μελών.

Στ. Προτάσεις

-εγκατάσταση καθαρών, διαφανών και δεσμευτικών κανόνων για την επικοινωνία των φορέων της τρόικας και την ανάθεση αρμοδιοτήτων και τον καθορισμό ευθυνών.

-απαιτείται η τρόικα να λάβει υπόψη της τη συζήτηση για τους δημοσιονομικούς πολλαπλασιαστές και να επικαιροποιήσει τα μνημόνια βάσει των τελευταίων δεδομένων.

-ζητείται από την τρόικα να προχωρήσει σε νέα αξιολόγηση της βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους.

4.2.7. Παρέμβαση Μπαρνιέ για ιδιωτικοποίηση νερού / Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών για το Νερό

Μετά τη σημαντική επιτυχία της **Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών για το νερό** (European Citizens' Initiative (ECI)) που συγκέντρωσε 1.5 εκατομμύρια υπογραφές Ευρωπαίων πολιτών ενάντια στα σχέδια ιδιωτικοποίησης του νερού, ο Επίτροπος **M. Barnier** αναγνώρισε ότι είναι καθήκον της Επιτροπής να λάβει σοβαρά υπόψη τις ανησυχίες που εκφράζονται από τους πολίτες¹⁶. Έχει ήδη προτείνει την εξαίρεση των υπηρεσιών νερού από την Πρόταση για Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανάθεση των συμβάσεων παραχώρησης. Μάλιστα σχετική συμφωνία επετεύχθη τελικά κατά τις πρόσφατες διαπραγματεύσεις Ευρωκοινοβουλίου, Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Συμβουλίου.

Στην περίπτωση της Ελλάδας η ιδιωτικοποίηση του νερού παρουσιάζεται ως «μνημονιακή δέσμευση». Μετά από τις σημαντικές εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η πρόβλεψη του μνημονίου για ιδιωτικοποίηση της ΕΥΑΘ και της ΕΥΔΑΠ αντίκειται στις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις. Επομένως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η τρόικα πρέπει να αποδεχθεί την αποδέσμευση της χώρας από τη μνημονιακή δέσμευσή για ιδιωτικοποίηση των δημόσιων οργανισμών διαχείρισης του νερού.

16. http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/barnier/docs/speeches/20130621_water-out-of-concessions-directive_en.pdf

5. Νέο οικονομικό μοντέλο για την ελληνική οικονομία

5.1.1 Αναγκαίο ένα εναλλακτικό σχέδιο διεξόδου από την κρίση

Εναλλακτικός τρίτος δρόμος, στραμμένος προς ένα βιώσιμο μέλλον – προτεραιότητες

Η χώρα και οι πολιτικές δυνάμεις μπορούν - αν πράγματι υπάρξει σοβαρή πολιτική συζήτηση και διάλογος στην κοινωνία - να αξιοποιήσουν εργαλεία που υπάρχουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να πετύχουμε καθοριστικές αλλαγές στις ακολουθούμενες πολιτικές. Η πολιτική που ακολουθείται για διάσωση της χώρας έχει αποτύχει. Από την άλλη μια πολιτική του «όχι σε όλα» χωρίς εναλλακτική λύση για την διεξοδο της χώρας από την κρίση και την αντιμετώπιση όλων όσων μας οδήγησαν στη χρεοκοπία, είναι αδιέξοδη κι οδηγεί, επίσης, από άλλο δρόμο, σε χρεοκοπία. Χρειαζόμαστε, λοιπόν, **μια διαφορετική πολιτική, μεταρρυθμιστική κι ανατρεπτική ταυτόχρονα, που θα βασίζεται σε δίκαιες, ισορροπημένες αλλαγές, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην αναζωογόνηση της οικονομίας μέσω της πράσινης στροφής της και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.**

Η μη ύφεση από μόνη της εκτιμάται πως θα φέρει 21% μείωση του χρέους.

Ο σχεδιασμός για ένα βιώσιμο μέλλον πρέπει να βασιστεί σε νέες αρχές και προτεραιότητες:

- **Αναζήτηση, καταγραφή και καταλογισμός ευθυνών πολιτικού συστήματος,**
- **Αλλαγή πολιτικών και συσχετισμών** σε δημιουργική κατεύθυνση. Χρειαζόμαστε ένα κύμα δημιουργικής ανατροπής που φέρνει λύσεις στα προβλήματα.
- **Πολιτικός διάλογος,** αντιπαράθεση που θα είναι σε πολιτισμένη βάση αλλά και σύνθεση- συμβιβασμός, δημοκρατικές λύσεις, συμμετοχικό μοντέλο λήψης αποφάσεων
- **Αυξημένος ρόλος της αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό.**
- **Αλληλεγγύη, νέο κοινωνικό μοντέλο για τη χώρα, νέο ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο που θα ξεκινήσει από την Ελλάδα**

- **Αξιολόγηση υπηρεσιών και οργανισμών με συμμετοχή των χρηστών και των εργαζομένων, επικέντρωση στην επίδοση και στο αποτέλεσμα, όχι απλώς στη απορρόφηση.**
- **Προσαρμογή της δημοσιονομικής πολιτικής σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο:**
- Αναπτυξιακή πολιτική που θα δίνει επικεντρώνει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την προστασία και βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής
- Σύνδεση τομέων -δραστηριοτήτων οικονομίας μεταξύ τους, (πχ τουρισμός - παραγωγική δραστηριότητα - ενέργεια - πολιτισμός - περιβάλλον). Όχι επιλογές που οδηγούν σε σύγκρουση μεταξύ βασικών τομέων.
- Έμφαση στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας, τρίτου τομέα και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ώστε να αποτελέσουν την ραχοκοκαλιά μιας νέας βιώσιμης, καινοτόμου, υπεύθυνης παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας.
- Η οικονομία της χώρας μπορεί να αναζωογονηθεί βασιζόμενη στην κοινωνική, πράσινη επιχειρηματικότητα, την πράσινη οικονομία, βιο-οικονομία, τη γαλάζια οικονομία.
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την απασχόληση, με έμφαση στους νέους (εγγύηση για νεολαία, αλλαγές σε κατεστημένες νοοτροπίες, αποτελεσματική χρήση πόρων με επικέντρωση στο αποτέλεσμα και την επίδοση). Πρώτα, όμως, να μάθουμε σε κάθε περιοχή ποιοι είναι οι άνεργοι, τι γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες έχουν και να υπάρξει γεφύρωση με τις ανάγκες και δυνατότητες που έχει κάθε περιφέρεια. Ναι χρειάζεται ΚΑΙ κατάρτιση όχι όμως με τον τρόπο που έγινε στην Ελλάδα.
- **Συμφωνίες ή Συμβόλαια Εταιρικής Σχέσης – από την περιφέρεια προς το κέντρο.** Θεματικές προτεραιότητες, επιλογή προτεραιοτήτων, Ρόλος περιφερειακής αυτοδιοίκησης για χωροταξικό σχεδιασμό, χρήσης γης. Προετοιμασία και καθοδήγηση του κοινωνικού διαλόγου ώστε να προκύπτει αποτέλεσμα.

Στρατηγική Ευρώπη 2020 – υιοθέτηση εθνικών / περιφερειακών στόχων

- κοινωνική συνοχή, κοινωνική ένταξη, καταπολέμηση φτώχειας, σύγκλιση
- υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πολιτικής
- έρευνα και καινοτομία
- περιβαλλοντικοί -κλιματικοί στόχοι – zero waste -
- εκπαίδευση – παραμονή στην εκπαίδευση – πρόσβαση στην εκπαίδευση
- βιωσιμότητα – Πράσινη οικονομία – κοινωνική οικονομία
- απασχόληση
- διοίκηση
- φορολογική – μεταρρύθμιση φορολογικού συστήματος – FTT
- κτηματολόγιο -περιουσιολόγιο – χρήσης γης (φορολόγηση συνόλου περιουσίας) – εξάλειψη φορολογικών παραδείσων – αντιμετώπιση φοροδιαφυγής / φοροαπάτης
- Πολιτισμός ως εργαλείο κοινωνικής συνοχής, περιφερειακής ανάπτυξης, αναζωογόνησης πόλεων κι απασχόλησης.

Περιφερειακή ανάπτυξη:

- Σχέδιο μέσα από διαβούλευση με τοπικές κοινωνίες για διέξοδο από την κρίση 2013-2020.

- Καταγραφή δυνατοτήτων –πλεονεκτημάτων -αναγκών – περιοχής/ περιφέρειας

- Κατανόηση προτεραιοτήτων – κανονισμών των 5 διαθρωπικών ταμείων

συγκέντρωση ερευνών- μελετών- προτάσεων που έχουν κατατεθεί

- Brainstorming – ιεράρχηση προτεραιοτήτων μέσα από μια δομημένη διαδικασία συμμετοχικής διαβούλευσης

5.1.2 Βιώσιμη ευημερία

Η εναλλακτική πρόταση διεξόδου από την κρίση θα πρέπει λοιπόν να είναι αποτελεσματική, δημοκρατική, πολιτική, κοινωνικά υπεύθυνη, ειλικρινής, νεανική. Πρέπει να στηρίζεται από και να στηρίξει δημιουργικές δυνάμεις στην κοινωνία και την πολιτική. Να δημιουργεί αισιοδοξία και ελπίδα με έργα και εφαρμοζόμενες πολιτικές αλλαγές, ρήξεις, μεταρρυθμίσεις που έχουν άμεσο αποτέλεσμα στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Να μην είναι απλώς ψεύτικες υποσχέσεις.

Φυσικά πρέπει να βασίζεται στην αλήθεια, στην ειλικρινή σχέση με τους πολίτες, να μην βασίζεται σε ψευδαισθήσεις, λαϊκισμό και ψεύτικες υποσχέσεις. Δεν πρέπει να δίνονται υποσχέσεις από τα κόμματα που δεν θα μπορούν να τηρηθούν, όπως πχ σημαντική αύξηση του κατώτατου μισθού στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα χωρίς να υπάρχουν οι αναγκαίοι οικονομικοί πόροι και με κατεστραμμένη την οικονομία.

Η βιώσιμη ευημερία δεν μπορεί -τουλάχιστον για τα επόμενα χρόνια- να στηριχθεί σε μεγάλη αύξηση εισοδημάτων, σε αυξανόμενη κατανάλωση και σε υπόσχεση συνεχούς αύξησης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Πρέπει και μπορεί να στηριχθεί **σε βελτίωση των συνθηκών ζωής των πολιτών, υπεράσπιση του δημόσιου συμφέροντος και των δημόσιων αγαθών, αύξηση της αποτελεσματικότητας και βιωσιμότητας της οικονομίας μέσα από βέλτιστη χρήση ενέργειας, πρώτων υλών και φυσικών πόρων.**

Χρειαζόμαστε ένα **νέο κοινωνικό πρότυπο τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη** που θα βασίζεται σε βιώσιμα μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης και όχι σε μια πλασματική καταναλωτική ευημερία βασισμένη σε δανεικά, μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους, δάνεια από το μέλλον των παιδιών μας.

Ρεαλιστικό είναι – αντί για αποπροσανατολιστικές υποσχέσεις που θα προκαλέσουν μεγαλύτερη απογοήτευση όταν διαψευστούν - να διαμορφωθεί μέσα από ευρύτερες συμφωνίες μια πολιτική που διασφαλίζει ότι:

- **όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως αν είναι άνεργοι ή εργαζόμενοι, έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και βασικές κοινωνικές υπηρεσίες, υποστηρίζονται από ένα ελάχιστο δίκτυο κοινωνικής ασφάλειας,**

- **όλοι οι πολίτες έχουν ένα βασικό εισόδημα που εξασφαλίζει την αξιοπρεπή επιβίωσή τους**, με πόρους που θα μπορούσαν να εξασφαλιστούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, την αναδιανομή εισοδημάτων μέσω ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής
- **διαμορφώνεται συνεκτικό πλαίσιο για δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας και αναζωογόνηση της οικονομίας** μέσα από πράσινες, κοινωνικές καινοτομίες.

Απέναντι σε ένα Μνημόνιο που έχει πολύ συγκεκριμένες δεσμεύσεις που πολλές από αυτές έχουν αποδειχθεί αναποτελεσματικές και κοινωνικά άδικες, σε αντίθεση με ευρωπαϊκές αξίες και πολιτικές, χρειάζεται να διαμορφωθεί μια **συνεκτική εναλλακτική πολιτική πρόταση διεξόδου από την κρίση που θα έχει συγκεκριμένους στόχους, μέτρα, χρονοδιαγράμματα και εργαλεία επίτευξής τους, θα είναι συμβατή με τη συμμετοχή της χώρας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι και θα διασφαλίζει – στηρίζεται σε ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές συμμαχίες σε ευρωπαϊκό κι εθνικό επίπεδο**. Σε αυτή τη βάση μπορούμε να επαναδιαπραγματευτούμε τους όρους του Μνημονίου.

Απαιτείται λοιπόν κριτική στάση κι αγώνας σε σχέση με τις εφαρμοζόμενες πολιτικές αλλά από μόνη της η αγωνιστικότητα δεν προσφέρει διέξοδο αν δεν υπάρχει εναλλακτικό σχέδιο. Δεν είναι σίγουρο που μπορεί να οδηγήσει μια αγωνιστικότητα χωρίς δημιουργικές προτάσεις και συμμαχίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γνώση των εξελίξεων και συσχετισμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κατανόηση των όρων του παιχνιδιού ώστε να μπορούμε να πετύχουμε τους στόχους που θέτουμε.

5.1.3 Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης

Η Περιφερειακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν πρέπει να παίξουν ουσιαστικό ρόλο στην

(α) προώθηση του κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου σε κάθε περιφέρεια με την κοινωνία, τους κοινωνικούς κι επαγγελματικούς φορείς για τη διαμόρφωση μιας ευρύτατης συναίνεσης για το ποιες μεταρρυθμίσεις χρειάζεται η χώρα και πώς μπορεί να τις πετύχει

(β) ανάπτυξη πρακτικών και πολιτικών για την κοινωνική αλληλεγγύη, την κοινωνική συνοχή, την απασχόληση και την προστασία του περιβάλλοντος

(γ) τη διαμόρφωση σε κάθε περιφέρεια ενός Σχεδίου Βιωσιμότητας, Κοινωνικής Συνοχής, Απασχόλησης, Προστασίας Περιβάλλοντος, που θα αποτελέσει τη βάση για ένα διαφορετικό Σχέδιο περιφερειακής ανάπτυξης με βάση την πράσινη οικονομία, την κοινωνική συνοχή, την απασχόληση, την προστασία του περιβάλλοντος.

Για παίξει αυτό το ρόλο η αυτοδιοίκηση χρειάζεται όμως να αναγεννηθεί, να υπερβεί τις αγκυλώσεις και τις αδυναμίες της, να οργανωθεί σε δημοκρατική κι αποτελεσματική βάση, να επωφεληθεί από καλές πρακτικές και την υπάρχουσα ελληνική και ευρωπαϊκή εμπειρία, να αναβαθμίσει τις ικανότητες και δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού της, να διαμορφώσει μια νέα στρατηγική. Αλλά και να έρθουν στο προσκήνιο νέα άτομα, νέες κοινωνικές δυνάμεις που θα συμπαρασύρουν και την αυτοδιοίκηση ως θεσμό.

Προτείνουμε δυο εμβληματικές πρωτοβουλίες για την περιφερειακή αυτοδιοίκηση:

(α) Δημιουργία μιας ανεξάρτητης επιτροπής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του προγράμματος που προωθείται ώστε να μπορέσουν να γίνουν ουσιαστικές αλλαγές στο σχέδιο εξυγίανσης και προσαρμογής. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα πρέπει να τεθούν υπόψη ενός **φόρουμ διαλόγου**, όπου θα συμμετέχουν κυβερνητικοί αξιωματούχοι, αλλά και κοινωνικοί – επαγγελματικοί φορείς, εκπρόσωποι του ελληνικού κοινοβουλίου και των ευρωβουλευτών, ειδικοί επιστήμονες από την Ελλάδα κι άλλες χώρες και εκπρόσωποι των Περιφερειακών Συμβουλίων.

Το φόρουμ θα συζητήσει αφού λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα συζητήσει και θα προτείνει αλλαγές και επικαιροποιήσεις που πρέπει να γίνουν στο “πρόγραμμα προσαρμογής” προκειμένου:

- να είναι συμβατό με τις ευρωπαϊκές αξίες και πολιτικές (πχ Στρατηγική Ευρώπη 2020, κοινωνική συνοχή, απασχόληση, κοινωνικός διάλογος κα),

- να αντιμετωπιστούν μεταξύ άλλων οι σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των μακροοικονομικών προβλέψεων και των πραγματικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών του προγράμματος προσαρμογής στις πολιτικές υγείας, κοινωνικής συνοχής, απασχόλησης, δευτερογενών επιπτώσεων.

- να επιτευχθεί η δημοσιονομική εξυγίανση μέσω της αναζωογόνησης της οικονομίας (μέσω και της στροφής της σε πράσινη κατεύθυνση) και της επανένταξης στην οικονομική και

κοινωνική δραστηριότητα των εκατομμυρίων ανέργων και ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων που θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και οργάνωση της διοίκησης.

(β) Κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο να αναλάβει καθοδηγητικό ρόλο για τη διαμόρφωση ενός εναλλακτικού σχεδίου διεξόδου από την κρίση για την περιφέρεια που θα μπορούσε να συμβάλει στη συνέχεια σε ένα εθνικό σχέδιο διεξόδου από την κρίση.

5.1.4 Η περιβαλλοντική διάσταση του σχεδίου διεξόδου από την κρίση

Το περιβάλλον όχι μόνο δεν πρέπει να προσεγγίζεται ως τροχοπέδη για την ανάπτυξη αλλά η αειφορική διαχείρισή του μπορεί να αποτελέσει και σημαντικό εργαλείο διεξόδου από την οικονομική κρίση. Το περιβάλλον προσφέρει μια ευκαιρία για χτίσιμο μιας νέας οικονομίας πάνω σε πράσινες βάσεις.

Την περίοδο 2004-2010 η Ευρώπη έκανε πολύ σημαντική πρόοδο στην προώθηση περιβαλλοντικών πολιτικών, η κατεύθυνση στην οποία κινείται σήμερα είναι αρνητική κι αυτό αποτυπώνεται στις προσπάθειες μείωσης του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού για το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα καθώς και στην πρόσφατη ανακοίνωση Επιτροπής για την κλιματική αλλαγή που δίνει έμφαση στον ανταγωνισμό κι όχι στην κλιματική αλλαγή. Μελέτη των Friends of the Earth για τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής αποδεικνύει ότι μόνο το 20% αυτών έχουν μια συνολική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Δυστυχώς οι δηλώσεις του ΔΝΤ για τη σημασία των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αποτυπωμάτων των προγραμμάτων αυτών έχουν μείνει σε επίπεδο εξαγγελιών.

Βελτίωση των δημοσιονομικών μέσω του περιβαλλοντικού και ενεργειακού εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας, της προώθησης της πράσινης καινοτομίας, της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων.

Η Ελλάδα χρειάζεται βοήθεια για να μειώσει τις εισαγωγές πετρελαίου όχι λόγω της ύφεσης, όπως σήμερα, αλλά λόγω βελτίωσης της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και της εφαρμογής των ΑΠΕ σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες. Αυτό θα οδηγούσε σε δραστική μείωση των δαπανών για εισαγωγές και σε βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας, ενώ παράλληλα θα έδινε ώθηση στην δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση οικολογικά αποδοτικών επενδύσεων. Αντί να επιδιώκεται η μείωση των δαπανών μέσω της εξαθλίωσης των πολιτών, η Επιτροπή

πρέπει να βοηθήσει να μειωθούν οι δαπάνες εισαγωγής πετρελαίου, που επιβαρύνουν σοβαρά τον κρατικό προϋπολογισμό.

5.2 Ένα διαφορετικό παραγωγικό μοντέλο

Προκειμένου να δράσουμε αποτελεσματικά στις αιτίες (και όχι μόνο τα αποτελέσματα) αυτού του στρεβλού μοντέλου ανάπτυξης, πρέπει να εγκαταλειφθεί η λογική του κέρδους και της συγκέντρωσης πλούτου, σε βιομηχανικό επίπεδο (μεγάλα εργοστάσια, μεγάλοι σταθμοί παραγωγής ενέργειας), στη γεωργία (εντατική γεωργία με βάση χημικών ουσιών) και στα κέντρα αποθήκευσης και διανομής (μεγάλα εμπορικά κέντρα και άκρατου καταναλωτισμού με εκθετική αύξηση της παραγωγής αποβλήτων).

Χρειαζόμαστε τη **διαμόρφωση ξεκάθਾਰου οικονομικού – επενδυτικού σχεδίου, ιεράρχηση προτεραιοτήτων, ευνοϊκό θεσμικό – φορολογικό πλαίσιο και εξασφάλιση ευρωπαϊκών, εθνικών και τοπικών πόρων για επενδύσεις** (ιδιωτικές και συνεταιριστικές) σε τομείς **κοινωνικής και περιβαλλοντικής καινοτομίας**, που δημιουργούν θέσεις εργασίας και καλύπτουν τα μεγάλα ελλείμματα που υπάρχουν στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές που θα κάνουν τη ζωή των πολιτών πιο ανθρώπινη και βιώσιμη. Δεν χρειαζόμαστε νομοθετικές αλλαγές κι απορρύθμιση της εργασίας και των κανόνων που προσελκύουν συνήθως επενδύσεις της αρπαχτής, επενδύσεις που θα λειτουργούν σε βάρος της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας. Χρειάζεται να αυξήσουμε την υπευθυνότητα των επιχειρηματικών σχεδίων αντί να προωθείται η υποβάθμιση της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υπευθυνότητας

Είναι απαραίτητο να αναδειχθεί ένα ολιστικό μοντέλο ανάπτυξης, που χαρακτηρίζεται από τις τεχνολογίες υψηλής έντασης εργασίας και χαμηλότερης έντασης κεφαλαίου και προσδοκιών κερδοφορίας.

Αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης βασίζεται σε μια κοινωνία στην οποία η εντροπία μειώνεται σταδιακά σχεδόν στο μηδέν σε όλες τις μορφές της: τις εκπομπές, τα απόβλητα, την κερδοσκοπία στα γεωργικά προϊόντα και όλα τα άλλα προϊόντα, τις υπηρεσίες και τα προϊόντα της πραγματικής οικονομίας, την κακοποίηση της γης και την υποβάθμιση της αξίας της εργασίας.

Αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης μπορεί μόνο να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί από άτομα που δεν έχουν παίξει κανένα ρόλο στη δημιουργία της κρίσης που αντιμετωπίζουμε. Αυτό σημαίνει ενδυνάμωση θεσμών, όπως: τοπικές κοινότητες και δήμους, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς, δίκτυα των δημοκρατικών ενώσεων,

καθώς και όλους τους εμπλεκόμενους στη διανομή του πλούτου, την ανάθεση αρμοδιοτήτων ενεργά σε κάθε άτομο. Η καλύτερη εγγύηση ότι οι οικονομικές δραστηριότητες που βασίζονται στην εκμετάλλευση φυσικών πόρων δεν πέφτουν θύματα της χρηματοπιστωτικής κερδοσκοπίας, είναι να κρατηθούν όσο το δυνατόν πιο τοπικές και όσο το δυνατόν πλησιέστερα στο έδαφος προέλευσης.

Αυτό το νέο μοντέλο επιτρέπει στις τοπικές κοινότητες και στις αρχές να σχεδιάσουν τις οικονομικές δραστηριότητές τους σε μεγάλο βαθμό, περισσότερο ή λιγότερο, ανεξάρτητα από την εθνική κυβέρνηση και τους κεντρικούς φορείς. Μέσω :

1) **ενός νέου αποκεντρωμένου ενεργειακού μοντέλου** επιτυγχάνεται η απαραίτητη κρίσιμη μάζα κοινοτικών δικτύων παραγωγών – καταναλωτών ανανεώσιμων πηγών, και που επωφελούνται από το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα που προκύπτει από την ταυτόχρονη ανάπτυξη και των πέντε πυλώνων της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης.

2) **ενός νέου γεωργικού μοντέλου** που βασίζεται στην στόχευση σε εκδημοκρατισμό και απανθράκωση των διαδικασιών παραγωγής, την αύξηση της ποιότητας, την υγιή τοπική παραγωγή, παρέχοντας στους γεωργούς άμεση πρόσβαση στην αγορά για τα προϊόντα τους, δικτύωση με τους καταναλωτές και, κατά συνέπεια, ένα αξιοπρεπές εισόδημα για τους αγρότες και δίκαιες τιμές για τους πολίτες.

3) **ενός νέου μοντέλου για να κλείσει τον κύκλο ζωής των προϊόντων** που δημιουργεί θέσεις εργασίας και σχεδιάζεται για να ενθαρρύνει την εφαρμογή πρακτικών μείωσης, αγορές μεταχειρισμένων προϊόντων, συνεργειών επισκευής και επαναχρησιμοποίησης σύμφωνα με τις αρχές του μοντέλου «μηδενικών αποβλήτων», δραστηριότητες διαλογής αποβλήτων στην πηγή, καθώς και δημιουργία αλυσίδων προστιθέμενης αξίας σε τοπικό επίπεδο για την ανακύκλωση υλικών.

4) **ενός νέου μοντέλου αστικού σχεδιασμού** που αποτελεσματικά δίνει προτεραιότητα στην ενεργειακή αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών, αντί για την κατασκευή νέων δομώντας νέες περιοχές, θέτει πολύ αυστηρούς κανονισμούς για όλα τα είδη νέων κτιρίων, επιβάλλοντας κριτήρια μηδενικών εκπομπών ρύπων θετικής ενέργειας σε όλες τις οικοδομικές άδειες, καθώς και τον κανόνα ότι οι νέες κατασκευές επιτρέπονται μόνον εφόσον οι δραστηριότητες για τις οποίες προορίζονται δεν μπορεί να υλοποιηθούν σε υφιστάμενα κενά κτίρια. Οι πόλεις στρέφονται στην παραγωγή ενέργειας αντί για την αύξηση κατανάλωσης ενέργειας. Επιπλέον, το όλο σύστημα μεταφοράς χρειάζεται ριζική επανεξέταση, υλοποιώντας πολιτικές που ενθαρρύνουν αιεφόρες δημόσιες μεταφορές, ενίσχυση του Ecomobility και αποθαρρύνουν τις ιδιωτικές μεταφορές. Επιπλέον, το νέο μοντέλο εξασφαλίζει μετάβαση προς τη χρήση βιοκαυσίμων και οικολογικών

οχημάτων, εγκαταλείποντας όλα τα καύσιμα που βασίζονται στον άνθρακα και ενισχύοντας την κίνηση δημόσιων και ιδιωτικών οχημάτων ηλεκτρικών, υδρογονοκίνητων και τη δημιουργία υποδομών ανεφοδιασμού, προωθώντας έξυπνα και αποκεντρωμένα δίκτυα.

Ο κύριος στόχος αυτού του σχεδίου είναι να κινητοποιήσει, ξεκινώντας από το τοπικό επίπεδο, ένα νέο ενάρετο οικονομικό δυναμικό για την προώθηση της πραγματικής οικονομίας, αντιτιθέμενο στην εικονική, κερδοσκοπική οικονομία. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση της πραγματικής παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών στην τοπική κοινωνία και για την τοπική κοινωνία, την αντιμετώπιση των κρίσιμων παραγόντων που παράγονται από το υφιστάμενο μοντέλο: τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, τα απόβλητα, την παρασιτική χρηματοοικονομική δραστηριότητα, την ανεργία, την καταστροφή του εδάφους, την απώλεια της τοπικής κουλτούρας και των παραδόσεων.

Ενδεικτικό των δυνατοτήτων που μπορεί να αναπτυχθούν για να αλλάξουν οι εφαρμοζόμενες πολιτικές εφόσον υπάρχει Σχέδιο Β, εναλλακτικό σχέδιο που θα πετύχει με άλλη πολιτική τους στόχους της εξυγίανσης των δημοσιονομικών της χώρας, είναι η πλειοψηφία ευρύτερων πολιτικών δυνάμεων που υπερψήφισε σειρά αποφάσεων του Ευρωκοινοβουλίου μέσα στο 2013 σε σχέση με τον δημοκρατικό έλεγχο των εφαρμοζόμενων πολιτικών, την προσαρμογή των αποφάσεων εφόσον αποτυγχάνουν, την διασφάλιση των πολιτών υγείας, παιδείας, κοινωνικού διαλόγου κα.

5.2.1 Μία νέα βιομηχανική πολιτική

Μέχρι τώρα ουσιαστικά στη χώρα δεν υπήρξε βιομηχανική πολιτική. Είναι άμεση ανάγκη ο **στρατηγικός σχεδιασμός βιομηχανικής πολιτικής** για έξοδο της Ελλάδας από την κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, διαμόρφωση μέσα από διάλογο μιας **ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη βιομηχανία** με επιλογές, στόχους, εργαλεία εφαρμογής κι αλλαγή του στρεβλού μοντέλου που ακολούθησε η χώρα τις τελευταίες δεκαετίες. Η ενίσχυση της βιομηχανικής βάσης της οικονομίας είναι αναγκαία για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας, και για την επίτευξη των στόχων και των επιδιώξεων της στρατηγικής ΕΕ 2020.

Η λύση δεν βρίσκεται στην κατεύθυνση της μείωσης των μισθών και της απορρύθμισης της εργασίας αλλά στην κατεύθυνση της **ενίσχυσης της παραγωγικής βάσης της χώρας σε βιώσιμες κατευθύνσεις**, συμπεριλαμβανομένης της οικολογικής καινοτομίας και της ενεργειακής αποτελεσματικότητας. Η αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης της χώρας πρέπει να γίνει μέσα από διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους, ιδιαίτερα εν όψει της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2014-2020, με στόχο την

ιεράρχηση ως προτεραιοτήτων των **βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων** και της **δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας**

Είναι θέμα επιβίωσης της βιομηχανίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων η ολοκλήρωση του **χωροταξικού σχεδιασμού**, οι ξεκάθαροι **κανόνες** – συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών - που θα εφαρμόζονται από όλους αλλά και κανόνες για τυχόν κρατικές ενισχύσεις σε κρίσιμους τομείς που είναι υπό αναδιάρθρωση. Αναγκαία είναι και η απλοποίηση των διαδικασιών χωρίς να οδηγήσει όμως σε απορρύθμιση.

Οι ελλείψεις της χώρας σε τομείς εντάσεως **γνώσης** και **τεχνολογίας**, καθώς και στις τοπικές παραγωγικές αλυσίδες ιδιαίτερα στην περιφέρεια, είναι τέτοιες ώστε ακόμα κι όταν ενισχύεται η τοπική ζήτηση, το εισόδημα διαφεύγει και ιδιαίτερα στο εξωτερικό. Στο εθνικό επίπεδο πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι αυτή που δημιουργεί θέσεις εργασίας και άρα πρέπει να ενισχυθεί η παραγωγική βάση. Ο σχεδιασμός πολιτικής στην έρευνα και την τεχνολογία πρέπει να φύγει από το εθνικό επίπεδο και να περάσει στην περιφέρεια. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαιτείται να τεθούν ασφαλιστικές δικλείδες ώστε να προστατεύονται χώρες όπως η Ελλάδα που μαστίζεται από ύφεση 25% με έμφαση σε συγκεκριμένους τομείς. Τα χρήματα που διατίθενται για τη διάσωση της Ελλάδας ανέρχονται σε 260 δις ευρώ, όμως δεν κατευθύνονται στην πραγματική οικονομία ή στην αναδιοργάνωση της διοίκησης. Μέρος της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης του προγράμματος προσαρμογής πρέπει να κατευθυνθεί στην **πραγματική οικονομία**, για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά και τα δημοσιονομικά προβλήματα στη βάση ενός αποτελεσματικού, εναλλακτικού σχεδίου διεξόδου από την κρίση.

Τέλος, η βιομηχανική κληρονομιά και η εμπειρογνώση στις παλιές βιομηχανικές περιοχές μπορούν να αποτελέσουν αναντικατάστατη βάση για τη διαδικασία αυτή και θα πρέπει επομένως να διατηρηθούν και να προσαρμοστούν στις νέες ανάγκες.

5.2.2 Πράσινη οικονομία

Ενεργειακό μοντέλο

Ένα παράδειγμα

Στην γερμανόφωνη περιοχή της Βορειοανατολικής περιφέρειας στο Trentino Alto Adige, (επαρχία του Bolzano / Bozen), βρίσκεται μια μικρή πόλη αυτόνομη ενεργειακά που ονομάζεται Prato allo Stelvio (Prad am Stilfserjoch στα γερμανικά). Σε αυτή την πόλη, οι πολίτες έχουν δημιουργήσει από το

1927 ένα συνεταιρισμό για να διαχειρίζονται την ενέργεια τους. Παράγουν την ενέργεια και την θερμότητα που χρειάζονται από ανανεώσιμες πηγές και με την βοήθεια τεχνολογιών όπως η μίνι-υδροηλεκτρική, η αιολική, η ηλιακή και τα φυτά βιομάζας όπου συνδέονται με ένα τοπικό σύστημα θέρμανσης. Κάθε χρόνο μέσω αυτών των διαδικασιών εξοικονομούνται € 1.250.000. Συνεπώς είναι μια περίπτωση που θα πρέπει να εξεταστεί με μεγάλη προσοχή.

Η εταιρεία ονομάζεται E-WERK ENERGY συνεταιρισμός του Prato allo Stelvio της Ιταλίας. E-Werk (κυριολεκτικά: Η Εταιρεία Ενέργειας) με θεμελιώδεις αρχές τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση, την αποκεντρωμένη παραγωγή και την διαχείριση της ενέργειας και τελεί υπό την νομική μορφή του συνεταιρισμού και με το σύνθημα SAUBERE ENERGIE AUS DER KRAFT DER NATUR ("καθαρή ενέργεια από τη δύναμη της φύσης"). Στον συνεταιρισμό του Prato allo Stelvio μπορεί κανείς να συναντήσει τα στοιχεία ενός πλήρους αειφόρου ενεργειακού μοντέλου παρουσιάζοντας ένα μοντέλο που δεν λειτουργεί με το δεσπόζων μοντέλο που βασίζεται σε ορυκτές και συμπυκνωμένες πηγές ενέργειας. Η εταιρεία E-Werk λειτουργεί καλά για όλους τους πολίτες και παρέχει πολλά πλεονεκτήματα τόσο σε κοινωνικό όσο και σε περιβαλλοντικό επίπεδο. Το χωριό αριθμεί περίπου 3.400 κατοίκους που διαθέτουν την δική τους παραγωγή ενέργειας και το δικό τους δίκτυο, εξοικονομώντας τους λογαριασμούς κοινής ωφελείας και τη δημιουργία κοινωνικών αγαθών για την τοπική οικονομία.

Το Prato allo Stelvio βρίσκεται στο κάτω μέρος του Val Venosta, στους πρόποδες της οροσειράς Ortler, γεωγραφικά βρίσκεται σε μια σχετική απομόνωμένη περιοχή που ενώ αποτελεί μειονέκτημα, οι άνθρωποι της Prato το έχουν μετατρέψει σε πλεονέκτημα. Το 1925 το εθνικό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας τροφοδοτούνταν από ένα μικρό υδροηλεκτρικό σταθμό ισχύος 80 kW όπου ήταν αρκετό για τις ανάγκες των κατοίκων, ήταν όμως η αρχή για την ενεργειακή αυτονομία του Prato allo Stelvio. Από τότε η πόλη διαθέτει το δικό της δίκτυο, ανεξάρτητο, συνεταιριστικό, που ονομάζεται Werk Prad Ενέργεια - Εταιρεία Ηλεκτρισμού Prato και το 90% των κατοίκων είναι μέλη και συνδεδεμένοι. Εκτός από τις εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ο E-Werk συνεταιρισμός, διαχειρίζεται επίσης το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία μπορεί να λειτουργεί αυτόνομα, αλλά μπορεί επίσης να συνδεθεί με το εθνικό δίκτυο ώστε σε δεδομένους χρόνους να πωλούν το πλεόνασμα της ενέργειας: αυτό επέτρεψε στο E-Werk το 2003 να παραμείνει εντελώς ανέγγιχτο από τη μεγάλη τότε συσκότιση.

Επωφελείται ο συνεταιρισμός όσο το δυνατόν περισσότερο από τις ανανεώσιμες πηγές και παράγει περισσότερη ανανεώσιμη ενέργεια από ό, τι χρειάζονται οι καταναλωτές της. Συνεπώς με αυτό το μίγμα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και με ένα αποτελεσματικό σύστημα αποθήκευσης, επιτρέπει να επωφεληθούν πλήρως οι κάτοικοι από τις δυνατότητες που προσφέρει η γεωγραφική θέση της πόλης, που κυριαρχείται από παγετώνες και περιβάλλεται από δάση και λιβάδια: συνεπώς έχουμε υδροηλεκτρικά

συστήματα, σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που τροφοδοτούνται με βιοαέριο και τη βιομάζα που παράγεται σε τοπικό επίπεδο, αλλά και αιολική και ηλιακή ενέργεια. Η μεγαλύτερη συμβολή σε αυτό το ενεργειακό μείγμα είναι το νερό: 4 υδροηλεκτρικοί σταθμοί μικρού και μεσαίου μεγέθους, με συνολική χωρητικότητα περίπου 3,4 MW, μερικά εκ των οποίων είναι ενταγμένοι στο σύστημα άρδευσης που εξυπηρετεί ολόκληρο τον γεωργικό τομέα της πόλης.

Το ενεργειακό σύστημα του Prato allo Stelvio υπολογίζει ότι παράγει από την βιομάζα ηλεκτρική ενέργεια (3,9 εκατομμύρια kWh ετησίως) και θέρμανση (13,9 εκατομμύρια kWh / έτος) και εξυπηρετεί το 85% της δημοτικής περιφέρειας. Τα φυτά τρέφονται αποκλειστικά με τοπική βιομάζα: στην αρχή το 2001 η συμβολή του καυσίμου ντίζελ ήταν κυρίαρχο στην παραγωγή, περίπου το 80%, ενώ προοδευτικά μειώθηκε μέσα σε 9 χρόνια και σήμερα είναι μόνο βιοκαύσιμα 2ης γενιάς.

Τα 4 ΣΗΘ (Συμπαραγωγή Ηλεκτρισμού, Θερμότητας και Ψύξης), είναι όλα στο ίδιο δωμάτιο: δύο μονάδες ΣΗΘ αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 1 MW το καθένα από τα οποία από την εργασία με ροκανίδια (περισσότερο από το ήμισυ της πρωτογενούς ενέργειας του συστήματος), το 40% των οποίων προέρχονται από τα τοπικά δασικά απόβλητα και το υπόλοιπο από τα απομακρυσμένα απόβλητα των πριονιστήριων της περιοχής. Μια άλλη συμπαραγωγής τροφοδοτείται με βιοαέριο που παράγεται επί τόπου από την κοπριά που προέρχεται από τοπικά αγροκτήματα εκτροφής, ενώ το τέταρτο χρησιμοποιεί φυτικά έλαια - εν μέρει αγορασμένα από την Ιταλία από αλυσίδα εφοδιασμού πιστοποιημένα και εν μέρει λαμβάνονται από τοπικά ξενοδοχεία που πωλούν τα χρησιμοποιημένα λάδια τηγανίσματος τους. Αυτή η τέταρτη συμπαραγωγή χρησιμοποιείται μόνο σε ώρα αιχμής, όπως το χειμώνα. Η απόδοση που λαμβάνεται με αυτό το σύστημα συμπαραγωγής είναι εντυπωσιακή. Οποιαδήποτε μορφή της θερμότητας που προέρχεται από τους συμπαραγωγούς χρησιμοποιείται στο σύστημα τηλεθέρμανσης, και η συνολική απόδοση ενισχύεται επίσης από δύο αντλίες θερμότητας για να διατηρείται η υψηλή θερμοκρασία: έτσι μπορεί να υπάρχει απόδοση με επιστροφή πάνω από 85% και με απώλεια μόνο 15%, ενώ παρόμοια συστήματα σε άλλα μέρη, έχουν απόδοση μέχρι 40-50%.

Το ενεργειακό μίγμα ολοκληρώνεται με ανεμογεννήτριες και καταναμημένους ηλιακούς συλλέκτες. Δύο ανεμογεννήτριες, χωρητικότητας 1,2 και 1,4 MW η κάθε μία με παραγωγή 4,4 εκατομμύρια kWh ετησίως, που βρίσκεται στο κοντινό χωριό Μάλλες και είναι συν-διαχείριση σε συνεργασία με άλλους συνεταιρισμούς από τις γύρω πόλεις. Όσον αφορά την ηλιακή ενέργεια, παρά το γεωγραφικό πλάτος, το Prad έχει ένα ρεκόρ στον αριθμό των οικιακών (πάνω σε στέγες) ηλιακών εγκαταστάσεων. Μπορείς να παρατηρήσεις παντού πάνελ, σε σπίτια και πάνω από κάθε υπόστεγο σε μια μη βιομηχανική περιοχή.

Πρόκειται για ένα ενεργειακά αποδοτικό και καθαρό σύστημα. Αυτό το σύστημα δεν έχει μόνο περιβαλλοντικά οφέλη. Υπάρχουν, επίσης, σημαντικά οικονομικά οφέλη. Τα μέλη του συνεταιρισμού, οι χρήστες δηλαδή πληρώνουν το ρεύμα με 30-35% μικρότερη τιμή από την τρέχουσα τιμή της αγοράς, η οποία περιλαμβάνει 10% χαμηλότερο κόστος λόγω της απουσίας των φόρων και των πρόσθετων δαπανών, δεν χρεώνονται δηλαδή στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος. Επιπλέον, όλα τα σπίτια ανακαινίστηκαν με έναν ενεργειακά αποδοτικό τρόπο, ή προσέχουν να κατασκευάζονται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η υψηλότερη ενεργειακή κλάση της παγκοσμίου φήμης «Casa Klíma», που εισήχθη ακριβώς σε αυτή την περιοχή.

Στο Prato allo Stelvio, χάρη στην βιομάζα που τροφοδοτεί την τηλεθέρμανση το κόστος της θέρμανσης είναι το μισό από τα ντιζελοκίνητα συστήματα: 7, 1 λεπτά ανά κιλοβατώρα, αντί των 14 λεπτών. Αντίθετα από ότι σε ένα σύστημα ορυκτών καυσίμων, τα κέρδη που εισπράττει ο συνεταιρισμός με την πώληση της ηλεκτρικής ενέργειας τα αναδιανέμει σε όλους τους χρήστες-μέλη, υπό τη μορφή εκπτώσεων και επανεπενδύσεων στις συνεταιριστικές μονάδες, αντί να πάει στις διαφορές εταιρείες πετρελαίου ή τις τοπικές θυγατρικές τους.

Στο Prato του Stelvio, τα κέρδη δηλαδή παραμένουν στην κοινότητα και η κατανομή του πλούτου στον πολίτη: η εξοικονόμηση για τα μέλη / χρήστες, φτάνει περίπου το 1 εκατομμύριο € 250.000 ετησίως, συν τους μισθούς όσων εργάζονται στις εγκαταστάσεις της διαχείριση (8 άτομα), στην βιομάζας της αλυσίδας εφοδιασμού και στην παραγωγή βιοαερίου (που παράγεται από έναν συνεταιρισμό των 50 αγροτών), και δίδεται και έργο στις τοπικές επιχειρήσεις, το οποίο αντιπροσωπεύει περίπου το 60% των € 1.200.000 ετησίως που επενδύεται από τον συνεταιρισμό κατά τη διάρκεια των τελευταία 10 χρόνια.

Οι πολίτες της Prato allo Stelvio έχουν λάβει την μοίρα τους στα χέρια τους. Έχουν 1.100 τετραγωνικά μέτρα ηλιακών συλλεκτών, και 3,3 MW φωτοβολταϊκών στις στέγες τους (παραγωγή 3,2 εκατομμύρια kWh ετησίως). Αυτό συνεπάγεται με ένα ποσοστό της τάξης των 0,32 τετραγωνικών μέτρων ηλιακών θερμικών και φωτοβολταϊκών 0,98 kW ανά κάτοικο, το οποίο, σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο των 0,03 τ.μ. ηλιακών θερμικών και φωτοβολταϊκών 0,27 kW, σημαίνει ότι αν όλοι οι Ιταλοί έκαναν το ίδιο θα έχουμε μια παραγωγή περίπου 70 δισ. kWh ανά έτος: δηλαδή σαν 7 εργοστάσια πυρηνικής ενέργειας!

Ο Georg Wunderer ο πρόεδρος του E-Werk της ενεργειακής συνεργασίας της Prato allo Stelvio επαναλαμβάνει συχνά: «Έχουμε θέσει την ενέργεια στην υπηρεσία του ανθρώπου και όχι στην υπηρεσία του κεφαλαίου.»

Μπορούμε να προσθέσουμε ότι αυτό ισχύει για κάθε χώρα και κάθε ήπειρο. Οι πολίτες της Prato allo Stelvio δείχνουν το δρόμο για να βγούμε από την ενεργειακή κρίση και να μην ξαναπέσουμε ποτέ σε αυτήν. Είναι, ήταν και θα

είναι η «Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση». Ο κ. Georg Wunderer είναι πάντα διαθέσιμος να δεχθεί επισκέψεις στις εγκαταστάσεις της E-Werk στο Prato allo Stelvio.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ:

Γεγονότα και στοιχεία της Prato Allo Stelvio E-Werk:

Πληθυσμός: 3375 κάτοικοι

Κατανάλωση ενέργειας: 12,5 εκατ. kWh

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας: 25 εκατομμύρια kWh

εκ των οποίων η αιολική ενέργεια (2,7 mW): 4,4 εκατ. kWh (από κοινού με άλλους δήμους)

PV (3,3 MW): 3,3 εκατ. kWh

βιομάζα (1,5 MW): 3,9 εκατομμύρια kWh

υδροηλεκτρική ενέργεια (3,6 mW): 17 εκατομμύρια kWh

Θερμική κατανάλωση: 13,9 εκατομμύρια kWh

Η παραγωγή θερμότητας από βιομάζα: 17,8 εκατ. kWh

Τα μέλη του συνεταιρισμού: 1.072 ή το 90% των χρηστών

Εξοικονόμηση για το χρήστη / πελάτη: 30-35% του λογαριασμού του ηλεκτρικού σας - περίπου το 50% για τη θέρμανση σε σύγκριση με το πετρέλαιο

Σωρευτική εξοικονόμηση ανά έτος: € 1.250.000

Η εμπειρία του Prato allo Stelvio έχει λάβει αμέτρητα βραβεία διεθνώς, συμπεριλαμβανομένου ενός πέρσι τον Απρίλιο: Η Ανανεώσιμη πόλη της Legambiente.

Γεωργικό μοντέλο

Ένα παράδειγμα

Νέα γεωργία, αγροτικός συνεταιρισμός (Ρώμη)

Στα νότια περίχωρα της Ρώμης μεταξύ των γειτονιών του EUR και της μικρής πόλης Spinaceto, εξαπλώνεται η περιοχή του Castel di Decima, μια τεράστια έκταση καλλιέργειας που καταστράφηκε το 1976. Η διοίκηση της πόλης την εποχή εκείνη, δεν βρισκόταν σε αρμονία με τις πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά είχε ως στόχο την κατασκευή ενός συγκροτήματος από τερατώδεις κατοικίες οι οποίες θα είχαν επιβαρύνει με εκατομμύρια τόνους σκυροδέματος την περιοχή ενώ είναι μια πολύ εύφορη γεωργική γη, καταστρέφοντας έτσι την τοπική γεωργία και συμβάλλοντας σε μεγάλο βαθμό στην ερημοποίηση της περιοχής. Όμως το 1977 ξεκίνησε μια εξέγερση από λίγους δεκάδες φοιτητές και τους αγρότες οι οποίοι κατέλαβαν την περιοχή με σκοπό να μην πραγματοποιηθεί η άφιξη των μπουλντόζων. Η παρεμπόδιση των έργων ήταν επιτυχημένη για λίγους μήνες, αλλά γρήγορα συνειδητοποίησαν ότι αν ήθελαν να σταματήσουν τον κίνδυνο που διέτρεχε μια για πάντα η γη έπρεπε να την εκμεταλλευτούν. Αυτός είναι ο λόγος που άρχισαν να πηγαίνουν στις γύρω πόλεις ρωτώντας τους πολίτες τί θα προτιμούσαν να έβρισκαν στην τοπική αγορά τροφίμων. Αυτή η στοιχειώδης έρευνα τους αποκάλυψε ό, τι τα τρόφιμα που απαιτούσε η τοπική κοινωνία ήταν σαλάτες, καρότα, φράουλες, σέλινο, ντομάτες, πιπεριές, κολοκυθάκια, αγκινάρες, κολοκύθια, μέλι, κασικίσιο τυρί και αγελαδινό γάλα, κρέας και ψωμί από το τοπικό καλαμπόκι. Άρχισαν λοιπόν την καλλιέργεια όλων των ποικιλιών αυτών με μη εντατικό τρόπο, αλλά με σεβασμό στην γη, γεγονός που καθιστούσε περιττή την χρησιμοποίηση χημικών ουσιών, διότι η φυσική βιοποικιλότητα των διαφόρων φυτών παράγει φυσικά ότι χρειάζεται για να προστατευτεί.

Ο συνεταιρισμός ξεκίνησε επίσης τη μεταποίηση των τροφίμων. Αποφάσισαν να δώσουν πολύ μεγαλύτερη αξία στην δουλεία τους με μια μόνο μικρή επιβάρυνση στον φόρτου εργασίας τους. Σήμερα παράγουν μαρμελάδες, λαχανικά μέσα σε λάδι, ζυμαρικά και ψωμί, για το οποίο ίδρυσαν και τον δικός τους φούρνο, σε μια κίνηση της αγροτικής ανάπτυξης. Αργότερα προστέθηκε και ένα εργοστάσιο γαλακτοκομικών προϊόντων, που μπορούν και παράγουν τυρί από πρόβειο, κασικίσιο και αγελαδινό γάλα. Ξανά «εφεύραν» το "caciòfiore", ένα είδος φυτικού τυριού που λαμβάνεται από τα φυτικά τυπιά από τον πυρήνα του γαΐδουράγκαθου (μια συνταγή που μας πάει πίσω στην αρχαία παραδοσιακή Ρωμαϊκή κουζίνα), η οποία είναι ιδανική για φυτοφάγους και για ανθρώπους που είναι ευαίσθητοι στα ζωικά τυπιά.

Σήμερα "Agricoltura Nuova" απασχολεί 80 άτομα με σταθερή απασχόληση και αρκετές εκατοντάδες εποχιακούς υπαλλήλους ανάλογα με τις ανάγκες. Η 'Agricoltura Nuova' αυτός ο γεωργικός συνεταιρισμός είναι πλέον ένας

καθιερωμένος προμηθευτής σε περίπου 1000 οικογένειες στα νότια της Ρώμης και σε γειτονίες της *Mostacciano*, *Spinaceto* και *Eur* όπου στηρίζουν το όλο σύστημα. Επίσης αρκετές χιλιάδες οικογένειες αγοράζουν από το σημείο της άμεσης πώλησης.

Η στρατηγική τους από το αγρόκτημα στην αγορά είναι σήμερα ένα από τα πιο λαμπρά παραδείγματα το πώς η άμεση πρόσβαση στους καταναλωτές μπορεί να δημιουργήσει οικονομική ευκολία μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή. Το λογότυπο μηδενικά χιλιόμετρα, επιτρέπει στους παραγωγούς τροφίμων να κερδίσουν ένα λογικό μισθό ενώ ο τελικός καταναλωτής καταβάλει χαμηλότερη τιμή, λόγω της μη ύπαρξης των μεσαζόντων, οι οποίοι είναι απαραίτητοι σε μια μακρά εφοδιαστικής αλυσίδας, στην οποία οι παραγωγοί τροφίμων κερδίζουν πολύ λίγα και οι καταναλωτές πληρώνουν σχεδόν δυσβάσταχτα τιμές.

Σύντομα ο πρόεδρος του συνεταιρισμού, *Carlo Pataccone* και η διοίκηση συνειδητοποίησαν ότι η πώληση των τοπικά παραγόμενα οργανικών και βιολογικών τροφίμων απευθείας τους καταναλωτές μέσω των λαϊκών αγορών και των ομάδων υποστήριξης της κοινότητας στα μηδέν χιλιόμετρα ήταν ωραία, αλλά ανεπαρκή.

Ήθελαν να είναι σε θέση να πούμε ότι η γεωργία τους και οι δραστηριότητες τους ήταν απαλλαγμένες και από τα απόβλητα. Συνεπώς άρχισαν σταδιακά να χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην αρχή μέσω θερμικών πάνελ για τις καθημερινές δραστηριότητες τους και στην συνέχεια άρχιζαν να πειραματίζονται με τα φωτοβολταϊκά συστήματα (το 1980). Εκείνη τη στιγμή η αποτελεσματικότητά τους ήταν πολύ χαμηλή και η απουσία της αποθήκευσης ήταν πρόβλημα, με αποτέλεσμα να ξεκινήσουν πειραματισμούς με μικρές ανεμογεννήτριες. Σήμερα έχουν φωτοβολταϊκό πάρκο που καλύπτει την ανάγκη για ηλεκτρική ενέργεια κατά το μεγαλύτερο ποσοστό. Έχουν επίσης προγραμματίσει μια μικρή μονάδα διάσπασης βιοαερίου για την κοπριά των βοοειδών και των προβάτων. Τέλος αφού συνειδητοποίησαν ότι είχαν ένα μεγάλο ποσό γεωργικών και δασοκομικών αποβλήτων ξεκίνησαν την λειτουργία μιας εγκατάστασης όπου γίνεται η κομποστοποίηση όλων των απορριμμάτων, η οποία όχι μόνο βοηθάει στην επιθυμία του συνεταιρισμού για μηδενικά απόβλητα αλλά δημιούργησε ένα νέο ρεύμα στον τομέα των επιχειρήσεων για κομποστοποίηση σε μία πόλη που δείχνει αυξημένο ενδιαφέρον σχετικά με την αστική κηπουρική.

Ακόμα υπάρχει κέντρο επισκεπτών και γεωργικό σχολείο όπου οι επισκέπτες και τα παιδιά έρχονται πιο κοντά στην φύση και τα ζώα, "*Fattoria Didattica*". Όπου περιλαμβάνει από την εκτροφή των ζώων, περιποίηση των φυτών και την επεξήγηση των διαδικασιών με ευκολονόητο τρόπο.

Επίσης ιδιαίτερη σημασία δίδεται και στα ζώα, αφού υπάρχει σχολή ιππασίας και ένα κέντρο θεραπείας ιπποπόταμων στο οποίο τα παιδιά μαθαίνουν πόσο

ευαίσθητα είναι στις διάφορες εναλλαγές τα ζώα. Επίσης λειτουργεί το «παθητικό σπίτι», ένας ειδικός κατασκευασμένος χώρος, όπου πραγματοποιούνται επιδείξεις σχετικά με τον κύκλο της ενέργειας και των κύκλο των τροφίμων με απλές και κατανοητές λέξεις. Το κέντρο των επισκεπτών ιδρύθηκε το 1997 και από τότε έχουν φιλοξενηθούν 1500 σχολεία και σχολές, ενώ πολλοί ακόμη χιλιάδες επισκέπτες. Όλοι τους έχουν μάθει να σκέφτονται οικολογικά και ότι ο ήλιος είναι η μόνη πηγή τόσο για την ενέργεια και τα τρόφιμα για το ανθρώπινο είδος.

Οι Agricoltura Nuova είναι σύμβολο στην κοινωνική ζωή της Ρώμης. Ακόμα δημιούργησαν μια αγορά τροφίμων, μια βιολογική αγορά CAE-Città dell "Altra Economia" και ένα συνεδριακό κέντρο, στην παλιά αγορά της Ρώμης που ήταν σε πρόγραμμα ανακαίνισης. Το Città del "Altra Economia" το επισκέπτονται χιλιάδες τουρίστες κάθε μήνα και είναι η πιο δημοφιλής αγορά οργανικών προϊόντων στην πόλη. Η Agricoltura Nuova προμηθεύει τα προϊόντα της σε 4 διαφορετικές λαϊκές αγορές καθημερινά, λειτουργεί ένα κυλικείο όπου μεγάλα εστιατόρια ψωνίζουν τα βασικά τους προϊόντα, οι τιμές των οποίων κυμαίνονται από 15 - 23 ευρώ το άτομο.

Όλα τα παραπάνω βρίσκονται στο κέντρο της Ρώμης, προσπαθώντας όσο γίνεται να τηρούν τον στόχο τους, τα 0 χλμ, δηλαδή. Τέλος οι Agricoltura Nuova ξεκίνησαν ένα νέο πρόγραμμα το επονομαζόμενο Βιο-Δυναμική Γεωργία όπου εκτός της βιολογικής καλλιέργειας, των 0 χλμ προσπαθούν να καταφέρουν και τα μηδενικά απόβλητα. Όλη η διάρκεια και η επιτυχία τους αποδεικνύει ότι το φαγητό, οι αξίες και η οικονομική ευχέρεια μπορούν να συνυπάρχουν.

Πράσινη απασχόληση

Στη σημερινή εποχή κρίσης απαιτείται ενίσχυση των πολιτικών προστασίας και διαχείρισης των φυσικών περιοχών όχι μόνο για λόγους προστασίας περιβάλλοντος, αλλά κι απασχόλησης κι ενίσχυσης βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων καθώς και διασφάλισης υπηρεσιών των οικοσυστημάτων που αν χαθούν θα έχουν δυσβάστακτο – οικονομικά και κοινωνικά - κόστος για τις κοινωνίες μας. Σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης και ανάπτυξης βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων αλλά και υπηρεσίες τις οποίες τα οικοσυστήματα προσφέρουν στις ανθρώπινες κοινωνίες –υποτιμημένες ως τώρα - αναδεικνύονται από σύγχρονες μελέτες. Ιδιαίτερα στην εποχή της κρίσης, η προστασία και διαχείριση των φυσικών περιοχών και η προστασία της βιοποικιλότητας αποκτούν μεγαλύτερη αξία. Έκθεση της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος "χρηματοδότηση περιοχών Natura 2000" τονίζει ότι σύμφωνα με **συντηρητικές εκτιμήσεις η ροή των παροχών από το χερσαίο δίκτυο Natura 2000 είναι της τάξης των 200 έως 300 δις Ευρώ/έτος - ή 2-3% του ΑΕΠ της ΕΕ, ενώ το κόστος του είναι μόλις € 5,8 δις /έτος**. Έκθεση που εκπονήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις "κοινωνικές επιπτώσεις της πολιτικής για τη βιοποικιλότητα" που εκτιμά ότι το **35% των θέσεων εργασίας (927 εκ. δουλειές)** στις αναπτυσσόμενες

χώρες και το 7% των θέσεων εργασίας (14,6 εκ. δουλειές) στην ΕΕ εξαρτώνται από τις **υπηρεσίες των οικοσυστημάτων**. Το κείμενο εργασίας της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος "χρηματοδότηση περιοχών Natura 2000" τονίζει ότι σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις η ροή των παροχών από το χερσαίο δίκτυο Natura 2000 είναι της τάξης των € 200 έως € 300 δις / έτος - ή 2-3% του ΑΕΠ της ΕΕ, ενώ το κόστος του είναι μόλις € 5,8 δις / έτος.

Επιπλέον, σύμφωνα με την μελέτη "Estimating the Overall Economic Value of the Benefits provided by the Natura 2000 Network", οι δαπάνες των επισκεπτών που προκύπτουν από τις εκτιμώμενες επισκέψεις ανά έτος σε περιοχές Natura 2000 είναι της τάξης των € 50- 85 δις ανά έτος και υποστηρίζουν άμεσα και έμμεσα μεταξύ 4,5 και 8 εκατομμύρια θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Σύμφωνα με την ίδια μελέτη τα οφέλη από τις θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 εκτιμώνται στα € 1,4-1,5 εκ. / έτος, ποσό που μπορεί να ανέβει στα € 6-6,5 εκ. εφόσον το 20% των περιοχών αυτών προστατευθεί αποτελεσματικά. Οι περιοχές Natura 2000 εκτιμάται ότι φιλοξενούν 1,2-2,2 εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο και τα ψυχαγωγικά οφέλη των περιοχών Natura 2000 εκτιμώνται στα 5-9 δις ευρώ. Τέλος, μια πρόσφατη μελέτη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι το κόστος της μη εφαρμογής της υπάρχουσας νομοθεσίας για το περιβάλλον και των μελλοντικών στόχων της βιοποικιλότητας είναι € 50 δις / έτος.

Επιπλέον, κρίσιμη για την απασχόληση είναι η εφαρμογή των **υφιστάμενων** περιβαλλοντικών κανονισμών στα Κράτη-Μέλη της Ένωσης. Αν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζονται οι υφιστάμενα κανονισμοί διαχείρισης αποβλήτων, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν περίπου 400.000 θέσεις εργασίας και να υπάρξει επίσης σημαντική εξοικονόμηση πόρων.¹⁷.

Η πράσινη απασχόληση σε αριθμούς

Όσον αφορά στον τομέα της "πράσινης" οικονομίας κι επιχειρηματικότητας η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Περιβάλλοντος σημειώνει τα εξής:

1. Η αύξηση στην ανακύκλωση βασικών υλικών μεταφράζεται σε **560.000 νέες θέσεις εργασίας ως το 2025**
2. Η ενεργειακή αναβάθμιση κτηρίων σημαίνει **400.000 θέσεις εργασίες σε τοπικό επίπεδο, τις οποίες θα δημιουργήσουν μικρομεσαίες επιχειρήσεις.**

17. http://www.euractiv.com/sustainability/eu-waste-rules-create-half-jobs-news-519842?utm_source=EurActiv%20Newsletter&utm_campaign=9be31870e6-newsletter_sustainable_development&utm_medium=email&utm_term=0_bab5f0ea4e-9be31870e6-245666462

3. Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας **δημιούργησαν 300.000 νέες θέσεις εργασίας την τελευταία πενταετία. Ως το 2020 υπάρχει προοπτική για 2,8 εργαζόμενους στον κλάδο.**

4. Η μετατόπιση της φορολογίας από την απασχόληση στην ενέργεια και τις εκπομπές ρύπων θα μπορούσε να δημιουργήσει **1,5 εκατ. θέσεις εργασίας ως το 2020.**

5. Τέλος, τα μέτρα ενεργειακής αναβάθμισης και αποδοτικότητας συνδέονται με **2 εκατ. νέες δουλειές ως το 2020.**

5.2.3 Κοινωνική οικονομία

Η Κοινωνική Οικονομία θεωρείται προνομιακό πεδίο εφαρμογής πολιτικών για την απασχόληση, την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ δημιουργεί προϋποθέσεις επένδυσης στο λεγόμενο «κοινωνικό κεφάλαιο» και στην κοινωνική καινοτομία. Ειδικότερα για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού που παραμένουν αποκλεισμένοι από την αγορά εργασίας, η κοινωνική επιχειρηματικότητα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την ένταξή τους σε αυτήν.

Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου ο τρίτος τομέας της οικονομίας είναι αρκετά πιο ανεπτυγμένος κυριαρχούν δύο νομικές μορφές που διέπουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις: α) ο τύπος του συνεταιρισμού και β) ο τύπος της κεφαλαιουχικής εμπορικής εταιρίας. Επιπλέον παρατηρείται ένας τρίτος τύπος «ανοικτής νομικής μορφής» που αποδέχεται κάθε είδους οργάνωση του ιδιωτικού τομέα, εφόσον ενσωματωθούν στο καταστατικό τους κάποιες πρόσθετες νομικές προϋποθέσεις.

Μέχρι πρόσφατα δεν υπήρχε στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο αναγνώριση του τομέα της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας και συνεπώς των μορφών αυτών που συνδυάζουν το «επιχειρείν» με την κοινή ωφέλεια και το κοινωνικό συμφέρον ούτε ειδικές πρόνοιες και ρυθμίσεις για τα φορολογικά κι ασφαλιστικά θέματα. Η δραστηριοποίηση στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας μεταφραζόταν αναγκαστικά στη σύσταση ενός μη κερδοσκοπικού οργανισμού ή ενός σωματίου με αδυναμία συνδυασμού της κοινωνικής ωφέλειας με την υπό προϋποθέσεις επιδίωξη του κέρδους.

Ο Νόμος 4019/2011 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» αποτελεί την πρώτη νομοθετική πρωτοβουλία στην Ελλάδα να (καθ)οριστεί ο χώρος της κοινωνικής οικονομίας και να θεσμοθετηθεί ένας νέος τύπος εμπορικών επιχειρήσεων, που βασίζεται

κυρίως στον τύπο του αστικού συνεταιρισμού, που καταστατικό τους σκοπό έχουν την επιδίωξη συλλογικού οφέλους. Βασικές αρχές της λειτουργίας τους αποτελούν οι: (α) «ένα πρόσωπο, μια ψήφος», (β) το προβάδισμα του ατόμου έναντι του κεφαλαίου, (γ) το αδιαίρετο, ολικώς ή μερικώς, του ίδιου κεφαλαίου.

→ Ο συγκεκριμένος νόμος δεν αναγνωρίζει συνολικά όσους συμμετέχουν στο φάσμα του τρίτου τομέα της οικονομίας. Συνδέει την άσκηση κοινωνικής επιχειρηματικότητας με την δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.).

→ Αρκείται στον καθορισμό ενός περιοριστικού πλαισίου εγκρίσεων, καταστατικών ελέγχων, λειτουργίας των εν λόγω επιχειρήσεων, ελέγχου νομιμότητας γενικότερα μέσω κεντρικών δομών σε επίπεδο υπουργείου. Δεν προβλέπεται η αποκεντρωμένη εφαρμογή των διατάξεων του νόμου σε επίπεδο διοικητικό (πχ με την διοικητική εμπλοκή των Περιφερειών).

→ Δεν προβλέπει ουσιαστική αξιολόγηση του impact αυτών καθυτών των δράσεων και των πρωτοβουλιών των επιχειρήσεων, παρά μόνο της καταστατικής αναφοράς τους στην κοινωνική ωφέλεια. Δεν χρησιμοποιείται ως κριτήριο η μη επιδίωξη επίτευξης κέρδους σε βάρος της κοινωνικής ωφέλειας κι επιχειρηματικότητας.

Σκοπεύοντας στην ευρύτερη δυνατή ανάπτυξη του τρίτου τομέα στη χώρα, προτείνεται να αναληφθούν οι παρακάτω νομοθετικές και διοικητικές πρωτοβουλίες:

Προτείνεται να επεκταθεί ο ορισμός της κοινωνικής οικονομίας νομοθετικά ώστε να αναφέρεται συνολικά στον τρίτο τομέα, θέτοντας ως καθοριστικό κριτήριο το impact της δραστηριότητας και των πρωτοβουλιών και να περιλαμβάνει τον εθελοντισμό, τη φιλανθρωπία, την κοινωνική καινοτομία, το impact investing. Αντίστοιχα τα χρηματοδοτικά εργαλεία που προβλέπονται από το νόμο να μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για άλλες εταιρικές μορφές, αξιολογώντας το impact των δράσεων (αποκλείοντας την επιδίωξη επίτευξης κέρδους) και όχι τον καταστατικό σκοπό.

Δεδομένης της αδυναμίας πρόσβασης στον τραπεζικό δανεισμό σημαντικού τμήματος της κοινωνίας (και της πλειοψηφίας των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού), κρίνεται απαραίτητο να νομοθετηθεί πλαίσιο λειτουργίας εναλλακτικών χρηματοδοτικών μηχανισμών (τοπικοί αποταμιευτικοί και επενδυτικοί μηχανισμοί για μικροπιστώσεις, μικροδάνεια, εγγυητικά προϊόντα, μικρά ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου κλπ).

Προκειμένου να διασφαλίζεται ο τοπικός/περιφερειακός χαρακτήρας στις δραστηριότητες μίας Κοιν.Σ.Επ. προτείνεται να δίνεται νομοθετικά

προτεραιότητα στην δραστηριότητα στην περιοχή/περιφέρεια έδρας ή όπου έχουν ιδρυθεί παραρτήματα. Η δραστηριοποίηση σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να βασίζεται σε σαφή κριτήρια.

Σε ένα περιφερειακό συγκροτημένο ο σχεδιασμός και χορήγηση κινήτρων θα πρέπει να είναι αρμοδιότητα της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης για δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο.

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις πρέπει να ενθαρρυνθούν ώστε να επιταχυνθεί η αυτοοργάνωσή τους και η λειτουργική δικτύωσή τους ώστε να δημιουργηθούν δικό τους μηχανισμοί συμβουλευτικής και ελέγχου και να αποτραπούν φαινόμενα διαφθοράς ή αστοχιών που θα δυσφημίσουν το εγχείρημα.

5.2.4 Γαλάζια οικονομία

Εάν συνεκτιμηθούν όλες οι οικονομικές δραστηριότητες που εξαρτώνται από τη θάλασσα, τότε η "γαλάζια οικονομία" της ΕΕ αντιπροσωπεύει 5,4 εκατ. θέσεις εργασίας και ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που ανέρχεται σε περίπου 500 δις € . ετησίως. Συνολικά, 75% του εξωτερικού εμπορίου της Ευρώπης και 37% του εμπορίου εντός της ΕΕ διεξάγεται διά θαλάσσης. Μεγάλο ποσοστό αυτής της δραστηριότητας, όχι όμως το σύνολό της, είναι συγκεντρωμένο γύρω από τις ακτές της Ευρώπης. Η ανάπτυξη όμως των θέσεων εργασίας, των υδατοκαλλιέργειών, του τουρισμού, των μεταφορών, της βιομηχανίας και της ναυτιλίας δεν πρέπει να γίνεται εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά σε συνέργεια με αυτό για να υπάρχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και στον οικονομικό τομέα.

Επιθυμητός είναι ένας άρτιος θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός – ολοκληρωμένης διαχείρισης – έτσι ώστε η γαλάζια οικονομία να προβεί όχι μόνο προς όφελος της απασχόλησης αλλά και της οικονομίας εν γένει. Μακροπρόθεσμα ο πλούτος αυτός θα βοηθήσει στην σφυρηλάτηση της κοινωνικής συνοχής. Επιπλέον, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας που να ανταποκρίνεται στις ακαδημαϊκές σπουδές των νέων. Πολλά επαγγέλματα εξαρτώνται από την θάλασσα, αλλά πολλές φορές έχουμε ρύπανση του περιβάλλοντος και υποβάθμιση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Η οικονομική ανάπτυξη που βασίζεται στην γαλάζια οικονομία θα ενισχύσει και θα αυξήσει τις δραστηριότητες γύρω από το θαλάσσιο πλούτο.

Σε αυτό το πλαίσιο ο ρόλος των στρατηγικών για τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων είναι σημαντικός για, **την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιφέρεια, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την**

αποφυγή συγκρούσεων μεταξύ διαφορετικών χρήσεων, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, την προστασία περιβαλλοντικών και κοινωνικών υποδομών από τη διάβρωση της παράκτιας ζώνης, την πρόληψη κι έγκαιρη αντιμετώπιση ατυχημάτων και ρύπανσης, καθώς και φυσικών – τεχνολογικών καταστροφών. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη και η ανάπτυξη κατάλληλων οικονομικών και διοικητικών εργαλείων που να στοχεύουν στην εφαρμογή τους.

Είναι απαραίτητο ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη θαλάσσια πολιτική της ΕΕ που θα στηρίζεται πάνω σε ξεκάθαρα, βιώσιμα και πρακτικά Σχέδια Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Παράκτιας Ζώνης (ICZM), **μετά από ενημέρωση και διαβούλευση με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους πολίτες και την κοινωνία των πολιτών, ώστε να περιοριστούν οι συγκρούσεις χρήσεων του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου, και να διασφαλίζεται η βιώσιμη διαχείριση του θαλάσσιων και παράκτιων κοινών πόρων προς όφελος των τοπικών κοινωνιών και της περιφερειακής ανάπτυξης.**

Πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη Γαλάζια Ανάπτυξη

Η πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη Γαλάζια Ανάπτυξη βασίστηκε σε μία εκτενή μελέτη για τις οικονομικές δυνατότητες των θαλάσσιων και των παράκτιων κλάδων που προσδιορίζει πέντε τομείς με ιδιαίτερες δυνατότητες δημιουργίας θέσεων εργασίας και εφαρμογής καινοτομίας. Αυτές είναι η γαλάζια ενέργεια (αιολική και ωκεάνια), η υδατοκαλλιέργεια, ο θαλάσσιος και ο παράκτιος τουρισμός, η εξόρυξη θαλάσσιων ορυκτών πόρων και η γαλάζια βιοτεχνολογία. Με επίκεντρο μία έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η γαλάζια ανάπτυξη δικαίως παρουσιάζεται από την Επιτροπή ως η θαλάσσια διάσταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Το σχέδιο έκθεσης επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση δύο βασικών προκλήσεων ιδιαίτερης σημασίας για τη μεγιστοποίηση των ωφελημάτων που συνδέονται με τη γαλάζια ανάπτυξη.

Η πρώτη αφορά στην ανάγκη διασφάλισης ότι το εργατικό δυναμικό κατέχει τις απαιτούμενες δεξιότητες για τους αναπτυσσόμενους θαλάσσιους κλάδους, προκειμένου η γαλάζια ανάπτυξη να καταστεί **ανάπτυξη υψηλής απασχόλησης**. Η δεύτερη αφορά στην εξασφάλιση της **ολοκληρωμένης βιωσιμότητας** της γαλάζιας ανάπτυξης, ότι δηλαδή δεν θα βλάψει το ευάλωτο θαλάσσιο περιβάλλον και θα συμβάλει δυναμικά στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Όσον αφορά την **ανάπτυξη υψηλής απασχόλησης**, τα μέτρα που προτείνονται περιλαμβάνουν τα εξής:

- Σύσταση και χρηματοδότηση «Ευρωπαϊκών Τομεακών Συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες», προκειμένου να καταγραφούν οι νέες τάσεις όσον αφορά τις θέσεις εργασίας και τις ανάγκες σε δεξιότητες και κατάρτιση.
- Βελτίωση της ελκυστικότητας της ναυτικής και της θαλάσσιας σταδιοδρομίας μέσω ρυθμιστικών και προωθητικών δράσεων.
- Υποστήριξη προσπαθειών σε περιφερειακό επίπεδο για την εκτίμηση των αναγκών σε επαγγελματικές δεξιότητες και τη διασφάλιση της ενημέρωσης των στοιχείων που περιέχονται στο «Πανόραμα Δεξιοτήτων ΕΕ».
- Νέες πρωτοβουλίες επιμόρφωσης που προωθούν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, όπως μία πολυετής δράση για την ανταλλαγή σπουδαστών, καθηγητών και νέων επαγγελματιών, τύπου Erasmus.
- Συνεργασία μεταξύ βιομηχανίας και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με στόχο την κατάλληλη προετοιμασία των αποφοίτων για τα νέα και μεταβαλλόμενα επαγγέλματα.
- Υποστήριξη κλάδων υψηλής απασχόλησης, όπως ο τουρισμός κρουαζιέρας και η υπεράκτια αιολική ενέργεια.

Όσον αφορά την **ολοκληρωμένη βιωσιμότητα**, τα μέτρα που προτείνονται περιλαμβάνουν τα εξής:

- Εξασφάλιση ότι ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και η Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών θα χρησιμοποιηθούν για να εξασφαλιστεί η καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλασσών μέχρι το 2020 (Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική (ΟΠΘΣ)).
- Στήριξη ερευνητικών έργων θαλάσσιας εξόρυξης ορυκτών με στενή παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Εκκίνηση βιομηχανικής στρατηγικής για τη γαλάζια ενέργεια που να αποβλέπει στη μεγιστοποίηση του δυναμικού της θάλασσας για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.
- Πρόταση νομοθεσίας εντός του 2013 για μια Γαλάζια Ζώνη ναυτιλίας εντός της ΕΕ, με στόχο την επιτάχυνση της μεταστροφής των μεταφορών από τις οδικές προς τη θαλάσσιες.

- Πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ που αποβλέπει στην αντιμετώπιση του αυξανόμενου προβλήματος των θαλάσσιων απορριμμάτων, όπως οι οδηγίες για τη διαχείριση των αποβλήτων, τις λιμενικές εγκαταστάσεις παραλαβής αποβλήτων πλοίου, την ποιότητα του νερού και τη θαλάσσια στρατηγική.
- Προώθηση της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας και προστασία της υγείας των καταναλωτών όσον αφορά τις ιχθυοτροφές και τη διαχείριση των επιπτώσεων από την επέκταση του τομέα της υδατοκαλλιέργειας.

5.2.5 Βιο-οικονομία: Πέρασμα σε μια μετά-πετρελαϊκή πράσινη οικονομία

Την εποχή της βαθιάς κρίσης που διέρχεται η χώρα αλλά και η Ευρώπη, η οικολογική καινοτομία (eco-innovation) και η πράσινη οικονομία μπορούν να είναι το εργαλείο για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών προβλημάτων της χώρας μέσα από την αναζωογόνηση της οικονομίας, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της χώρας.

Είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό ότι η συζήτηση για την βιο-οικονομία έχει ανοίξει πλέον και στην Ελλάδα. Η «Στρατηγική Ευρώπη 2020» θεωρεί τη βιο-οικονομία ως κύριο στοιχείο μιας έξυπνης, περιεκτικής και βιώσιμης ανάπτυξης στην Ευρώπη. Η στρατηγική για τη βιο-οικονομία και το σχέδιο δράσης της αποσκοπούν στο να προετοιμάσουν το έδαφος για μια κοινωνία περισσότερο καινοτόμο και ανταγωνιστική, με αποδοτικότερη αξιοποίηση των πόρων, που συμβιβάζει την επισιτιστική ασφάλεια με τη βιώσιμη χρήση των ανανεώσιμων πόρων για βιομηχανικούς σκοπούς, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος.

Η βιο-οικονομία μπορεί να είναι μια μετά-πετρελαϊκή οικονομία που περιλαμβάνει την παραγωγή ανανεώσιμων βιολογικών πόρων και τη μετατροπή των εν λόγω πόρων και ροών αποβλήτων σε προϊόντα προστιθέμενης αξίας, όπως τρόφιμα, ζωοτροφές, προϊόντα βιολογικής προέλευσης, όπως τα βιοκαύσιμα, βιοπλαστικά, και η βιοενέργεια.

Στις 23 Απριλίου ψηφίστηκε σχεδόν ομόφωνα στην Επιτροπή Περιφερειακής Ανάπτυξης του Ευρωκοινοβουλίου η έκθεση γνώμης της Riikka Manner "Καινοτομώντας για βιώσιμη ανάπτυξη: Μια βιοοικονομία για την Ευρώπη". Η βιο-οικονομία απαιτείται να αναπτυχθεί με σωστό και υπεύθυνο τρόπο, ώστε να αποτελέσει εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης και πρασινίσματος της οικονομίας, δημιουργίας θέσεων εργασίας, καινοτομίας καθώς κι απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και τα επικίνδυνα / τοξικά προϊόντα, παραπροϊόντα και απόβλητα.

Για να επιτευχθεί αυτό πρέπει να αναπτυχθεί με υπεύθυνο τρόπο και φυσικά χωρίς τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, Χρειάζεται, επίσης, να αποκλειστούν επιλογές που θα οδηγήσουν σε περιβαλλοντικούς κινδύνους τους οποίους συνεπάγεται μια στρεβλή εφαρμογή της (εντατική χρήση φυσικών πόρων, αυξημένη κατανάλωση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων κα).

Η βιο-οικονομία ενταγμένη σε μια στρατηγική βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης μπορεί να συνεισφέρει στην σταδιακή μείωση της εξάρτησης από εισαγωγές και χρήση ορυκτών καυσίμων, στον περιορισμό της απώλειας βιοποικιλότητας και της σπατάλης νερού, στην διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους καθώς και στην προστασία του κλίματος αξιοποιώντας την προσέγγιση του οικοσυστήματος.

Οι περιφερειακές οικονομίες και οι περιφέρειες μπορεί να παίξουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της βιο-οικονομίας αλλά και να επωφεληθούν από τη βιώσιμη μετάβαση προς την βιο-οικονομία, εφόσον υπάρξουν προσεχτικά σχεδιασμένες περιφερειακές στρατηγικές μεταστροφής. Αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο ενόψει της προετοιμασίας της χώρας και των περιφερειών και της διαμόρφωσης των Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014 με 2020. Πόσο έχουν κατανοήσει όμως οι φορείς και οι ίδιες οι Περιφέρειες και τα Περιφερειακά Συμβούλια έννοιες όπως βιο-οικονομία; Κατά πόσο υπάρχει το κατάλληλο στελεχιακό υλικό για να προετοιμάσει σχέδια που απαιτούν καινοτομία και καλή γνώση του δυναμικού που προσφέρει η βιο-οικονομία. Είναι σημαντικό, λοιπόν, μέσα στο 2013 να ενημερωθούν κατ' αρχάς οι περιφερειακοί φορείς που θα συμμετάσχουν στον διάλογο για την διαμόρφωση των Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Και τα 5 Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και το HORIZON 2020 μπορούν να χρηματοδοτήσουν προγράμματα και δράσεις για την βιο-οικονομία, εφόσον φυσικά υπάρξει ο σχετικός σχεδιασμός και προετοιμασία αλλά και η ένταξη σχεδίων στις Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης που θα πρέπει να υπογραφούν μεταξύ της Κομισιόν και του Κράτους Μέλους μέσα στο 2013 για να αρχίσει η χρηματοδότηση προγραμμάτων από το 2014

Η βιο-οικονομία δίνει πολλές δυνατότητες στις περιφέρειες για ένα πλήρως διαφορετικό μοντέλο οικονομίας, ακόμα και βιομηχανίας. Δίνει τη δυνατότητα σε περιοχές και οικονομίες να ακολουθήσουν ένα **μοντέλο τοπικής κι αποκεντρωμένης παραγωγής με κορμό τις ΜΜΕ**.

Περιοχές που σήμερα βασίζονται κατά πολύ σε μεγάλες εισαγωγές ενέργειας και πρώτων υλών εξαγοντας τα τοπικά τους κεφάλαια, μπορούν στηριζόμενοι στη βιο-οικονομία να αναπτύξουν μια περισσότερο κυκλική οικονομία και να κρατήσουν τοπικά και περιφερειακά μεγάλο μέρος των οικονομικών πόρων τους.

Μπορούν να αναπτύξουν την παραγωγή προϊόντων βασισμένες όχι πλέον σε βαριές χημικές βιομηχανίες αλλά κατά βάση σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς, χωρίς να εξαρτιούνται από μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μη ανανεώσιμες πρώτες ύλες ή ορυκτά καύσιμα. Η υλική βάση θα είναι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κι ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι και πρώτες ύλες τοπικά διαθέσιμες κι αξιοποιήσιμες (πχ γεωργικά ή δασικά υπολείμματα, βιολογικές πρώτες ύλες) για να παράγουν βιομηχανικά προϊόντα όπως φυσικά χρώματα, βιο-χημικά, βιο-πλαστικά κα.

Υπάρχουν, όμως, αρκετά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να είναι η βιο-οικονομία βιώσιμη. Χρειάζεται να αντιμετωπιστούν από την αρχή οι πιθανοί κίνδυνοι από μια στρεβλή μετάβαση προς τη βιο-οικονομία, να μην επιτραπεί ο ανταγωνισμός χρήσεων μεταξύ πχ της παραγωγής τροφίμων και παραγωγής καυσίμων για οχήματα, να μην επιβαρυνθεί το έδαφος με χημικά στο όνομα της βιο-οικονομίας, να μην δοθεί χώρος στη γενετική μηχανική και τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, να περιοριστούν ή αποκλειστούν τα φυτοφάρμακα, να μην είναι εργαλείο η βιο-οικονομία προς όφελος της εντατικής γεωργίας.

Χρειαζόμαστε ολοκληρωμένες και συνεκτικές πολιτικές για την έρευνα και τεχνολογία, την εκπαίδευση, την απασχόληση και την απόκτηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων, παράλληλα με τις γνώσεις που λείπουν. Χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, στοχευμένες πολιτικές που θα αξιοποιούν όλα τα πλεονεκτήματα της βιο-οικονομίας και θα αντιμετωπίζουν πιθανούς κινδύνους ή προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από μια σύνδεση της βιο-οικονομίας με στρεβλά μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης.

Η βιώσιμη στροφή προς την βιο-οικονομία είναι στοιχείο κλειδί για την προώθηση της έξυπνης, πράσινης οικονομίας και απασχόλησης στην Ευρώπη.

Στην πραγματικότητα σημαίνει μια ριζική αναδιάρθρωση της βιομηχανίας και της βιομηχανικής πολιτικής, που πρέπει να βασιστεί σε συγκροτημένα κι ολοκληρωμένα σχέδια μετάβασης, ώστε να επωφεληθούν οι τοπικές κοινωνίες αλλά να μην πληγούν από την αναδιάρθρωση όσοι σήμερα δουλεύουν στη βαριά βιομηχανία.

Οικολογική καινοτομία

Οικολογική καινοτομία είναι εκείνη η μορφή καινοτομίας που συντελεί ή στοχεύει σε σημαντική και αποδείξιμη πρόοδο προς την υλοποίηση του στόχου της βιωσιμότητας, μέσω του περιορισμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον, της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας ως προς τις πιέσεις στο περιβάλλον, της επίτευξης πιο αποδοτικής και υπεύθυνης χρήσης των

φυσικών πόρων και της ενέργειας, του επανασχεδιασμού της παραγωγικής διαδικασίας, των προϊόντων και των υπηρεσιών ώστε να υπάρχουν καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις.

Η οικολογική καινοτομία παίρνει υπόψη την πλήρη προοπτική του κύκλου ζωής, δεν εστιάζει μόνο στις περιβαλλοντικές πτυχές των επιμέρους βημάτων του κύκλου ζωής. Αυτό δεν σημαίνει μόνο επινόηση νέων προϊόντων και την παροχή νέων υπηρεσιών, αλλά περιλαμβάνει, επίσης, μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προϊόντων συνολικά στον τρόπο που σχεδιάζονται, παράγονται, χρησιμοποιούνται, επαναχρησιμοποιούνται και ανακυκλώνονται. Οι οικολογικές καινοτομίες βελτιώνουν την παραγωγικότητα των πόρων, εξοικονομούν χρήματα μειώνοντας το κόστος των υλικών και της ενέργειας. Αυτό το είδος "εξοικονόμησης" συνδέεται ειδικά με την καινοτομία της διαδικασίας και στηρίζεται σε πρωτοβουλίες όπως "καθαρότερη και πιο λιτή» παραγωγή.

Η δυνατότητα να δημιουργηθούν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και θέσεις απασχόλησης στην Ευρώπη, είναι εμφανής από την ολοένα μεγαλύτερη ανάπτυξη υγιών πράσινων επιχειρήσεων. **Οι πράσινες βιομηχανίες έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών € 319δισ - 2,5% του κοινοτικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος - και αυξάνονται κατά 8% ετησίως. Ο τομέας των πράσινων βιομηχανιών απασχολεί 3,4 εκατομμύρια άτομα, με 600.000 πρόσθετες θέσεις εργασίας να έχουν δημιουργηθεί μεταξύ 2004 και 2008. Οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν το δυναμικό της οικολογικής καινοτομίας. Οι επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων σε αυτόν τον τομέα έχει αυξηθεί σημαντικά - με περίπου € 1,3 δισ. το 2010. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναγνωρίσει ότι υπάρχει πιθανότητα για τη δημιουργία 20 εκατομμυρίων νέων θέσεων εργασίας μέχρι το 2020, με την αξιοποίηση της οικολογικής καινοτομίας.**

Η οικολογική καινοτομία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το νέο Eco-Innovation Action Plan (Eco-AP) (Σχέδιο δράσης οικο-καινοτομίας) θα δώσει ώθηση σε καινοτομίες που μειώνουν τις πιέσεις στο περιβάλλον και θα γεφυρώσει το κενό μεταξύ καινοτομίας και αγοράς. Οι περιβαλλοντικά φιλικές τεχνολογίες είναι ευπρόσδεκτες για τις επιχειρήσεις και συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, επομένως η οικο-καινοτομία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης.

Η στρατηγική Ευρώπη 2020 θα καθορίσει την πορεία για την οικονομία της ΕΕ, τουλάχιστον για την επόμενη δεκαετία. Η στρατηγική επικεντρώνεται στην «έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», ενώ έχει ως στόχο να στηρίξει τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και αποδοτικής χρήσης των πόρων. Μεταξύ των εμβληματικών πρωτοβουλιών της είναι η Ένωση Καινοτομίας (IU), με στόχο να μετατρέψει

καινοτόμες ιδέες σε προϊόντα και υπηρεσίες που δημιουργούν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση έχει φέρει τη συζήτηση σχετικά με το τι συνιστά μια «υγιή οικονομία» στο επίκεντρο. Έχει οδηγήσει σε έννοιες όπως το «Green New Deal», «πράσινο κοινωνικό σύμφωνο» και την «πράσινη οικονομία». Πολυάριθμες μελέτες έχουν επισημάνει τις σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης των περιβαλλοντικών βιομηχανιών, ιδίως όσον αφορά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Επιπλέον, η εξοικονόμηση κόστους από τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των υλικών, σε συνδυασμό με τις μεγάλες αυξήσεις που σημειώθηκαν στην παραγωγικότητα της εργασίας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, έχουν αρχίσει να γίνονται κατανοητά.

Η οικολογική καινοτομία (Eco-Innovation) πρέπει να επιταχυνθεί με τρόπο που να ενισχύει την παραγωγικότητα των πόρων, την αποτελεσματικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την προστασία του περιβάλλοντος. Όλο και περισσότεροι σοβαρές περιβαλλοντικές προκλήσεις αλλά και περιορισμοί των πόρων έχουν οδηγήσει στην αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση για περιβαλλοντικές τεχνολογίες, προϊόντα και υπηρεσίες που εν τέλει διευκολύνει την ανάδειξη της πράσινης βιομηχανίας.

Οι ΜΜΕ (SMEs) μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην οικολογική καινοτομία. Η οικολογική καινοτομία μπορεί να είναι μια ιδέα για ένα νέο ξεκίνημα start-up ή νέο προϊόν, καθώς και για βελτιώσεις στις υπάρχουσες επιχειρήσεις. Στο επίκεντρο του Eco-Innovation είναι οι νέες τεχνολογίες, όμως και η δημιουργία νέων υπηρεσιών και η εισαγωγή οργανωτικών αλλαγών είναι εξίσου σημαντικά. Στον πυρήνα της, η οικολογική καινοτομία είναι η δημιουργία επιχειρηματικών μοντέλων που είναι ανταγωνιστικά και σέβονται το περιβάλλον με τη μείωση της έντασης των πόρων των προϊόντων και των υπηρεσιών.

Τα αποτελέσματα 125 έργων οικο-καινοτομίας που έχουν ολοκληρωθεί τα τελευταία 2 χρόνια, σε 5 τομείς ενδιαφέροντος (πράσινες επιχειρήσεις, βιώσιμα υλικά κατασκευών, ανακύκλωση υλικών, τρόφιμα και νερό) παρουσιάζουν θεαματικά αποτελέσματα: εξοικονόμηση 170.000.000 κυβικών μέτρων νερού, 609.000 τόνοι λιγότερα απορρίμματα, 1.6 εκατομμύρια ευρώ συνολικό περιβαλλοντικό και οικονομικό όφελος, εξοικονόμηση 1.4 εκ τόνοι υλικών 11.6 εκ τόνοι διοξειδίου του άνθρακα, κάθε ευρώ που επενδύθηκε παρήγαγε 20 ευρώ κέρδος σε κάθε έργο, καθώς και δημιουργία 8 θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης σε κάθε έργο.

Η ανάλυση των μελετών περιπτώσεων στη Γερμανία έδειξε ότι οι εταιρείες μπόρεσαν να εξοικονομήσουν περίπου €200.000 ετησίως, με την εφαρμογή αποδοτικής χρήσης των υλικών στον τομέα της μεταποίησης. Κατά μέσο όρο, οι επενδύσεις αυτές είχαν αποσβεσθεί μετά από 13 μήνες. Οι πολύ

μικρές εταιρείες πέτυχαν υψηλή σχετική εξοικονόμηση (ίση περίπου με 11% του ετήσιου κύκλου εργασιών), ενώ οι μεγάλες εταιρείες είχαν υψηλή εξοικονόμηση σε απόλυτα μεγέθη (€ 350.000 κατά μέσο όρο). Παρ' όλα αυτά, υπάρχει ένα χάσμα οικολογικής καινοτομίας στην Ευρώπη. Μόνο το 15% των επιχειρήσεων στην ΕΕ οικο-καινοτομούν, με μεγάλες διαφορές τόσο στην κλίμακα όσο και το εύρος των αλλαγών σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η οικολογική καινοτομία έχει έναν κρίσιμο ρόλο να διαδραματίσει στην προσπάθεια να μπει η ΕΕ σε μια πορεία οικονομίας με αποδοτική χρήση πόρων και ενέργειας μειώνοντας έτσι σημαντικά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε κάθε μία από τις περιοχές, τη στέγαση, την κινητικότητα και την τροφή. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι αυτό αποτελεί μια πύλα αγοράς μεγέθους περίπου \$800 δις. σε παγκόσμιο επίπεδο μέχρι το 2015 και ένα τρισεκατομμύριο δολάρια αργότερα. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για τη μετατροπή των αγορών από υψηλής κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και φυσικών πόρων, σε υψηλής απόδοσης και χαμηλού άνθρακα/πόρων. Είναι στο χέρι μας η υποστήριξη αυτής της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία κι ένα βιώσιμο μέλλον.

Μερικά παραδείγματα:

Παραγωγή ενέργειας από άλη που καλλιεργούνται στον τοίχο κτιρίων

Η Hamburg's Strategic Science Consult (SCC) έχει δημιουργήσει, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου προγράμματος της πόλης του Αμβούργου, το Bio Intelligence Quotient (BIQ), σπίνι που μπορεί να θερμαίνεται με φυτά που δεν είναι μεγαλύτερα από τα βακτήρια. Έχει μόλις κατασκευαστεί μια 5όροφη πολυκατοικία – πρωτότυπο αξίας 5 εκατ. Ευρώ στην περιοχή Wilhelmsburg, στην οποία το σύστημα θέρμανσης βασίζεται σε ένα διαφανές κέλυφος του κτιρίου που περιλαμβάνει στις δυο πλευρές του που βλέπουν προς το νότο εκατομμύρια μικροάλη που προέρχονται από το κοντινό ποτάμι. Τα άλη καλλιεργούνται με το φως, υγρά θρεπτικά στοιχεία και διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα, μια διαδικασία που παράγει θερμότητα η οποία διοχετεύεται στα διαμερίσματα. Αν το καλοκαίρι παράγεται περίσσεια ενέργειας αυτή αποθηκεύεται ή πωλείται στο τοπικό δίκτυο. Επιπλέον το κέλυφος από άλη προστατεύει το κτίριο από το θόρυβο, την υψηλή θερμοκρασία και κρύο. Διάφορες παρόμοιες δράσεις έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του “Holistic energy concept” για την πόλη του Αμβούργου, ένα σχέδιο που αφορά στην παραγωγή θερμικής και ηλιακής ενέργειας με έξυπνα συστήματα. Η απόδοση του συστήματος θα ήταν πολύ καλύτερη στην Νότια Ευρώπη και στη Μεσόγειο ισχυρίζεται η SCC.

5.3 Η Κοινωνική διάσταση του σχεδίου για διέξοδο από την κρίση

Η κοινωνική συνοχή πρέπει να προστατεύεται και η όποια πολιτική απαιτείται να βασίζεται στις εξής αρχές

- Αλληλεγγύη στην κοινωνία
- αναδιοργάνωση, όχι διάλυση κοινωνικών πολιτικών
- ελάχιστο εισόδημα αξιοπρεπούς διαβίωσης με πόρους του ΕΚΤ
- ενεργές πολιτικές απασχόλησης
- κοινωνική οικονομία
- εθνικό και περιφερειακά σχέδια κοινωνικής συνοχής και σύγκλισης

Η επίτευξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης πρέπει και μπορεί να γίνει με αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών και όχι με διάλυσή τους. Το ζητούμενο είναι η ενδυνάμωση των δομών και πολιτικών κοινωνικής συνοχής κι αλληλεγγύης προς τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ώστε να μπορούν να έχουν μια αξιοπρεπή ζωή όσοι έχασαν το επάγγελμά τους και βρέθηκαν στο περιθώριο, αν και πριν λίγα χρόνια μπορεί να είχαν μεγάλη οικονομική άνεση.

Αυτή η εναλλακτική πρόταση για να είναι αποτελεσματική πρέπει να έχει την υποστήριξη μιας μεγάλης πλειοψηφίας της κοινωνίας και να προκύψει από τα κάτω, μέσα από ειλικρινή και δημιουργικό διάλογο στην κοινωνία, στην αυτοδιοίκηση, μεταξύ των κοινωνικών και επαγγελματικών φορέων αλλά και μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και μπορεί να αποτυπωθεί, εφόσον υπάρξει, και σε πολιτικό επίπεδο.

Στόχος πρέπει να είναι μέσα από αυτόν τον διάλογο να διαμορφωθεί ένα νέο **Κοινωνικό Συμβόλαιο, που θα είναι ταυτοχρόνως Πράσινο Κοινωνικό Συμβόλαιο.**

Βέβαια, είναι κρίσιμη η παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε αφενός να στηρίξει τους ασθενέστερους, τους άνεργους, τις κοινωνικές πολιτικές γενικότερα και αφετέρου τις πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης όπως αυτές που εκφράζονται μέσα από την Στρατηγική Ευρώπη 2020.

Σε αυτό το πλαίσιο και σε επίπεδο Ένωσης, οι πολιτικές επιλογές πρέπει να έχουν τους στόχους:

- τα εθνικά σχέδια για την απασχόληση να περιλαμβάνουν ολοκληρωμένα μέτρα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την πράσινη απασχόληση,
- οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας να βασίζονται σε ενισχυμένο συντονισμό του κοινωνικού διαλόγου σε ενωσιακό επίπεδο,
- εφαρμογή προγραμμάτων δημοσιονομικής εξυγίανσης με σκοπό τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, με αναλογικό και διαφοροποιημένο τρόπο που να ευνοεί την ανάπτυξη επιτρέποντας τις επενδύσεις με σκοπό την επίτευξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και αξιοποιώντας στο έπακρο την ευελιξία που παρέχει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης,
- επανεξέταση των δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών προκειμένου να αποφευχθεί η συστηματική υποτίμηση των συνεπειών της δημοσιονομικής εξυγίανσης στην ανάπτυξη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας,
- επανεξέταση του ρυθμού εξυγίανσης προκειμένου να διαφοροποιείται ανά χώρα, ανάλογα με τα δημοσιονομικά της περιθώρια, ώστε να αποφεύγονται δυνητικά αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη και στην απασχόληση και να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του χρέους,
- εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαμόρφωσης των μισθών - στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου, με ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και εντός των ορίων που εξασφαλίζουν δίκαιες αμοιβές και αξιοπρεπή διαβίωση.

Παράλληλα, η βελτίωση των οικονομικών της υγείας θα μπορούσε να προέλθει όχι από οριζόντιες και άδικες περικοπές κοινωνικών υποδομών αλλά από την αποτελεσματική χρήση των υπαρχόντων πόρων καθώς και από την βελτίωση της υγείας μέσω της πρόληψης των ασθενειών και της πρωτοβάθμιας φροντίδας. Είναι ανάγκη οι όροι του Μνημονίου να προσαρμοστούν στις ευρωπαϊκές πολιτικές, στις ευρωπαϊκές αξίες. Είναι ευθύνη της Κομισιόν να συντάξει και να φέρει στο Κοινοβούλιο μια έκθεση για το πώς μπορεί να γίνει αυτή η προσαρμογή.

5.3.1 Κρίση, νέοι, χειραφέτηση, ανεργία

Το μέλλον δεν μπορεί να σχεδιάζεται χωρίς τους νέους. Οι νέοι μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο, εφόσον ενισχυθεί η δυνατότητα συμμετοχής τους στη λήψη αποφάσεων, στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, της

κοινωνικής υπευθυνότητας, της περιβαλλοντικής προστασίας και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Προτεραιότητα είναι η χειραφέτηση των νέων για να βγουν στο προσκήνιο. Οι πράσινοι επιδιώκουν με κάθε τρόπο την στήριξη της χειραφέτησης των νέων. Χρειαζόμαστε ένα μοντέλο ανάπτυξης, που προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης, για εκδημοκρατισμό της οικονομίας και της παραγωγής ενέργειας. Οι νέοι δεν χρειάζονται μόνο πολιτικές για την εργασία και ευκαιρίες ποιοτικής απασχόλησης ώστε να πληρώνονται (πολλοί νέοι προσφέρουν εργασία χωρίς να πληρώνονται ή απασχολούνται σε μη ποιοτικές θέσεις εργασίας) αλλά και ένα πλαίσιο και πολιτικές που βοηθούν στην εκπλήρωση των επιθυμιών και των νέων αναγκών τους. Σε όλες τις χώρες πρέπει να μειωθούν οι ανισότητες για τους νέους, να υπάρξει ενίσχυση της κοινωνικής ασφάλειας και των κοινωνικών πολιτικών που να περιλαμβάνει και τους νέους, όχι μόνο τους γονείς τους, καθώς και ευκαιρίες για όλους τους νέους ανεξαρτήτως της εκπαίδευσής τους, αν έχουν ή όχι πτυχίο. Προς αυτή την κατεύθυνση, τα εννέα βήματα που παρουσιάστηκαν στο Συμβούλιο της Μαδρίτης στοχεύουν στην αύξηση της συμμετοχής των νέων στη λήψη αποφάσεων, καθώς και να παρέχουν ελπίδα για το μέλλον. Επομένως, καλούμε σε:

- Ρητή δέσμευση στα θέματα που αφορούν την νεολαία
- Να προβλεφθεί στο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) για το Ταμείο Νεότητας
- Ένα διπλό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Ποιοτική πρακτική άσκηση και μαθητεία
- Κλιμάκωση της ευρωπαϊκής γλωσσικής εκπαίδευσης
- Μείωση της ηλικίας ψηφοφορίας στα 16
- Δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού κινήματος εθελοντισμού
- Δημιουργία μιας σύμβασης της ΕΕ για τη νεολαία, και
- Αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης.

Οι υποσχέσεις για την δημιουργία θέσεων εργασίας πρέπει να συνοδεύονται από στοχευμένες πολιτικές για την απασχόληση των νέων, από κατάλληλα εργαλεία, μεταξύ των οποίων “η εγγύηση για την νεολαία” (Youth Guarantee) καθώς και από επαρκή και συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέσα. Το ευρωκοινοβούλιο και η Κομισιόν έχουν στηρίξει την “εγγύηση για τη νεολαία”,

με στόχο οι νέοι που παραμένουν για ένα τετράμηνο εκτός απασχόλησης ή κατάρτισης κι εκπαίδευσης να έχουν ένα εργαλείο που θα τους βοηθάει είτε να συνεχίσουν την εκπαίδευση ή κατάρτιση, είτε να βρουν ή να δημιουργήσουν μια θέση εργασίας. Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO) έχει εκτιμήσει ότι απαιτούνται για κάτι τέτοιο 20 δις. Ο προϋπολογισμός που έχουν συμφωνήσει οι κυβερνήσεις, αλλά έχει καταψηφίσει το Ευρωκοινοβούλιο, προβλέπει μόλις 6 δις Ευρώ, λιγότερο από 0,6% του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού για το 2014-2020. Μάλιστα μόνο τα 3 δις Ευρώ είναι νέοι πόροι, τα άλλα προβλέπονταν έτσι κι αλλιώς από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Η ΕΕ αλλά και τα κράτη μέλη πρέπει να καλύψουν το κενό. Από την άλλη, οι διαθέσιμοι πόροι πρέπει να χρησιμοποιούνται με αποτελεσματικό τρόπο, στο πλαίσιο μιας ενεργητικής πολιτικής που προωθεί την απασχόληση σε ποιοτικές θέσεις εργασίας με την μορφή αυτό-απασχόλησης, κοινωνικών συνεργατικών επιχειρήσεων ή σε Μικρό-μεσαίες επιχειρήσεις. Δεν πρέπει να σπαταλιούνται με την μορφή «ψευτο-επιδομάτων» (όπως και να αποκαλούνται παρόμοια προγράμματα), που απλώς ανακουφίζουν από τον πόνο αλλά δεν αντιμετωπίζουν την ανεργία και τις συνθήκες που οδηγούν σε αυτή. Πολύ περισσότερο που η Ελλάδα δεν έχει ολοκληρωμένη στρατηγική σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την αντιμετώπιση της ανεργίας αλλά δεν έχει και τις κατάλληλες δομές στήριξης που απαιτεί το Σχέδιο Εγγύησης της Νεολαίας, για να υπάρξουν αποτελέσματα.

Σε ημερίδες στις Βρυξέλλες που διοργάνωσαν ο Νίκος Χρυσόγελος και 6 άλλοι πράσινοι Ευρωβουλευτές σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Νέων Πράσινων όπου κλήθηκαν να μιλήσουν οι ίδιοι οι νέοι για την δική τους οπτική τους για διέξοδο από την κρίση καθώς και για να παρουσιάσουν καλά παραδείγματα και δυνατότητες πρωτοβουλιών απασχόλησης των νέων, προέκυψαν 20 προτάσεις για διέξοδο από την κρίση:

Κοινωνική κρίση

Κατώτατος μισθός για τους/τις εργαζόμενους/ες, συμπεριλαμβανομένων των ασκούμενων / εκπαιδευόμενων

Παροχή πιο προσιτής κοινωνικής στέγασης (όριο ενοικίων, υποστήριξη συνεταιρισμών)

Ο σχεδιασμός των πόλεων θα πρέπει να αποτρέπει τον διαχωρισμό μεταξύ των κοινωνικών τάξεων

Εκπαιδευτικό σύστημα που εστιάζει στη δημιουργική ανθρώπινη ανάπτυξη και όχι σε οικονομικά αποτελέσματα

Παρέμβαση στους όρους πίστωσης, π.χ. υποθήκες και προσωπικές πιστώσεις / δάνεια (τέλος στις κερδοσκοπίες για άδεια σπίτια, φορολογίες).

Οικονομική κρίση

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να είναι δημοκρατικά υπόλογη

Περισσότερες δαπάνες για κοινωνικά θέματα (όπως εγγυήσεις για τη νεολαία)

Αλληλεγγύη στην εργασία, καταμερισμός χρόνου και εργασίας

Επαναρρύθμιση της αγοράς και διάσπαση μεγάλων τραπεζών στην Ε.Ε.

Να κοπούν οι επιβλαβείς επιδοτήσεις, να σταματήσουν οι φορολογικοί παράδεισοι – Φόρος επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών

Αναλογία αμοιβών

Δημοκρατική κρίση

Κοινή εκπαίδευση: για παράδειγμα Ευρωπαϊκά διαδίκτυα και δημόσια Πανεπιστήμια

Εγγύηση προσβασιμότητας σε πολιτικά και δημοκρατικά εργαλεία (γλώσσα, πολιτική, νόμοι, συντομότερα και κατανοητά κείμενα) - "Μαζικός εκδημοκρατισμός" (σε περίπτωση διάσωσης) δημοκρατική ανανέωση, δημοψηφίσματα ή άμεση δημοκρατία

Βελτίωση βασικού επιπέδου δημοκρατικής συμμετοχής (από νηπιαγωγεία) ακόμα και σε μικρή κλίμακα μέσα από όλες τις δραστηριότητες

Μεταρρύθμιση των Ευρωπαϊκών θεσμών – για απευθείας δημοκρατική εκλογή της Ευρωπαϊκής κυβέρνησης

Περισσότερη εξουσία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – για παράδειγμα για την οικονομική πορεία

5.3.2 Κοινωνική ασφάλιση και συνταξιοδότηση

Οι Πράσινοι επιδιώκουν τα κοινωνικά θέματα, όπως είναι η σύγκλιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και η προώθηση πολιτικών για δίκαιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης, να είναι στο κέντρο της συζήτησης στις ευρωεκλογές. Η ανεργία, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων έχει ως αποτέλεσμα την μη συμμετοχή των νέων στη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και από την άλλη η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης κρατάει τους νέους όλο και περισσότερο μακριά από την παραγωγή και την πραγματική οικονομία με σημαντικές επιπτώσεις στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, στα δημοσιονομικά έσοδα, στην καινοτομία αλλά και στην κοινωνική συνοχή. Σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, τα κοινωνικά συστήματα ασφάλισης και κοινωνικής πολιτικής παραμένουν απομονωμένα μεταξύ τους. Οι Πράσινοι υποστηρίζουν ότι χρειάζεται να υπάρξει σύγκλιση μεταξύ των συστημάτων παρά το γεγονός ότι σήμερα οι Συνθήκες δεν επιτρέπουν εμπλοκή της Ε.Ε. στις κοινωνικές πολιτικές και το ότι πολλά συνδικάτα φοβούνται ότι σύγκλιση και κοινοί κανόνες μπορεί να οδηγήσουν σε μείωση των υψηλότερα στάνταρτς που υπάρχουν σε κάποιες χώρες. Ο πλούτος της Ευρώπης είναι οι ανθρώπινοι πόροι της, το ανθρώπινο κεφάλαιό της και η έξοδος από την κρίση δεν μπορεί να βασιστεί σε απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και το κοινωνικό ντάμπινγκ και η Ευρώπη που δεν έχει ιδιαίτερους πόρους, πρέπει, ιδιαίτερα την εποχή της κρίσης, να αξιοποιεί και να δίνει μεγάλη σημασία στις ικανότητες του ανθρώπινου δυναμικού.

5.4 Προτεραιότητες Πράσινων στα οικονομικά

Οι προτεραιότητες των Πράσινων στα οικονομικά θέματα δείχνουν προς το δρόμο της βιώσιμης ευημερίας, προσεγγίζουν και προτείνουν λύσεις σε σειρά δομικών προβλημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, μια σειρά αποφάσεων του Ευρωκοινοβουλίου αλλά και οι προτάσεις των Πράσινων στο Ευρωκοινοβούλιο μπορούν να αποτελέσουν ισχυρά χαρτιά σε μια διαδικασία αξιολόγησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και των αποτελεσμάτων τους κι επανασχεδιασμού του προγράμματος εξυγίανσης και προσαρμογής: αποφάσεις ΕΚ για Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, «διπλό πακέτο», έκθεση Cercas για την αναδιάρθρωση επιχειρήσεων, εκθέσεις για την Ανάπτυξη κ.α.

Ισχυρή επαναρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ευρώπης: η Ευρώπη δεν πρέπει να διστάσει να προχωρήσει πέραν των προτάσεων της «Βασιλείας III», επιβάλλοντας φιλόδοξες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας (15%), ένα απόλυτο όριο στο ποσοστό μόχλευσης, δεσμευτικές απαιτήσεις για τη ρευστότητα. Κατά την άποψή μας, τα «υπερβολικά μεγάλα για να

χρεοκοπήσουν» χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι απλώς «υπερβολικά επικίνδυνα για να υπάρχουν»· πρέπει να συνεχίσουμε να αναλαμβάνουμε δράση έναντι των παραπάνω και να τα συρρικνώσουμε σε ένα διαχειρίσιμο μέγεθος, διασφαλίζοντας ότι το οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα μπορεί να χρεοκοπήσει προκαλώντας ελάχιστη ζημία στο ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα και την οικονομία. Επίσης, μέσω κανόνων πρέπει να επιτευχθεί ο απόλυτος διαχωρισμός της στενής τραπεζικής, που εξυπηρετεί την πραγματική οικονομία, από την πιο παρακινδυνευμένη επενδυτική - συχνά δε κερδοσκοπική - τραπεζική. Κατά κανόνα, τα χρηματοοικονομικά προϊόντα και δραστηριότητες που δεν έχουν κανένα αποδεδειγμένο κοινωνικό ή οικονομικό όφελος πρέπει να απαγορεύονται· η χρήση τεχνικών, όπως είναι οι συναλλαγές στο πλαίσιο της ακάλυπτης ανοικτής πώλησης («σορτάρισμα») και οι συναλλαγές με δανειακά/εξωτερικά κεφάλαια, θα πρέπει να απαγορευθούν ή τουλάχιστον να υπαχθούν σε αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο. Τέλος, θα πρέπει σταδιακά να αποστερήσουμε πλήρως στο σκιώδες τραπεζικό σύστημα τη δυνατότητα να άντλησει κεφαλαίων μέσω αυστηρότερων κανόνων, που θα διέπουν τη ρευστότητα και τα αδιαφανή, εκτός ισολογισμού, τραπεζικά οχήματα ειδικού σκοπού. Θα πρέπει να δημιουργηθεί, σε επιστημονικές βάσεις, ένας ανεξάρτητος οίκος αξιολόγησης, ο οποίος θα εστιάζει στην ποιότητα του χρέους, περιλαμβανομένης της βιωσιμότητας.

Μια συνολική ευρωπαϊκή φορολογική στρατηγική: η υγιής δημοσιονομική κατάσταση και η ενισχυμένη κοινωνική συνοχή και περιβαλλοντική βιωσιμότητα δεν μπορούν να επιτευχθούν χωρίς έναν ριζικό μετασχηματισμό των φορολογικών πολιτικών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σε επίπεδο ΕΕ, πρέπει να επεκταθεί η υιοθέτηση και εφαρμογή του ενωσιακού φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών σε όλα τα Κράτη-Μέλη, να εισαχθεί μια ενωσιακή εισφορά για το κλίμα και την ενέργεια, μια κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών, σε συνδυασμό με έναν ελάχιστο, αποτελεσματικό συντελεστή φορολόγησης, ούτως ώστε να διασφαλιστεί μια δίκαιη συνεισφορά του τομέα των επιχειρήσεων. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει μια Συνθήκη φορολογικού αφοπλισμού, βάσει της οποίας τα κράτη μέλη θα καταργήσουν τους φορολογικούς παραδείσους που έχουν δημιουργηθεί στο πλαίσιο των ίδιων τους των εθνικών νομοθετικών πλαισίων και θα δεσμεύονται να καταπολεμήσουν ενεργά τη φοροδιαφυγή και να περιορίσουν τις διόδους φοροαποφυγής στο πλαίσιο μιας συνολικής ευρωπαϊκής στρατηγικής. Όλα τα παραπάνω απαιτούν να τεθεί ένα τέλος στον κανόνα της ομοφωνίας στα φορολογικά θέματα, τα οποία πρέπει να εμπίπτουν στο σύνθετες νομοθετικό πεδίο και θα υπόκεινται στη διαδικασία της συναπόφασης μεταξύ του Συμβουλίου της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να εφαρμοστούν η αυξημένη προοδευτικότητα στη φορολόγηση των εισοδημάτων, καθώς και η φορολόγηση του πλούτου.

Θέσπιση ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου (ENT) ικανού να ενεργεί, να εκδίδει ευρωμόλογα, κάτι που αναμένεται να ενισχύσει την

ελκυστικότητα της αγοράς κρατικών ομολόγων της Ευρώπης, παρέχοντάς του μεγαλύτερη ρευστότητα και ανθεκτικότητα, αποτρέποντας δε παράλληλα τον ηθικό κίνδυνο μέσω της επιβολής σαφών προϋποθέσεων για τη συμμετοχή, ιδιαίτερα από τη σκοπιά της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Αυτό το ENT θα πρέπει να θεσπιστεί ως κοινοτικό (αντί του διακυβερνητικού) εργαλείο, το οποίο θα λογοδοτεί δημοκρατικά ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αναλαμβάνοντας τον ρόλο του τρέχοντος Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας ως εργαλείο αντιμετώπισης της κρίσης. Μέσω της περαιτέρω υλοποίησης μέτρων διαφάνειας και λογοδοσίας και του εκδημοκρατισμού της διακυβέρνησης του ΔΝΤ, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο πρόσθετης χρηματοδότησης, που θα συμβάλει στην ενίσχυση των οικονομιών που χρήζουν στήριξης μέσω της παροχής έκτακτων δανείων και διαρθρωτικής βοήθειας.

Να καταστεί επιχειρησιακό και πιο εξισορροπημένο το μακροοικονομικό εποπτικό πλαίσιο:

A) "Διπλό πακέτο" («Two-pack»)

Το λεγόμενο «διπλό πακέτο» θα συμβάλλει στην υγιέστερη οικονομική διακυβέρνηση στην ευρωζώνη και στο να υπάρχει μια πιο συνεκτική απάντηση στην κρίση. Οι κανόνες της ΕΕ θα ενισχύσουν τη δημοσιονομική εποπτεία και το συντονισμό, αλλά, κυρίως, θα περιλαμβάνουν σε πιο δημοκρατική επιτήρηση των δημοσιονομικών, κάτι που αποτελούσε κύρια απαίτηση των Πράσινων.

Διατάξεις που διαφοροποιούν πολλά από όσα μέχρι σήμερα εφαρμόζονται στις πολιτικές δημοσιονομικής εξυγίανσης :

(α) Καταρχήν προβλέπονται διασφαλίσεις που αυξάνουν τον δημοκρατικό έλεγχο στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων βοήθειας για τις χώρες που βιώνουν ή θα έχουν στο μέλλον οικονομικές δυσκολίες.

(β) Προβλέπεται η υποχρεωτική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών σε διαβούλευση κατά την προετοιμασία ενός σχεδίου προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής.

(γ) Στο πλαίσιο της ανάγκης για συμφιλίωση των μέτρων που λαμβάνονται με δίκαιο επιμερισμό των βαρών, περιλαμβάνονται διατάξεις που διασφαλίζουν την διαθεσιμότητα επαρκών πόρων για τις θεμελιώδεις πολιτικές (όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη).

(δ) Μεταξύ άλλων προβλέπονται "αναλύσεις της βιωσιμότητας του χρέους που θα βασίζονται σε μακροοικονομικές προβλέψεις και προβλέψεις του προϋπολογισμού, που θα αξιοποιούν τις πιο επικαιροποιημένες πληροφορίες και λαμβάνουν υπόψη τα συμπεράσματα εκθέσεων».

B) Ευρωπαϊκό εξάμηνο συντονισμού των οικονομικών πολιτικών

Το ευρωπαϊκό εξάμηνο είναι ένας «κύκλος» συντονισμού των οικονομικών πολιτικών ώστε τα κράτη μέλη ευθυγραμμίζουν τις δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές τους όσον αφορά τις πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις στον δημοσιονομικό, οικονομικό, κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης και περιλαμβάνει συστάσεις για κατευθύνσεις πολιτικής που να διέπεται από (θετικές) βασικές αρχές, όπως:

- ανάγκη βιώσιμων πολιτικών που θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη ανάπτυξη και βελτίωση της απασχόλησης
- επιμονή σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις αλλά παράλληλα αναγνώριση ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να αποδώσουν μόνο μακροπρόθεσμα και δεν μπορούν καθ' εαυτές να θέσουν τέρμα στην υφεσιακή δίνη στην οποία έχει παγιδευτεί σήμερα η ΕΕ
- αναγνώριση ότι η αυτονομία των κοινωνικών εταίρων συνιστά καίριο στοιχείο κάθε εύρυθμης αγοράς εργασίας (ΣΣ συνεπώς οι σχέσεις αυτές, ιδιαίτερα η απορρύθμιση, δεν μπορούν να επιβάλλονται νομοθετικά)
- ανάγκη αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πόρων με πιο έξυπνο και φιλικό τρόπο και προσπάθεια προσαρμογής των πόρων στις τρέχουσες ανάγκες της ΕΕ καθώς και δυνατότητα αναθεώρησης συγκεκριμένων συστάσεων όταν αποδεικνύονται ανεπαρκείς για την επίτευξη καθορισμένων στόχων
- αναγνώριση των ιδιαίτερα απαιτητικών προσπαθειών που κατέβαλαν όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες τα τελευταία χρόνια
- παρότρυνση της Επιτροπής να αποφύγει την ανελαστική προσέγγιση στις συστάσεις της προς τα κράτη μέλη, μέριμνα ώστε οι συστάσεις αυτές να διατυπώνονται σύμφωνα προς τις ειδικές ανάγκες κάθε κράτους μέλους
- υπενθύμιση του πόσο σημαντική είναι η εξασφάλιση μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής
- στήριξη μιας πραγματικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης που θα βασίζεται στην ενισχυμένη δημοκρατική νομιμότητα και λογοδοσία και θα υλοποιεί τη στρατηγική Ευρώπη 2020.

- παραδοχή ότι το ευρωπαϊκό εξάμηνο επιτρέπει την αναγκαία εκ των προτέρων εποπτεία και συντονισμό στο πλαίσιο της ευρωζώνης, τόσο μέσω της ανταλλαγής σχεδίων προϋπολογισμού όσο και της πρότερης εξέτασης όλων των μειζόνων μεταρρυθμιστικών σχεδίων της οικονομικής πολιτικής, καθιστώντας δυνατή τη μείωση και/ή εξάλειψη ενδεχόμενων έμμεσων δυσμενών επιπτώσεων που μπορεί να ανακύψουν λόγω εθνικών δράσεων σε άλλες χώρες ή στην ευρωζώνη στο σύνολό της
- υπενθύμιση ότι καίριο στοιχείο των προγραμμάτων εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών πρέπει να είναι οι ενισχυμένες προσπάθειες αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και φορο-απάτης σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και έναντι τρίτων χωρών - πρόταση για πλήρη υλοποίηση σε μελλοντικές νομοθετικές προτάσεις της πιο φιλόδοξης προσέγγισης
- απαίτηση να συμμετέχει το Ευρωκοινοβούλιο στις κύριες οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνονται ως αποτέλεσμα της κρίσης για να αυξηθεί η νομιμότητα των αποφάσεων που επηρεάζουν όλους τους πολίτες.

Ήδη, στις 29.06.2013, στην παρουσίαση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του συνόλου των οικονομικών και δημοσιονομικών συστάσεων πολιτικής προς τα Κ-Μ της ΕΕ με βάση την αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, διαφάνηκε ξεκάθαρη χαλάρωση της προσέγγισης που έδινε μονόπλευρα έμφαση στη δημοσιονομική εξυγίανση και τη λιτότητα σε μια σειρά από Κ-Μ της ΕΕ.

Να καταστεί ο προϋπολογισμός της ΕΕ εργαλείο οικονομικής πολιτικής (MFF 2014-2020):

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την πρόταση του Συμβουλίου για τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020. Οι ευρωβουλευτές συμφώνησαν με μεγάλη πλειοψηφία να υποστηρίξουν μια πολιτική απόφαση που δεσμεύει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε έναν οπισθοδρομικό συμβιβασμό σχετικά με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Η πρόταση που υιοθετήθηκε παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες :

Αναλυτικότερα [1]:

- Η πρόταση συμβιβασμού αναφέρεται σε 960 δις ευρώ, μείωση κατά 85 δις ευρώ ή 9% έναντι της αρχικής πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (που ήδη αφορούσε «πάγωμα» στο έτος 2013). Δεδομένης και της συρρίκνωσης κατά 6% του π/υ μεταξύ των ετών 2013 και 2014, έχουμε την επιλογή της ύφεσης πάνω στην ύφεση.

- Ο υφιστάμενος χρονοπρογραμματισμός του ΠΔΠ θα οδηγήσει σε μειώσεις σε δράσεις που σχεδιάζεται να υλοποιηθούν μετά τα πρώτα χρόνια της επταετίας. Εκτιμάται πως θα επηρεαστούν δαπάνες σε έρευνα και τεχνολογία, καινοτομία, κοινωνική ενσωμάτωση, αναπτυξιακή βοήθεια.

- Διατηρούνται δαπάνες που δεν συμβάλλουν στην αειφορία και τη βιώσιμη ευημερία, (δεν περιορίζονται οι απευθείας ενισχύσεις σε παραγωγούς κα)

- Διαιωνίζεται η μη χρηματοδότηση του π/υ της ΕΕ από ίδιους πόρους.

- Η έλλειψη ευελιξίας πιθανότητα θα οδηγήσει σε μη κινητοποίηση των 960 δις ευρώ του ΠΔΠ κατά τα επόμενα 7 έτη.

Οι Πράσινοι έχουν προτείνει μία διαφορετική προσέγγιση όπου αναλυτικά προβλέπεται:

- Ο π/υ πρέπει να διαθέτει επαρκείς πόρους για την επίτευξη των στόχων για το 2020

- Αναθεώρηση των προτεραιοτήτων και του χρονοπρογραμματισμού του ΠΔΠ.

- Στόχευση στην αναζωογόνηση της οικονομίας ώστε να ξεπεραστεί η κρίση, δίνοντας προτεραιότητα σε υποδομές βιώσιμων μεταφορών, την κλιματική αλλαγή, την προώθηση των ΑΠΕ και όχι περικόπτοντας δαπάνες εκπαίδευσης και έρευνας.

- Ανασχεδιασμός της αγροτικής πολιτικής

- Ενδυνάμωση της κοινωνικής αλληλεγγύης

- Ανεξαρτησία του ΠΔΠ μέσω χρηματοδότησης από ίδιους πόρους, όπως το φόρο χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

Οι Πράσινοι υποστηρίζουν την ανάγκη για έναν μοντέρνο, φιλόδοξο και προσανατολισμένο στο μέλλον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, τμήμα ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την ανάκαμψη από την κρίση, που ασκεί σκληρή κριτική στον προϋπολογισμό που αποφάσισαν οι κυβερνήσεις. Ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός, θα έπρεπε να απαιτεί να υπάρχει σημαντική αύξηση των επενδύσεων σε πράσινες και κοινωνικές κατευθύνσεις καθώς και να παίξει καθοριστικό ρόλο στη διέξοδο από την κρίση και τη μείωση της ανεργίας.

Καμία νομισματική ένωση δεν πέτυχε χωρίς έναν αξιόπιστο κοινό προϋπολογισμό ως εργαλείο οικονομικής πολιτικής. Κατά συνέπεια, εκείνο που χρειάζεται είναι ένας σημαντικά πιο φιλόδοξος προϋπολογισμός της ΕΕ, ο οποίος θα χρηματοδοτείται εξ ιδίων πόρων, στο πλαίσιο της διαδικασίας συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και με χρηματοδότηση από τον φόρο επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και την εισφορά για το κλίμα και την ενέργεια, καθιστώντας δυνατή τη μερική ελάφρυνση των εισφορών των κρατών μελών, ο δε προϋπολογισμός θα συμπληρώνεται από ομόλογα έργων, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν έργα γενικού ενδιαφέροντος, όπως είναι οι πανευρωπαϊκές υποδομές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή με το να καταστεί η Ευρώπη πρωτοπόρος στις λύσεις για αποδοτικούς πόρους και ενεργειακή αποδοτικότητα. Αυτό θα δημιουργήσει ένα ισχυρό και πρόσφορο Ευρωπαϊκό Υπουργείο Οικονομικών.

Υιοθέτηση Φόρου Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών

Πρόκειται για μία πολύ σημαντική αρχή και μια επιτυχία του Ευρωκοινοβουλίου και της κοινωνίας των πολιτών που εδώ και χρόνια πίεζαν για μια τέτοια πρωτοβουλία. Έρχεται μάλιστα λίγες μέρες μετά από άλλη μια σημαντική εξέλιξη, την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ένα σχέδιο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και φοροαπάτης. Και στις δυο περιπτώσεις οι Πράσινοι στην Ευρώπη συμβάλαμε καθοριστικά στο να διαμορφωθεί μια ισχυρή πίεση στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Με την απόφασή τους τώρα οι ευρωβουλευτές καλούν τους παράγοντες της αγοράς να αναλάβουν μεγαλύτερη ευθύνη για την επίλυση της κρίσης που προκλήθηκε και να αποθαρρύνουν την υπερβολική ανάληψη κινδύνων στο μέλλον. Οι 11 χώρες θα αποτελέσουν την πρώτη περιοχή στην οποία θα εφαρμοστεί φόρος που θα «διασχίζει» τα εθνικά σύνορα. Ελπίζουμε, αφενός συντομα περισσότερα Κ-Μ να συμφωνήσουν στην καθιέρωση του νέου ΦΧΣ και αφετέρου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη της τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όταν παρουσιάσει τις προτάσεις της για την ουσία του φόρου. Σημαντικότερη από αυτές θα ήταν η υιοθέτηση της «αρχή έκδοσης», σύμφωνα με την οποία τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που βρίσκονται έξω από τα συμμετέχοντα κράτη θα πρέπει επίσης να καταβάλουν τον Φόρο Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών όταν διαπραγματεύονται τίτλους που έχουν εκδοθεί εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να προσελκύσει την συμμετοχή και άλλων Κρατών Μελών. Επίσης, οι Πράσινοι υποστηρίζουμε την κατά το δυνατόν ευρύτερη εφαρμογή του Φόρου Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών σε μετοχές, ομόλογα, παράγωγα αλλά και συνταξιοδοτικά ταμεία. Τα έσοδα του φόρου θα αποτελούν τμήμα των ιδίων πόρων του προϋπολογισμού της Ε.Ε και μπορούν να επηρεάσουν θετικά την κλιματική αλλαγή και δράσεις αναπτυξιακής βοήθειας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις θα μπορούσαν να συγκεντρώνονται από 50-250 δις το χρόνο. Το ποσό αυτό θα πρέπει να ενισχύει στοχευμένες δράσεις του ευρωπαϊκού όσο και των εθνικών προϋπολογισμών, σε αναλογία 75-25%, ιδιαίτερα σε θέματα πράσινης

οικονομίας, κοινωνικής συνοχής – σύγκλισης και δημιουργίας θέσεων εργασίας.

5.5 Η κλιματική κρίση ως μια ευκαιρία για αναδιανομή εξουσίας και πλούτου

Το περιβάλλον και ο ρόλος του στην οικονομία

Η παρούσα οικονομική κρίση και η κλιματική κρίση είναι επίσης μια μεγάλη ευκαιρία για την αποκατάσταση της ισορροπίας όχι μόνο στην κατάσταση που επικρατεί στο περιβάλλον και τον τομέα της ενέργειας, αλλά και για να δημιουργηθεί ένα νέο οικονομικό μοντέλο αναδιανομής του πλούτου και της δύναμης. Ας δούμε πώς. Η κλιματική κρίση αναγνωρίζεται πλέον ως η πιο σοβαρή απειλή για τον πολιτισμό όπως τον ξέρουμε. Από την άλλη πλευρά, η τρέχουσα δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα και άλλες χώρες που βρίσκονται σε κρίση είναι τουλάχιστον μερικώς αποτέλεσμα του μη βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης που βασίζεται στην εισαγωγή και κατανάλωση ορυκτών καυσίμων, την αύξηση της κατανάλωσης μη ανανεώσιμων πόρων και την άδικη κατανομή του πλούτου, τη διαφθορά, τις πελατειακές σχέσεις του πολιτικού συστήματος και την έλλειψη της συμμετοχικής δημοκρατίας. Ωστόσο, η αναγνώριση όλων αυτών είναι πολύ πρόσφατη. Μέχρι το 2006 οι προειδοποιήσεις της κλιματικής αλλαγής που προέρχονται από πιο σημαντικούς μελετητές και επιστήμονες ελήφθησαν δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη από τη διεθνή κοινότητα και αναποτελεσματικές διαπραγματεύσεις για το κλίμα έλαβαν χώρα στο πλαίσιο της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών των Μερών. Το σημείο καμπής ήταν η έκθεση Stern το 2006, που έδειξε πως η κλιματική αλλαγή θα μπορούσε να δημιουργήσει μια σημαντικού μεγέθους απώλεια του παγκόσμιου ΑΕΠ. Αλλά αν περιορίσουμε την ανάλυση στα οικονομικά, θα παραλείψουμε τις πιο ανησυχητικές πτυχές της κρίσης. Το ίδιο ισχύει και για την ελληνική κρίση. Η αναγνώριση σχετικά με τη δυσλειτουργία του πολιτικού συστήματος και την ικανότητα μιας μικρής ομάδας ατόμων και συμφερόντων να επηρεάζουν τις πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνονται και που έχουν οδηγήσει σε ένα μη βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης στην Ελλάδα, είναι ακόμη πιο πρόσφατη.

Η καταστροφή των εδαφών και η αύξηση της διασποράς των φυσικών πόρων (γη, νερό, αέρας, δημόσια υγεία), της δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης θέσει σε πραγματικό κίνδυνο την ικανότητα της ανθρώπινης φυλής να επιβιώσει στον πλανήτη. Αυτή η προοδευτική επιδείνωση του περιβάλλοντος και του κλίματος επίσης συνοδεύεται από τη σταδιακή εμφάνιση μίας εξαιρετικά άνιση κοινωνία και μια οικονομίας συγκεντρωμένης στα χέρια λίγων. Η εκμετάλλευση των συμβατικών πηγών ενέργειας όχι μόνο απαιτεί παραγωγικές διαδικασίες υψηλής έντασης κεφαλαίου, αλλά και καθορίζει τη σταδιακή και οριστική αποβολή του ανθρώπινου παράγοντα από τις διαδικασίες αυτές και από τις σχετικές

βιομηχανικές διεργασίες παραγωγής. Τέλος, οδηγεί στην κατάχρηση της πολιτικής και τραυματίζει την ίδια την ιδέα της δημοκρατίας.

Το υπάρχον μοντέλο της δεύτερης βιομηχανικής επανάσταση, που γεννήθηκε με την γεωπολιτική του περασμένου αιώνα, συνεπάγεται την «εμπορευματοποίηση» όλων των φυσικών πόρων και των κοινών αγαθών, καθώς και την απαλλοτρίωση των τοπικών κοινοτήτων και των δήμων της ικανότητάς τους να ελέγχουν την οικονομική μοίρα τους, από τη στιγμή που στερούνται της ασφάλειας του να έχουν πρόσβαση στην ενέργεια, τα τρόφιμα, το νερό, τα εμπορεύματα, και, τελικά, κάθε ελπίδας για το μέλλον. Η διαδικασία αυτή έχει επίσης μια ψυχολογική παρενέργεια: την εισαγωγή στην κοινή λογική της ιδέας ότι η ρύπανση, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, η παραγωγή αποβλήτων, η καταστροφή των παραδοσιακών γεωργικών γνώσεων και η σοφία είναι το τίμημα που πρέπει να καταβληθεί για να επιτευχθεί μια μη συγκεκριμένη ιδέα της «προόδου» .

Ενεργειακή μεταβολή – Παραδείγματα εφαρμογής

Το γερμανικό παράδειγμα της “Ενεργειακής μεταβολής”

Η Γερμανία χάρη στην νομοθεσία που προώθησαν οι Πράσινοι στην περίοδο διακυβέρνησης με τους Σοσιαδημοκράτες και της πίεσης που ασκείται για “ενεργειακή μεταβολή” βρίσκεται πολύ πιο κοντά πλέον στο σχέδιο για απεξάρτηση τόσο από την πυρηνική ενέργεια όσο και από άλλες μορφές ορυκτών καυσίμων.

Σήμερα το ενεργειακό μίγμα της Γερμανίας αποτελείται από:

- ΑΠΕ 17%
- Πυρηνική ενέργεια
- Κάρβουνο
- Λιγνίτη
- Φυσικό αέριο
- Πετρέλαιο

Το 2050 η Γερμανία μπορεί να έχει ενεργειακό μίγμα:

- ΑΠΕ 84%
- αποθήκευση ενέργειας: 14%
- φυσικό αέριο: 2%

Από την υιοθέτηση της νέας νομοθεσίας για τις ΑΠΕ μέχρι σήμερα έχουν δημιουργηθεί ήδη 400.000 νέες θέσεις εργασίας ενώ αναμένεται να

δημιουργηθούν άλλες 100.000 θέσεις εργασίας, έχει αναπτυχθεί η καινοτομία. Οι κύριοι παραγωγοί ενέργειας κι επωφελούμενοι είναι κυρίως οι πολίτες, δημοτικές και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ενεργειακοί συνεταιρισμοί, με αποτέλεσμα σήμερα οι παραγωγοί ενέργειας από ΑΠΕ να είναι πάνω από 2.000.000, όχι απλώς μερικές μεγάλες εταιρίες.

Φυσικά έχουμε από την άλλη πλευρά, αρνητικά παραδείγματα όταν δεν προωθείται η “ενεργειακή μεταβολή”

Προβλήματα στην ακτοπλοΐα. Παράδειγμα μιας διαφοροποιημένης πολιτικής

Η ακτοπλοΐα καταρρέει ως αποτέλεσμα της μείωσης των επιβατών και μεταφορικού έργου αλλά και λόγω της αυξημένης κατανάλωσης καυσίμου. Το εργατικό κόστος δεν ξεπερνάει το 14%, αλλά το κόστος καυσίμου κυμαίνεται, ανάλογα με τον τύπο σκάφους, από 35-65% σε σχέση με το λειτουργικό κόστος των ακτοπλοϊκών γραμμών, ενώ περίπου 22-23% είναι το φορολογικό κόστος. Συχνά γίνεται συζήτηση κι αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες από την κυβέρνηση για μείωση του εργασιακού κόστους (που είναι όμως αναλογικά το πιο μικρό) και δεν αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για εξορθολογισμό του φορολογικού κόστους αλλά κυρίως του κόστους καυσίμου, μέσω βελτιώσεων που θα μπορούν να επιτύχουν μείωση κατανάλωσης καυσίμου.

Ενεργειακή εξάρτηση

Η Ελλάδα είναι μια από τις περισσότερο εξαρτημένες από εισαγωγές ενέργειας χώρα (κυρίως ορυκτά καύσιμα αλλά κάποιες χρονιές και εισαγωγή ενέργειας που παράγεται από το πυρηνικό εργοστάσιο στο Κοζλοντούι της Βουλγαρίας). Δεν είναι τυχαίο που οι χώρες που βιώνουν πιο έντονα την κρίση είναι οι χώρες με τη μεγαλύτερη εξάρτηση από εισαγωγές ενέργειας κι ορυκτών καυσίμων.

Οι χώρες σε κρίση, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα, υποφέρουν ιδιαίτερα από την εξάρτησή τους από το πετρέλαιο. Η αύξηση στο κόστος των πρώτων υλών, μεταξύ των εισαγωγών του πρώτου τριμήνου του 2009 και του τρίτου τριμήνου του 2011, ισοδυναμεί κατά μέσο όρο στο 50% του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών τους κατά την ίδια περίοδο.

Έρευνα Sven Giegold για το ρόλο της ενεργειακής εξάρτησης στην κρίση

Σε έρευνα που διεξήγαγε ο πράσινος Γερμανός Ευρωβουλευτής Sven Giegold, υπεύθυνος σε θέματα Ευρωζώνης και οικονομικών πολιτικών στην Ομάδα των Πράσινων, αποδείχθηκε ότι οι χώρες σε κρίση ζουν πέρα από τους οικολογικούς πόρους τους. Η εξάρτηση από ενέργεια και τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων (πετρέλαιο, φυσικό αέριο και άνθρακα) και άλλων μη-ανανεώσιμων πηγών ενέργειας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη δυναμική του χρέους στο Ευρώπη. Η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιταλία ζουν πέρα από τις δυνατότητές τους και δεν είναι ανταγωνιστικές αν εξετάσουμε τον τρόπο που χρησιμοποιούν την ενέργεια.

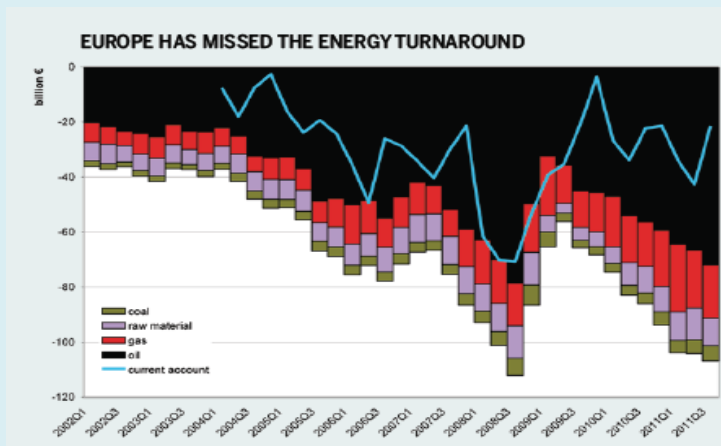
Η εξάρτηση από πρώτες ύλες οποιασδήποτε μορφής αποτελεί μέρος του οικονομικού μας καταναλωτικού μοντέλου. Η εισαγωγή πετρελαίου είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία, γιατί το χρησιμοποιούμε όχι μόνο για την παραγωγή ενέργειας, αλλά και ως φυσική βάση πολλών βιομηχανικών προϊόντων.

Βασικό συμπέρασμα της έκθεσης του είναι ότι “τρία χρόνια μετά τη σοβαρή κάμψη της οικονομίας πολλών ευρωπαϊκών χωρών, αυτές είναι ακόμα σε κρίση. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πληρώνουν για τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και άλλων μη-ανανεώσιμων πόρων, όσο πλήρως και πριν από την κρίση. Υπεύθυνο για την εξέλιξη αυτή είναι το μη-βιώσιμο οικονομικό μας πρότυπο, που βασίζεται κυρίως στην εισαγωγή πόρων. Μεταξύ Οκτωβρίου 2010 και Σεπτεμβρίου 2011, τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ χρειάστηκε να πληρώσουν 408 δισ. ευρώ για εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και άλλων μη-ανανεώσιμων πρώτων υλών. Στο ποσό αυτό, τα έσοδα από την εξαγωγή ορυκτών καυσίμων και άλλων πρώτων υλών έχουν ήδη αφαιρεθεί. Σε σύγκριση: κατά την ίδια χρονική περίοδο, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών της ΕΕ-27 ανήλθε σε 119 δισ. ευρώ.

Μια ματιά στις επιμέρους χώρες αποκαλύπτει ότι καμία δεν απαλλάσσεται από αυτή την εξάρτηση. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις χώρες σε κρίση: την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα. Οι χώρες αυτές σημειώνουν υψηλά ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών, λόγω ακριβώς των εισαγωγών ορυκτών πηγών ενέργειας και άλλων μη ανανεώσιμων πρώτων υλών. Η σταθερότητα του Ευρώ κρίνεται τελικά στην Ιταλία και την Ισπανία. Και οι δύο χώρες θα είχαν καταφέρει να ισορροπήσουν το τρέχον ισοζύγιό τους με τις πρόσφατες προσπάθειες, εάν το κόστος των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων δεν είχε αυξηθεί σημαντικά. Έτσι, αυτές οι δύο χώρες όχι μόνο ζουν πέρα από τις δυνατότητές τους, αλλά - για να είμαστε ακριβέστεροι - ζουν πέρα από τους οικολογικούς τους πόρους.

Η Ιταλία, η οποία καλύπτει περίπου τα τρία τέταρτα της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από καύση πετρελαίου, φυσικού αερίου και άνθρακα, χρειάστηκε το 2011 να δαπανήσει 73 δισ. ευρώ για την εισαγωγή ορυκτών καυσίμων και άλλων πρώτων υλών: ποσό το οποίο είναι πάνω από 50% περισσότερο από ό, τι το 2009 (47 δισ. ευρώ). Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε περίπου 58 δισ. ευρώ κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Ένα τεράστιο ποσοστό του νέου εξωτερικού χρέους σχετίζεται λοιπόν με αυτή την εξάρτηση από τις εισαγωγές.

Δεν είναι μόνο οι εταιρείες, οι καταναλωτές και το περιβάλλον που υποφέρουν από την εξάρτηση από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και άλλων μη ανανεώσιμων πόρων. Το υψηλό κόστος των εισαγωγών έχει επίσης συμβάλει σημαντικά στα καθαρά ποσά νέων δανειοδοτήσεων από διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ και ως εκ τούτου απειλεί τη σταθερότητα της ευρωζώνης.

Η αύξηση της δαπάνης για εισαγωγές επηρεάζει ιδιαίτερα τα χαμηλά και μεσαία εισοδηματικά στρώματα, καθώς πρέπει να ξοδέψουν ένα δυσανάλογο μεγάλο μέρος του διαθέσιμου εισοδήματός τους για ενεργειακή κατανάλωση. Κατά συνέπεια, αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να ξεπεραστεί η κρίση του ευρώ θα πρέπει να μειώνουν την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και άλλες μη- ανανεώσιμες πρώτες ύλες: Δεν είναι εφικτή η σταθεροποίηση του ευρώ χωρίς μία Πράσινη Νέα Συμφωνία (Green New Deal).

Μία Πράσινη Νέα Συμφωνία (Green New Deal) θα μπορούσε να κάνει την πλειοψηφία των δαπανηρών εισαγωγών μη αναγκαίες, γεγονός που με τη σειρά του θα μείωνε τις μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ως εκ τούτου, λιγότερο εξωτερικό χρέος θα συσσωρευόταν και το Ευρώ θα μπορούσε να σταθεροποιηθεί.

Τα πρόσφατα προγράμματα διάσωσης για τις τράπεζες και τα κράτη αγνόησαν επίμονα περιβαλλοντικές και κοινωνικές πτυχές. Αυτό το λάθος δεν μπορεί να επαναληφθεί από το Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Πρόγραμμα που αναμένεται. Η χρησιμοποίηση αυτών των κεφαλαίων για την κατασκευή δρόμων, αεροδρομίων και τεράστιων ξενοδοχειακών συγκροτημάτων θα αύξανε μόνο την εξάρτηση από το πετρέλαιο. Αντίθετα, πρέπει να επενδύσουμε σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καθώς και στην ενεργειακή αποδοτικότητα και την αποδοτικότητα των πρώτων υλών”.

Στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια των δυο τελευταίων ετών, τόσο το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών όσο και το κόστος εισαγωγών πετρελαίου έχουν μειωθεί. Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι η Ελλάδα είναι σε μια πορεία προς την αειφορία. Η πρόσφατη μείωση αντικατοπτρίζει απλώς τη συνεχιζόμενη ύφεση που συνοδεύεται από ανενεργές παραγωγικές εγκαταστάσεις, αυξάνοντας τη φτώχεια και τα υψηλά επίπεδα ανεργίας. Η κακή κατάσταση της οικονομίας στην Ελλάδα αντανακλάται επίσης στη μείωση των όγκων των εισαγωγών. Αρκετά χρόνια ύφεσης έχουν οδηγήσει σε μείωση της εγχώριας κατανάλωσης πετρελαίου, τόσο από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις αλλά όχι σε μια οικολογικά βιώσιμη προοπτική. Αντανακλά κυρίως την αυξανόμενη ενεργειακή φτώχεια και σπασμωδικές κινήσεις αλλαγής καυσίμων στα νοικοκυριά.

Λόγω των υψηλών καθαρών εισαγωγών, ορισμένα κράτη μέλη έχουν συσσωρεύσει εξωτερικό χρέος. Κατά συνέπεια, αυτές οι χώρες παρουσιάζουν μη βιώσιμο έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου. Η Ευρώπη στερείται φυσικών πόρων, και συνεπώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις παγκόσμιες εισαγωγές. Αυτή η αυξανόμενη εξάρτηση από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και μη-ανανεώσιμων πόρων, εγείρει σοβαρές ανησυχίες - ιδίως υπό το πρίσμα της αυξανόμενης ζήτησης σε αναδυόμενες χώρες όπως η Κίνα, η Ινδία και η Βραζιλία, η οποία θα ενισχύσει επιπλέον τη συνεχιζόμενη τάση αύξησης των τιμών.

Ακόμη και οικονομίες που έχουν πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών δεν είναι απρόσβλητες από την εξάρτηση από ορυκτές πηγές ενέργειας και άλλες πρώτες ύλες. Η Γερμανία κατέγραψε πλεόνασμα ύψους 141 δισ. ευρώ κατά την περίοδο μεταξύ Οκτωβρίου 2010 και Σεπτεμβρίου 2011. Ταυτόχρονα, η χώρα δαπάνησε περίπου 108 δισ. ευρώ για την εισαγωγή ορυκτών καυσίμων και άλλων πρώτων υλών. Καθώς μπορεί κανείς να αναμένει περαιτέρω εξελίξεις των τιμών στο μέλλον, αυτά τα κόστη εισαγωγής σίγουρα θα αυξηθούν. Πρόσφατα, το πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών της Γερμανίας μειώθηκε ελαφρά. Αυτό στην πραγματικότητα δεν οφείλεται σε μια αργή προσαρμογή των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών εντός της ευρωζώνης. Η μείωση του πλεονάσματος της Γερμανίας είναι πιθανό να είναι το αποτέλεσμα του αυξημένου κόστους για την εισαγωγή των πόρων. Το γερμανικό πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 45% από το ιστορικό υψηλό του 55 δισ. ευρώ κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2007 σε 30 δισ. ευρώ στο τρίτο τρίμηνο του 2011. Το συνολικό κόστος των εισαγωγών πόρων αναπτύχθηκε αντίστροφα κατά την ίδια χρονική περίοδο, με αύξηση κατά 32%, από 22 δισ. ευρώ σε 29 δισ. ευρώ.

Σε σύγκριση με τις συνολικές οικονομικές επιδόσεις τους, οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι ιδιαίτερα εξαρτημένες από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και άλλων μη ανανεώσιμων πόρων. Για παράδειγμα, ο πολωνικός προϋπολογισμός ύψους 13,8 δισ. ευρώ για καθαρές εισαγωγές από τον Οκτώβριο 2010 - Σεπτέμβριο 2011 ισούται με περίπου το 80% του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Κατά συνέπεια, είναι μόνο θέμα χρόνου έως ότου τα χρήματα για απαρχαιωμένες οικονομικές και ενεργειακές πολιτικές να μην μπορούν να καταβληθούν πλέον. Μια νέα πολιτική ανάπτυξης για την ευρωζώνη μπορεί να είναι επιτυχής μόνο αν μειώνει την εξάρτηση από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και άλλων μη ανανεώσιμων πρώτων υλών.

Αν η οικονομία έχει ανακάμψει – κάτι το οποίο δεν αναμένεται πριν από το 2014 - η εισαγωγή των ορυκτών καυσίμων και άλλων μη-ανανεώσιμων πόρων θα αυξηθεί και πάλι αν δεν υπάρξει διαφορετική και στοχευμένη πολιτική. Η αύξηση των εισαγωγών θα συνεπάγεται στη συνέχεια νέες δαπάνες και, κατά συνέπεια, νέο χρέος.

Η έκθεση που διερευνά τη συσχέτιση μεταξύ της κρίσης του ευρώ και της εξάρτησης από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και άλλων μη-ανανεώσιμων πρώτων υλών συνοψίζονται σε ένα έγγραφο εργασίας που περιλαμβάνει πολλά επεξηγηματικά γραφήματα, τα οποία μπορείτε να κατεβάσετε εδώ: <http://gruenlink.de/8oc>.

5.6 Αξιοποιώντας τους ευρωπαϊκούς, εθνικούς και τοπικούς οικονομικούς πόρους

Ο ρόλος της αναποτελεσματικής χρήσης των πόρων στην κρίση ¹⁸

Η αποδοτικότητα των πόρων πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η αποτελεσματικότερη χρήση πόρων μειώνει το κόστος των υλικών για τις επιχειρήσεις, αλλά και ανοίγει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες (π.χ. βιομηχανία ανακύκλωσης) και βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα. Ενώ ένας αριθμός από ευκαιρίες υπάρχουν, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ευρωπαϊκού μακρο-οικονομικού συστήματος θα απαιτήσει, επίσης, διαρθρωτικές αλλαγές. Οι δείκτες αποδοτικότητας πόρων απαιτούνται για τον καθορισμό μετρήσιμων στόχων και τη μέτρηση της προόδου προς την απόλυτη αποσύνδεση και την πράσινη οικονομία.

Με δεδομένο ότι η σημερινή οικονομία εξαρτάται απόλυτα από τους φυσικούς πόρους και την ενέργεια, η αποδοτικότητα στη χρήση των πόρων είναι σημαντική προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο της **Στρατηγικής Ευρώπης 2020** είναι μία από τις **επτά** εμβληματικές πρωτοβουλίες για **“έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη”**.

Ως μια σχετικά νέα έννοια στην πολιτική ατζέντα, φαίνεται να υπάρχει κάποια σύγχυση, καθώς και διαφορετικές αντιλήψεις μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με το τι σημαίνει αποδοτική χρήση των πόρων. Σύγχυση υπάρχει

18.

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/itre/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=78395>

κυρίως για τον τρόπο που η αποδοτικότητα των πόρων συνδέεται με έννοιες όπως «βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή» και «πράσινη οικονομία».

Σε γενικές γραμμές, η αποδοτικότητα είναι μια έννοια που συγκρίνει τις εισροές σε ένα σύστημα με τις εκροές του, σημαίνει επίτευξη «περισσότερων με λιγότερα». Από την στιγμή που η αποδοτικότητα συναντάται σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, το σύστημα μπορεί να αναφέρεται σε μια παραγωγική διαδικασία (που παράγει περισσότερα με λιγότερα) ή μια ολόκληρη οικονομία (επίτευξη περισσότερης χρησιμότητας με τις συνολικές εισροές). Με αυτή την έννοια, η αποδοτικότητα των πόρων σε μικροοικονομικό επίπεδο συνδέεται συχνά με βελτιώσεις που κάνει η εταιρεία ώστε να παράγει τα προϊόντα της πιο αποτελεσματικά, π.χ. χρησιμοποιώντας λιγότερες πρώτες ύλες για να επιτευχθεί η ίδια ή καλύτερη απόδοση. Υπάρχει σημαντική προοπτική για τέτοιες βελτιώσεις σε επιχειρήσεις σε όλη την ΕΕ.

Σε **μακροοικονομικό επίπεδο**, η αποδοτικότητα των πόρων σχετίζεται με τη βελτιστοποίηση της ροής των φυσικών πόρων σε όλο το οικονομικό σύστημα παραγωγής και κατανάλωσης. Αυτό σημαίνει ότι λαμβάνεται υπόψη η προοπτική του κύκλου ζωής και περιλαμβάνονται όχι μόνο διεργασίες προσανατολισμένες στην **παραγωγή**, αλλά και ζητήματα που προκύπτουν στο **τέλος του κύκλου ζωής** τους όπως η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση.

Η οικονομία που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους παράγει και καταναλώνει τους πόρους με βιώσιμο τρόπο (ώστε να κάνει "καλύτερα με λιγότερα"). Είναι μια πιο πράσινη οικονομία. Η διαφορά είναι ότι η αποδοτικότητα των πόρων μπορεί να μετρηθεί, επιτρέποντας την ανάπτυξη των ποσοτικών στόχων και την παρακολούθηση της προόδου (Schepelmann και άλλοι. 2006).

Εξοικονόμηση κόστους υλικών

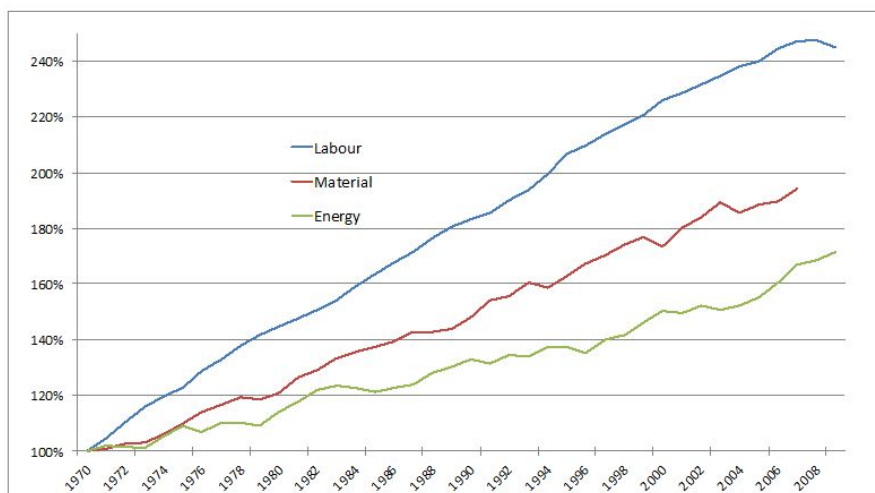
Η αποδοτικότητα των πόρων οδηγεί σε μείωση της χρήσης υλικών και ενέργειας ανά μονάδα προϊόντος, και ως εκ τούτου, επίσης, οδηγεί στο να μειωθεί το κόστος των υλικών και της ενέργειας. Η πρόσφατη έκθεση του Παρατηρητηρίου για την Οικολογική Καινοτομία Eco-Innovation (EIO 2012) υποστηρίζει ότι οι εξοικονομήσεις αυτές δεν έχουν σχέση μόνο με τις επιχειρήσεις, αλλά και συνολικά για την αξιοσημείωτη εξοικονόμηση σε τομείς της οικονομίας και στο περιφερειακό επίπεδο. Από την μελέτη της γερμανικής εμπειρίας και περιπτώσεων βελτίωσης της αποτελεσματικότητας στον γερμανικό μεταποιητικό τομέα, προκύπτει ότι οι εταιρείες εξοικονομούν περίπου € 200.000 ευρώ κατά μέσο όρο, σε μεγάλο βαθμό μέσα από μικρές βελτιώσεις στις διαδικασίες παραγωγής τους. Σύμφωνα με την έκθεση εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να σωθούν κάθε χρόνο στην ΕΕ-27 περίπου €

50 δισεκατομμύρια, εάν όλες οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές εταιρείες εφάρμοζαν παρόμοιες βελτιώσεις κλίμακας.

Η σημασία της αύξησης της αποτελεσματικότητας έχει αυξηθεί με την αύξηση των τιμών των βασικών εμπορευμάτων. Ενώ ο 20ος αιώνας σε μεγάλο βαθμό χαρακτηρίστηκε από την πτώση των τιμών, την τελευταία δεκαετία παρατηρούνται απότομες αυξήσεις των τιμών σε πολλά βασικά προϊόντα (βλ. Σχήμα 1). Με μια σχετικά υψηλή εξάρτηση της Ευρώπης από τις εισαγωγές, η αστάθεια των τιμών εκθέτει ιδιαίτερα τις ευρωπαϊκές εταιρείες σε κίνδυνο και αβεβαιότητα. Μια έρευνα του 2010 έδειξε ότι το 87% των ευρωπαϊκών εταιρειών στους τομείς των υπηρεσιών μεταποίησης, των κατασκευών, της γεωργίας, του νερού και των τροφίμων αναμένουν αύξηση της τιμής των υλικών στα επόμενα 5 έως 10 χρόνια.

Ιστορικές τάσεις αποκαλύπτουν ότι οι βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας μπορεί να γίνουν παράλληλα με την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Ωστόσο, οι εμπειρίες αυτές αναφέρονται κυρίως στην εργασία. Μεταξύ 1970 και 2007 η παραγωγικότητα ανά μονάδα εργασίας αυξήθηκε κατά 144% στην ΕΕ-15, σε σύγκριση με 94% και 69% αύξηση στην παραγωγικότητα ανά μονάδα εισόδου υλικού και ενέργειας, αντίστοιχα. Η κύρια κινητήρια δύναμη πίσω από την καλύτερη ιστορικά αποδοτικότητα της εργασίας υπήρξε η σχετική τιμολόγηση της εργασίας. Αυτό δείχνει δύο πράγματα. Πρώτον, φαίνεται να υπάρχει περιθώριο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη χρήση των φυσικών πόρων. Δεύτερον, κορυφαίοι στοχαστές και επιστήμονες έχουν προτείνει την αξιοποίηση των επιπτώσεων των τιμών για την τόνωση της ενεργειακής απόδοσης με τη μετατόπιση του φορολογικού βάρους από την εργασία στα υλικά και τη χρήση ενέργειας (π.χ. Bringezu 2009, Schmidt-Bleek 2008, Weizsäcker et al 1997,2009).

Figure 2: Development of European labour, material and energy productivity in the EU-15*, 1970 – 2008

Source: EEA (2011)10, *Labour productivity: GDP per annual working hours, material productivity: GDP per DMC, energy productivity: GDP per total primary energy supply

Source: EEA (2011)10, *Labour productivity: GDP per annual working hours, material productivity: GDP per DMC

Εθνικοί πόροι – σύνθεση διαφορετικών πηγών χρηματοδότησης

Από το 2010, οπότε η Ελλάδα ακολούθησε πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, ο προϋπολογισμός του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) μειώνεται σημαντικά, συμβάλλοντας στον περιορισμό των δαπανών αλλά και στην ύφεση και ανεργία. Για το 2013, βάσει του ψηφισμένου Κρατικού Προϋπολογισμού [1], το ΠΔΕ προβλέπεται να μην ξεπεράσει τα 6,85 δις ευρώ ή το 3,5% του ΑΕΠ. Την πενταετία 2005-2009 ανερχόταν σε 4% του ΑΕΠ. Στην πραγματικότητα η μείωση είναι μεγαλύτερη, με δεδομένη τη συρρίκνωση του ΑΕΠ λόγω της παρατεταμένης ύφεσης.

Παράλληλα, έχει συρρικνωθεί σημαντικά και ο προϋπολογισμός του εθνικού υποπρογράμματος του ΠΔΕ (το 2013 θα ανέλθει σε 850 εκ. €). Οι δαπάνες του ΠΔΕ ανήλθαν κατά το 2012 σε 6,114 δις ευρώ (3,1% του ΑΕΠ), ποσό σημαντικά χαμηλότερο από αυτό που περιλάμβανε ο αρχικός αλλά και ο «συμπληρωματικός» προϋπολογισμός του 2012.

Θεωρητικά, «το ΠΔΕ αποτελεί το σημαντικότερο μέσο άσκησης αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας και καλείται να συμβάλει στην περαιτέρω σύγκλιση των περιφερειών, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με στοχευόμενες δράσεις και παρεμβάσεις για την τόνωση της ενεργού ζήτησης, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, την ενίσχυση της απασχόλησης, την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας».

Όμως, στην πράξη αυτό δεν ισχύει πλέον καθώς τα τελευταία χρόνια το ΠΔΕ σε μεγάλο ποσοστό ταυτίζεται με τη χρηματοδότηση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων, πράγμα που εμποδίζει την εκπλήρωση του ρόλου του στην άσκηση ολοκληρωμένης οικονομικής πολιτικής της χώρας και στην επίτευξη σύγκλισης των ελληνικών περιφερειών τόσο με τις ευρωπαϊκές όσο και μεταξύ τους αλλά και στο εσωτερικό κάθε περιφέρειας (για παράδειγμα στο εσωτερικό των νησιωτικών περιφερειών Βορείου και Νοτίου Αιγαίου). Έτσι, αντί να αποτελεί την «πτυξίδα» της χώρας για βιώσιμη οικονομία, κοινωνική συνοχή και απασχόληση, έχει εξελιχθεί σε έναν απλό λογαριασμό αποπληρωμής των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

Είναι κρίσιμη η επαναφορά του ΠΔΕ στον αρχικό του στόχο, με τη διαμόρφωση ολοκληρωμένου σχεδίου περιφερειακής ανάπτυξης, συνοχής, απασχόλησης, προστασίας περιβάλλοντος 2013-2020. Ένα σχέδιο που προβλέπει την υλοποίηση δράσεων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τον συγκερασμό και βέλτιστη χρήση διαφορετικών χρηματοδοτικών πηγών.

Στην προσπάθεια για μεγιστοποίηση των διαθέσιμων πόρων, οι πολιτικές απαιτείται να δώσουν προτεραιότητα στα παρακάτω :

- Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής
- Ευρωπαϊκά Επενδυτικά Ταμεία και Αναπτυξιακές Τράπεζες
- Τοπικοποίηση οικονομίας
- Αλλαγές στην εξαγωγή κεφαλαίων για εισαγωγή υπηρεσιών και προϊόντων
- Κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων
- Νέα καινοτόμα εργαλεία
- Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την εφαρμογή μικρο-πιστώσεων
- Ενθάρρυνση συνεργατικών σχημάτων (πολλοί μέτοχοι με μικρά μερίδια)
- Υιοθέτηση καινοτόμων εργαλείων όπως πράσινα ομόλογα σε περιφερειακό επίπεδο
- Συνεταιριστικές τράπεζες
- Δίκτυα αλληλοβοήθειας – αλληλεγγύης.

Επαναπρογραμματισμός προτεραιοτήτων ΕΣΠΑ – προετοιμασία για την περίοδο 2014-2020

Για διάφορους λόγους, η υλοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων έχει καθυστερήσει κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο. Οι κύριοι λόγοι για τις καθυστερήσεις στα κράτη μέλη είναι δυσκολίες στη δημιουργία κατάλληλων δομών διαχείρισης, δυσκολίες στο να προσδιοριστούν τα έργα και δυσκολία στην εξεύρεση μη κοινοτικών κεφαλαίων, προκειμένου να συμμορφωθούν με τον όρο συγχρηματοδότησης των έργων. Αυτό έχει οδηγήσει σε μια κατάσταση όπου οι χώρες με σοβαρά προβλήματα χρέους είχαν και εξακολουθούν να έχουν δυσκολίες να χρησιμοποιήσουν κοινοτικά κονδύλια, αφού πολύ συχνά δεν μπορούν να συγχρηματοδοτήσουν τα έργα.

Σε ένα περιορισμένο επίπεδο, αναθεώρηση των προγραμμάτων μπορεί να είναι χρήσιμη, εάν τα έργα που επιλέγονται από τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν την ποιότητα ή έχουν στόχους που δεν είναι πρωταρχικής σημασίας στο πλαίσιο της κρίσης. Αυτό ισχύει συχνά στα διαρθρωτικά ταμεία. Πρέπει να λάβουμε υπόψη όμως ότι τα προγράμματα υπάρχουν σε όλα τα Κράτη-Μέλη και δεν είναι εύκολο να τροποποιηθούν. Ζητούμενο είναι σταθερά , οι όροι

που διέπουν τις δαπάνες των διαρθρωτικών ταμείων να συμβάλλουν στην αειφορία και τη βιωσιμότητα των έργων.

Ακόμη και τώρα, μπορούν να διατυπωθούν συγκεκριμένες προτάσεις για το πώς θα μπορούσε να αναθεωρηθεί η στόχευση και η εξειδίκευση των μη απορροφημένων κονδυλίων των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων πριν η Προγραμματική Περίοδος 2007-2013 κλείσει, σύμφωνα με μία οπτική όπου λαμβάνονται υπόψη οι ενεργειακές τεχνολογίες της τρίτης βιομηχανικής επανάσταση, εισάγοντας οικονομικά μοντέλα έντασης εργασίας που θα φέρουν την ανάπτυξη και τον τοπικό πλούτο και είναι αποτελεσματικά στην άρση των αιτιών της κρίσης και όχι μόνο για την άμβλυση των συνεπειών της.

Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία είναι μια μεγάλη ευκαιρία (που τώρα κινδυνεύει να χαθεί), ειδικά για τις περιφέρειες σύγκλισης, όπως είναι οι ελληνικές περιφέρειες, για την επίτευξη των ευρωπαϊκών κλιματικών στόχων του «20/20/20» παράλληλα με την ανάπτυξη μιας νέας ισχυρής βιομηχανικής βάσης στην Ελλάδα και κατά συνέπεια οικονομικής ηγεσίας στην Ευρώπη και σε όλη τη Μεσόγειο, στον τομέα των ολοκληρωμένων τεχνολογιών ενέργειας που βασίζονται στον ήλιο.

Η Ελλάδα θα μπορούσε να είναι πρωτοπόρος στην επανεκκίνηση της ευρωμεσογειακής οικονομίας, με ενεργειακά έργα υποδομής της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης (ενεργειακή απόδοση στον τομέα των κατασκευών, των έξυπνων δικτύων, την ανακαίνιση των κτιρίων, ολοκληρωμένων συστημάτων ανανεώσιμων μορφών αποθήκευσης ενέργειας, βιώσιμων ιδιωτικών και δημόσιων έργων ηλεκτροκίνησης και υδρογονοκίνησης, κλπ), δημιουργώντας έτσι οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και νέες θέσεις εργασίας.

Προκειμένου να δαπανώνται πόροι με αποτελεσματικό για την ανάπτυξη τρόπο και εντός των χρονικών περιορισμών που θέτει η ΕΕ, τα αδιάθετα κονδύλια των διαρθρωτικών ταμείων θα πρέπει να επαναδιαμορφωθούν και να κατευθυνθούν σε ενεργειακή υποδομή που θα επιτρέψει μια ριζική μεταμόρφωση του κύκλου ενέργειας ώστε πλέον να βασίζεται στον ήλιο και όχι στον άνθρακα, σύμφωνα και με τις βραχυπρόθεσμες στρατηγικές ενέργειας (20/20/20) που έχουν προταθεί από την ΕΕ, καθώς επίσης και με τις μακροπρόθεσμες (Οδικός Χάρτης προς το 2050), ουσιαστικά στοχεύοντας στην Ευρώπη της μετά-τον-άνθρακα εποχής.

Μεθοδολογία

Δεδομένου ότι ο χρόνος είναι ένας κρίσιμος παράγοντας, προτείνεται να ανακατευθυνθούν πόροι των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων σε κατανεμημένα «ταχείας έναρξης» ενεργειακά έργα υποδομής που περιλαμβάνονται μέσα σε ένα συνεκτικό σχέδιο δράσης με ένα στρατηγικό

όραμα για μια ανταγωνιστική οικονομική ανάπτυξη με βάση την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Οι παρεμβάσεις που περιγράφονται μπορούν και πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαλόγου με τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς και όργανα που είναι υπεύθυνα σε περιφερειακό, και τα επίπεδα της κυβέρνησης. *Αυτό το σχέδιο δράσης πρέπει να σχεδιαστεί και να ξεκινήσει να υλοποιείται το 2013 και ένα τμήμα του να ολοκληρωθεί μέχρι το 2015, να αποτελέσει τη βάση των έργων της επόμενης προγραμματικής περιόδου οπότε και θα υλοποιηθεί και θα ολοκληρωθεί το σύνολο των έργων.*

Η στρατηγική για την αναδιάρθρωση των ευρωπαϊκών κονδυλίων που προτείνουμε βασίζεται στο σκεπτικό ότι για να είναι αποτελεσματική, πρέπει να δράσει στην αγορά ταυτόχρονα στην προσφορά και τη ζήτηση.

Από την πλευρά της **ζήτησης** θα πρέπει να τονωθεί με συγκεκριμένα τομεακά προγράμματα (ξενοδοχεία, σχολεία, εμπορικά κέντρα, νοσοκομεία, γεωργία κ.λπ.) και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης μιας τοπικής παροχής καινοτόμων ανανεώσιμων ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλό επίπεδο ολοκλήρωσης (ανανεώσιμες ενέργειες ενσωματώνονται στις κατασκευές, συστήματα αποθήκευσης υδρογόνου, έξυπνο δίκτυο, ηλιακή ψύξη, ηλιακή θερμική ενέργεια, κ.α.). Όμως, προκειμένου να αποφευχθεί ότι τα κίνητρα αυτά ενισχύουν τελικά βιομηχανίες σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, είναι απαραίτητο οι ελληνικές επιχειρήσεις να είναι σε θέση να ικανοποιήσουν πλήρως ή μερικώς τη ζήτηση που αυτό το πακέτο έργων θα δημιουργήσει. Γι' αυτό είναι επίσης απαραίτητο να υπάρξει δράση ταυτόχρονα στην πλευρά της **προσφοράς**. Τα διαρθρωτικά ταμεία θα πρέπει να βοηθήσουν την ανάπτυξη τοπικών καινοτόμων αλυσίδων εφοδιασμού καταναλωμένων ενεργειακών τεχνολογιών, αρχίζοντας τη "μετατροπή" της οικονομίας και των ελληνικών ΜΜΕ και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης των βιομηχανικών clusters και θερμοκοιτίδων που συνδέονται άμεσα με την αγορά προηγμένων ηλιακών ενεργειακών τεχνολογιών, αξιοποιώντας έτσι τα αποτελέσματα από τα έργα του 7ου πλαισίου έρευνας της ΕΕ. Συγκεκριμένα, ειδικά προγράμματα θα πρέπει να χρηματοδοτούνται σε ελληνικά πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα και clusters καινοτόμων ΜΜΕ για να αναπτύξουν γρήγορα και να προμηθεύουν στην αγορά τεχνολογίες και προϊόντα στους ακόλουθους τομείς της ενέργειας: (α) Ενεργειακή απόδοση, (β) Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, (γ) Αποθήκευση, (δ) Έξυπνα δίκτυα, (ε) Νέα υλικά, (στ) Βιώσιμη κινητικότητα, (ζ) Ολοκληρωμένες εφαρμογές.

Όλες αυτές τεχνολογίες θα πρέπει να φθάσουν στην αγορά, μέσω συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, προκειμένου να τονωθεί η ζήτηση, με ειδικά προγράμματα παροχής κινήτρων. Αυτά τα σχήματα θα είναι απολύτως σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Για παράδειγμα, θεωρείται απαραίτητη από την ευρωπαϊκή νομοθεσία η καταπολέμηση της χαμηλής ενεργειακής απόδοσης του τομέα των κατασκευών και, συνεπώς, τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία πρέπει να προτείνουν προγράμματα που στοχεύουν στην θερμοδυναμική απόδοση

των νέων και παλαιών κτιρίων δίνοντας προτεραιότητα σε παρεμβάσεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την τεράστια σπατάλη της θερμικής και ηλεκτρική ενέργεια που υπάρχει σήμερα σε όλες τις διαδικασίες για τη θέρμανση και την ψύξη των κτιρίων.

Όλες οι μεγάλες εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (φωτοβολταϊκά πάρκα, αιολικά πάρκα, κλπ), που λειτουργήσαν στην Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια (2011 και 2012) έχουν πολύ χαμηλό βαθμό απόδοσης διότι δεν είναι ενταγμένα στις δομές κατανάλωσης, αλλά μακριά από το πραγματικό σημείο της χρήσης της ενέργειας. Ένας άλλος παράγοντας που μειώνει την αποτελεσματικότητά τους είναι ότι είχαν εγκριθεί χωρίς οποιαδήποτε πρόβλεψη σχετικά με τα συστήματα αποθήκευσης της ενέργειας που παράγεται και συνεπώς επιβαρύνουν το δίκτυο ή αποκλείονται προσωρινά όταν υπάρχει κίνδυνος κορεσμού του δικτύου.

Οι τεχνολογίες υδρογόνου και τα συστήματα αποθήκευσης μπορούν πλέον να παράσχουν τις αναγκαίες υπηρεσίες αποθήκευσης, αλλά απαιτούνται επαρκείς επενδύσεις για τις οποίες ειδικά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα θα μπορούσαν (και θα έπρεπε) να παρέμβουν, ώστε να μεταφερθούν οι τεχνολογίες αυτές στην αγορά και να αποκτήσουν την απαραίτητη κρίσιμη μάζα ακριβώς όπως έχει γίνει για τις ανανεώσιμες πηγές ενεργειακών τεχνολογιών.

Το ίδιο σκεπτικό ισχύει και για την εφαρμογή των ευφυών δικτύων που μπορούν να μειώσουν την αναποτελεσματικότητα και σπατάλη ενέργειας σε σπίτια και χώρους εργασίας. Έξυπνα συστήματα διανομής που επιτρέπουν την ανταλλαγή ενέργειας σε κοινότητες και δίκτυα παραγωγών / καταναλωτών σε ένα μοντέλο παρόμοιο με εκείνο του Διαδικτύου για δεδομένα, είναι ήδη εμπορικά διαθέσιμες, αλλά αν θέλουμε ταχεία διείσδυσή τους στην αγορά, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν κίνητρα ώστε να ξεπεραστούν τα προβλήματα που συνδέονται με το γεγονός ότι τα οικονομικά οφέλη έρχονται αργότερα, ενώ αρχικά έχουν υψηλότερο αρχικό κόστος από τα παραδοσιακά ενεργειακά συστήματα. Τα προγράμματα αυτά επιτρέπουν να επιτευχθούν οι απαραίτητες οικονομίες κλίμακας, με ακριβή προγραμματισμό των αχρησιμοποίητων κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων προς την κατεύθυνση μίας αποκεντρωμένης ελληνικής ενεργειακής υποδομής, τόσο σε επίπεδο παραγωγής ενέργειας και βιώσιμης κινητικότητας.

Μια λίστα με 20 σημεία για πιθανές προσκλήσεις για υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο της "πράσινης" αναμόρφωσης των διαρθρωτικών ταμείων στην Ελλάδα:

1. Ξενοδοχεία
2. Χώροι στάθμευσης
3. Κοινωνική στέγαση
4. Σχολεία
5. Αμίαντος
6. Αποθήκευση
7. Δημόσιες Υπηρεσίες
8. Ιδιωτικές κατοικίες
9. ΜΜΕ
10. Δημόσιες μεταφορές
11. Από κοινού χρήση αυτοκινήτου
12. Θαλάσσιες μεταφορές
13. Γεωργία
14. Βιομηχανική αναζωογόνηση σε πράσινους τομείς
15. Αθλητικά συγκροτήματα
16. Τηλεπικοινωνίες
17. Νησιά
18. Αστική Οικολογία
19. Αγορές αγροτών
20. Νοσοκομεία

Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης της οικονομικής και παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας και της εξόδου της χώρας από την κρίση

Η εκπόνηση και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος που ουσιαστικά θα επαναπροσδιορίζει την οικονομία και θα οδηγήσει στην εγκατάσταση ενός εντελώς νέου μοντέλου οικονομίας και λειτουργίας της αγοράς, απαιτείται να συνδυαστεί από την αποτελεσματική αντιμετώπιση και το υπέρογκο δημόσιο χρέος.

Αναζητούνται λύσεις, που θα είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν αφενός την εγκατάσταση νέου οικονομικού μοντέλου, παράλληλα με την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους. Η επιλογή των όποιων λύσεων για την χρηματοδότηση της εξόδου της χώρας από την κρίση θα πρέπει, εκτός από την δεδομένη πεποίθηση για παραμονή της χώρας εντός της ευρωζώνης και γενικότερα την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας, να λαμβάνει υπόψη της και την εμπειρία των τελευταίων ετών. Είναι πλέον ευρύτατα γνωστό πως τα μοντέλα προβλέψεων που χρησιμοποιούνται ενέχουν σημαντικές υποεκτιμήσεις στους δημοσιονομικούς πολλαπλασιαστές. Η Επιτροπή με έκθεσή της εκτιμά πως οποιοσδήποτε πολλαπλασιαστής άνω του 0,5 ειδικά για την Ελλάδα και ακόμη και σε υγιείς δημοσιονομικά περιόδους προκαλεί αύξηση του χρέους. Το χρέος δεν μειώνεται, αυξάνεται και καθίσταται μη βιώσιμο. Ωστόσο, με βάση αυτά τα μοντέλα προβλέψεων, αυτές τις αποφάσεις για βίαιη δημοσιονομική προσαρμογή και επιλογές πολιτικής σκληρής λιτότητας, η ελληνική κρίση χρέους θα στοιχίσει στους ευρωπαίους πολίτες 240 δις μέχρι το 2016, ενώ ήδη στην Ελλάδα της ύφεσης η ανεργία, η φτώχεια, η ανέχεια έχει ξεπεράσει τις χειρότερες προβλέψεις και πλέον βιώνουμε περίοδο πολιτικής «ιδρυματοποίησης».

Η διαχείριση του δημόσιου χρέους είναι πλέον μία εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Εξαιτίας της διαρκούς μείωσης του ΑΕΠ, το χρέος εκτιμάται πως θα αγγίξει το 189% το τέλος του 2013, ενώ οι συνεχιζόμενες πολιτικές λιτότητας –που τείνουν να εκμηδενίσουν το έλλειμμα- οδηγούν σε περαιτέρω μείωση του ΑΕΠ και ουσιαστικά αποκλείουν την όποια δυνατότητα αποπληρωμής του. Το χρέος δεν είναι βιώσιμο, ούτε στο χρονικό πλαίσιο που έχει τεθεί από τους εταίρους, ούτε στο πλαίσιο των υπολοίπων δημοσιονομικών στόχων που έχουν τεθεί και αποτελούν προαπαιτούμενα για τη συνέχιση της στήριξης από τους εταίρους, αφού ο βραχυπρόθεσμος στόχος επίτευξης πλεονασμάτων είναι εφικτός μόνο εφόσον επεκταθούν τα μέτρα λιτότητας.

Καταρχήν, πρέπει να διεκδικήσουμε σαν χώρα, και οι εταίροι μας οφείλουν να εγγυηθούν για την Ελλάδα τουλάχιστον τη στασιμότητα, τη μη ύφεση που από μόνη της εκτιμάται από αναλυτές πως θα φέρει 21% μείωση του χρέους. Επιπλέον προαπαιτούμενο οποιασδήποτε προσπάθειας αποτελεσματικής διαχείρισης του χρέους είναι η ισότιμη αντιμετώπιση της Ελλάδας με τα άλλα Κ-Μ στα θέματα ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών με

τρόπο ώστε να μην επιβαρύνονται τα δημόσια οικονομικά και επαναγοράς ομολόγων.

Διαγραφή μέρους του δημόσιου χρέους κρίνεται πλέον απαραίτητη. Η όλη συλλογιστική αντιμετώπισης του χρέους των Κ-Μ σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετίζεται με το όριο του 60% επί του ΑΕΠ. Σχετικά έχουν οριστεί και ψηφιστεί στρατηγικές όπως το φρένο χρέους, διαδικασίες δανεισμού από την ΕΚΤ κλπ. Το επίπεδο στο οποίο βρίσκεται το ελληνικό χρέους θέτει ουσιαστικά τη χώρα εκτός αυτών των σχεδιασμών. Είναι αδύνατο να συνεχίσει να κινείται εντός ευρωπαϊκού πλαισίου αντιμετώπισης του χρέους χωρίς μία γενναία διαγραφή του δημόσιου χρέους της. Εναλλακτικά ή συμπληρωματικά με νέο «κούρεμα», θα πρέπει μέρος του χρέους των χωρών σε κρίση (αυτό που ξεπερνάει το 60%) να γίνει κοινό χρέος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η λεγόμενη αμοιβαιοποίηση του χρέους.

Η διαγραφή του χρέους θα μπορούσε να γίνει σταδιακά και να συνδεθεί με μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και συγκεκριμένους στόχους που αφορούν θεσμικές μεταρρυθμίσεις και εφαρμογή σχεδίου επικεντρωμένου στην πράσινη και την κοινωνική οικονομία, την στροφή στις ΑΠΕ ¹⁹.

Οι πράσινοι υποστηρίζουμε σθεναρά και ήδη από τα πρώτα χρόνια της ύφεσης την ανάγκη αμοιβαιοποίησης του χρέους, μέσω της έκδοσης ευρωομολόγων. Η πρόσφατη πρωτοβουλία της Ε. Επιτροπής για συγκρότηση ομάδας εργασίας που θα εξετάσει τη δυνατότητα έκδοσης ευρωομολόγων και τις συνέπειες αυτών στην ευρωπαϊκή οικονομία, αν και με ιδιαίτερη καθυστέρηση, αποτελεί θετική εξέλιξη.

Παράλληλα, με την περαιτέρω αναδιάρθρωση του χρέους προκειμένου να το επιστρέψει σε βιώσιμη τροχιά, η Ελλάδα χρειάζεται τον κατάλληλο χρόνο για βαθμιαία εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών της με τρόπο οικονομικά βιώσιμο, κοινωνικά δίκαιο και περιβαλλοντικά αειφόρο. Αυτό συνεπάγεται:

- (α) ότι οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, όπως η δημιουργία ενός απλού και δίκαιου φορολογικού συστήματος πρέπει να συνεχιστούν και να αναπροσανατολιστούν προκειμένου να αποφευχθεί η διάλυση του κράτους πρόνοιας
- (β) ότι η ΕΕ πρέπει πρακτικά να υποστηρίξει μια αξιόπιστη στρατηγική, με την κινητοποίηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων που έχει στη διάθεσή της προκειμένου να αναζωπυρωθούν βιώσιμες ιδιωτικές επενδύσεων στη χώρα (αναλυτικά βλ. κεφάλαιο 3.6 αξιοποίηση ευρωπαϊκών, εθνικών και τοπικών πόρων).

19. http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_2_21/11/2012_502425

Σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο κρίνεται ως πολύ κρίσιμη η ανάπτυξη της κοινωνικής και συνεταιριστικής οικονομίας, η στήριξη των συνεταιριστικών τραπεζών, η ανάπτυξη του τρίτου τομέα της οικονομίας, ενώ προτείνεται να εξεταστεί η δυνατότητα έκδοσης ομολόγων ειδικού σκοπού (έργου) για την βελτίωση της ρευστότητας και τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων προσπαθειών και την επίτευξη προκαθορισμένων μετρήσιμων στόχων.

Ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας αλλά και της κοινωνικής οικονομίας. Η ανακεφαλαιοποίησή τους, που άμεσα θα απαιτήσει περίπου 110 – 120.000.000 ευρώ, η αναδιοργάνωσή τους αξιοποιώντας την ευρωπαϊκή εμπειρία και συνεργασία καθώς και η επέκτασή τους με την συμμετοχή και νέων φορέων των Μικρο – Μεσαίων Επιχειρήσεων και πολιτών θα δημιουργήσουν νέες πραγματικότητες στον χρηματοπιστωτικό τομέα αλλά και στην οικονομία γενικότερα.

Δείτε σχετικά αποτελέσματα ημερίδας για το ρόλο των συνεταιριστικών τραπεζών:

5.7 Αλλαγές στο πολιτικό και δημοκρατικό μοντέλο

Απαιτείται να πραγματοποιηθεί μια βαθιά αλλαγή στην πολιτική εστίαση και τις προτεραιότητες και επιτάσσουν μια πιο ολοκληρωμένη από πολιτική σκοπιά Ευρώπη. Αν ενεργούν μεμονωμένα τα κράτη μέλη πολύ δύσκολα θα καταφέρουν να ξανά ρυθμίσουν τον χρηματοπιστωτικό τους τομέα, να καταπιαστούν με τις φορολογικές βάσεις που ολοένα και **περισσότερο** τους διαφεύγουν, να κινητοποιήσουν τις επενδύσεις που απαιτούνται για μια Πράσινη Νέα Συμφωνία (Green New Deal) ή για να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές. Αυτό θα απαιτήσει ουσιώδεις αλλαγές στις Συνθήκες της ΕΕ. Για μας τους Πράσινους, είναι επιτακτική ανάγκη τόσο η διαδικασία που οδηγεί σε μια πιο ολοκληρωμένη από πολιτική σκοπιά Ευρώπη όσο και η λειτουργία της να αυξήσουν τη δημοκρατική λογοδοσία και συμμετοχή. Συνεπώς, προτείνουμε:

Συναπόφαση όσον αφορά τις καίριες κατευθυντήριες γραμμές της οικονομικής πολιτικής: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατευθύνει στην πράξη την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική στην Ευρώπη και σε ορισμένα κράτη μέλη. Για να προσδώσουν μια δημοκρατική στήριξη, οι ενέργειες της Επιτροπής σε αυτό το πεδίο θα πρέπει να υπόκεινται σε πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές, που θα εγκρίνονται στο πλαίσιο της διαδικασίας συναπόφασης από το Συμβούλιο της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Υπ' αυτή την έννοια, η πολυετής οικονομική στρατηγική (στην τρέχουσα φάση, «ΕΕ 2020») καθώς και οι ετήσιες κατευθυντήριες γραμμές εφαρμογής της (στην τρέχουσα φάση η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης, σκέλος του

εξαμήνου της ΕΕ) θα πρέπει να καταστούν νομοθετικές πράξεις βάσει της διαδικασίας συναπόφασης.

Μια Συντακτική Συνέλευση για μια νέα Ευρώπη: Απαιτείται ένας νέος γύρος αναθεώρησης της Συνθήκης της ΕΕ, αρχής γενομένης από τη σύγκληση μιας Συνέλευσης όσο το δυνατόν πιο σύντομα, η οποία θα αποτελείται από τους εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων, καθώς και εκπροσώπους κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων μέσω καινοτόμων μορφών εκπροσώπησης, η οποία θα προετοιμάσει το έδαφος για ουσιαστικές αλλαγές στις Συνθήκες ώστε να δοθεί η νομική βάση για τις ενέργειες που σκιαγραφήθηκαν παραπάνω, προκειμένου να ενισχυθεί η δημοκρατική βάση, παροτρύνουμε να διεξαχθεί ένα δημοψήφισμα σε ολόκληρη την ΕΕ, που θα πρέπει να αποφασίσει για τις προγραμματικές αλλαγές, οι οποίες θα πρέπει να τεθούν σε ισχύ, αν η πλειοψηφία των λαών και κρατών τις εγκρίνει. Οι αναθεωρήσεις των Συνθηκών δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης, κλεισμένων των θυρών, μεταξύ των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ, κατόπιν δε να επιβάλλονται ωμά στα κοινοβούλια.

Ενδυνάμωση της δημοκρατίας στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο

Η αποτυχία του παραδοσιακού πολιτικού συστήματος οδηγεί σε μεγάλο κενό που είτε θα καλυφθεί με ενδυνάμωση της δημοκρατίας, σε μια κατεύθυνση πιο αμεσοδημοκρατική και συμμετοχική και αναβάθμιση του διαλόγου και του ρόλου των εκλεγμένων θεσμών (ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακά και δημοτικά συμβούλια) είτε θα οδηγήσει σε αυταρχικές λύσεις, πλήττοντας όσα με αγώνες και θυσίες κατέκτησαν οι κοινωνίες τις τελευταίες δεκαετίες. Οι Πράσινοι είμαστε πεισμένοι ότι ο μόνος επωφελής για τις κοινωνίες δρόμος είναι η **ενίσχυση της δημοκρατίας και η μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων που τους αφορούν.**

Δεν γίνεται να αποφασίζονται με εντελώς πρόχειρο τρόπο τα πιο σημαντικά θέματα χωρίς κατάλληλη διαβούλευση μετά από ενημέρωση των φορέων και των πολιτών. Είναι καθοριστικό θέμα το πώς θα διαμορφώνονται τα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης με συμμετοχικό τρόπο, με ουσιαστική συμμετοχή στο διάλογο των τοπικών φορέων, της κοινωνίας των πολιτών και της αυτοδιοίκησης, ώστε να διαμορφωθεί από την περιφέρεια προς το κέντρο το σχέδιο που θα πρέπει να συμφωνήσει και να υπογράψει η χώρα με την Κομισιόν (Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης) για τις προτεραιότητες και τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού από τα 5 βασικά Διαρθρωτικά – Επενδυτικά Ευρωπαϊκά Ταμεία (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας κι Αλιείας, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).

Χρειάζεται να ανοίξει μια συστηματική διαβούλευση από τις Περιφέρειες και όχι μόνο μέσα στα Περιφερειακά Συμβούλια για:

- τα προβλήματα της αυτοδιοίκησης, την κατάρρευση των οικονομικών της αυτοδιοίκησης, την ανάγκη αλλαγών στον Καλλικράτη αλλά και αναδιοργάνωσης της αυτοδιοίκησης ώστε να καλύψει το κενό που αφήνει η κατάρρευση του κεντρικού κράτους και η διάλυση του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού της χώρας

- αλλαγές κι αναδιοργάνωση της κάθε Περιφέρειας και της λειτουργίας της, ώστε να παίξει η περιφερειακή αυτοδιοίκηση τον ρόλο που της αντιστοιχεί στα θέματα του περιφερειακού σχεδιασμού προς όφελος των πολιτών και των τοπικών κοινωνιών

- πηγές ιδίων πόρων της Περιφέρειας ώστε να μην οδηγηθεί σε πλήρη χρεοκοπία τα επόμενα χρόνια (σήμερα οι ίδιοι πόροι των περιφερειών δεν ξεπερνούν το 1% του προϋπολογισμού τους συνήθως)

- εκπαίδευση προσωπικού της κάθε περιφέρειας (αξιοποίηση ευρωπαϊκής εμπειρίας, δικτύωση με άλλες περιφέρειες, άνοιγμα γραφείου στις Βρυξέλλες) και αναζήτηση τρόπων για συμπλήρωση των άθλιων πλέον αμοιβών του προσωπικού τους αλλά και αύξηση της αποτελεσματικότητάς του.

Ένα νέο μοντέλο επιχείρησης σε μια ζωντανή οικονομία (ΜΜΕ, κοινωνικές επιχειρήσεις, μεταβολές στις παραδοσιακές επιχειρήσεις, κοινωνικός διάλογος)

Σε μια εποχή κρίσης αλλά και κατάρρευσης των παλιών μοντέλων ανάπτυξης, του συγκεντρωτικού, στεγνού από αξίες τρόπου οργάνωσης και διοίκησης των επιχειρήσεων, των ανεύθυνων ή και τυχροδικτικών οικονομικών επιλογών, οι κοινωνίες μας χρειάζονται εναλλακτικές, βιώσιμες και υπεύθυνες λύσεις στην οικονομία, στις επιχειρήσεις, στην καθημερινή ζωή.

Σε έρευνα του **World Watch Institute** καταγράφονται οι παγκόσμιες τάσεις κι εταιρική συμπεριφορά σε ότι αφορά την οικολογική και κοινωνική καινοτομία μέσα στις ίδιες τις επιχειρήσεις και αναλύεται το προφίλ εταιριών που έχουν καταφέρει να υιοθετήσουν ένα νέο “παράδειγμα”, μετατρέποντας τους παραδοσιακούς εταιρικούς στόχους για αύξηση του κέρδους σε μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα προς όφελος των κοινωνιών και του περιβάλλοντος. Παρουσιάζονται παραδείγματα από εκπροσώπους δυο μικρομεσαίων επιχειρήσεων, της Van Hutoum, εταιρίας ειδών υγιεινής από την Ολλανδία, καθώς και της ελληνικής εταιρίας φυσικών καλλυντικών APIVITA, που επιδιώκουν να λειτουργούν με μια νέα επιχειρηματική κουλτούρα.

Η έρευνα δεν εστιάζει απλώς στο "πρασίνισμα" των επιχειρήσεων, που πολλές φορές παίρνει τη μορφή ενός "πράσινου ξεπλύματος" του εταιρικού προφίλ. Η μείωση της σπατάλης ενέργειας και του κόστους που συνεπάγεται, η ορθή διαχείριση κι αξιοποίηση των αποβλήτων, η εξοικονόμηση των φυσικών πόρων και του νερού, καθώς και η ανταπόκριση με υπεύθυνο τρόπο στις προσδοκίες των χρηστών για οικολογικές λύσεις κατατάσσονται στις πρώτες θέσεις των εταιρικών απαντήσεων σε ότι αφορά τις ανησυχίες τους για το μέλλον.

Ήταν πάντα θετικό για τις επιχειρήσεις να επιδιώκουν μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η διαφάνεια, η υπεύθυνη δέσμευση για τη βιωσιμότητα, καθώς και η ανάπτυξη και διεύρυνση των φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων και υπηρεσιών έχουν γίνει απαραίτητα στοιχεία διατήρησης των επιδόσεων των επιχειρήσεων αλλά και προσέλκυσης ή συγκράτησης πελατών στη σημερινή εποχή.

Οι αλλαγές που συντελούνται δεν αφορούν, όμως, μόνο περιβαλλοντικές επιδόσεις και στόχους. Ένας αριθμός επιχειρήσεων τόσο στην Ευρώπη όσο και σε άλλες ηπείρους έχει αρχίσει να υιοθετεί τους δείκτες αειφορίας ως ένα στρατηγικό εργαλείο για την ανάπτυξή τους, επιδιώκοντας την επίτευξη, μαζί με τους οικονομικούς στόχους, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων και αξιών, διαμορφώνοντας και ένα νέο μοντέλο επιχειρείν.

Οι βιώσιμες, οικολογικά και κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις μπορεί να μην είναι απλώς ωραία διαφημιστικά μηνύματα αλλά επιλογή κι εργαλείο για να πετύχουμε μια ευημερία που δεν στηρίζεται πλέον στην όλο και μεγαλύτερη κατανάλωση, αλλά στην ποιότητα.

Μπορεί να μην κυριαρχούν ακόμα, αλλά βλέπουμε να βρίσκουν γόνιμο έδαφος οικονομικές δραστηριότητες που σέβονται το περιβάλλον και λειτουργούν προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος και της κοινωνίας, καινοτομούν και εισάγουν οικολογικές και κοινωνικές αξίες στον τρόπο του "επιχειρείν". Επιχειρήσεις που επιδιώκουν να εκπροσωπούν μια νέα φιλοσοφία για τη ζωή, που επιδιώκουν συνεργασίες αντί για τυφλό ανταγωνισμό. Επιχειρήσεις που αναπτύσσουν μοντέλα διοίκησης πιο δημοκρατικά και συμμετοχικά, που λαμβάνουν υπόψη αφενός τους χρήστες των υπηρεσιών ή των προϊόντων τους και αφετέρου τους εργαζόμενους.

Η κοινωνική ευημερία και η ευτυχία πρέπει να είναι η καρδιά μιας ζωντανής οικονομίας. Ο ριζικός μετασχηματισμός της καταναλωτικής κουλτούρας και του μοντέλου παραγωγής με έναν τρόπο που θα εμπνέει την ανθρώπινη ευημερία και ευτυχία, θα ενισχύει την οικολογική βιωσιμότητα και την ίδια στιγμή θα διαμορφώνει τις συνθήκες για ένα βιώσιμο οικονομικό μέλλον είναι το ζητούμενο.

Δεν είναι τυχαίο, ότι επιβιώνουν της κρίσης επιχειρήσεις που επιτυγχάνουν αλλαγές όχι μόνο σε τεχνολογικό αλλά κι αξιακό επίπεδο. Η έκθεση δείχνει ότι η ανασυγκρότηση και η διασφάλιση των ευημερίας των επιχειρήσεων περνάει μέσα από αλλαγές κι επανασχεδιασμό τόσο προϊόντων και υπηρεσιών όσο και της συνολικής οργάνωσης και λειτουργίας τους, ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων στην όλη ζωή τους, προώθηση οικολογικών καινοτομιών, δραστική μείωση των δαπανών τους μέσω αποτελεσματικής χρήσης φυσικών πόρων και ενέργειας καθώς και μέσα από την ανάπτυξη συνεργασιών.

Θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι η μετάβαση σε μια ανθεκτική και ζωντανή οικονομία δεν θα είναι απλώς ένα τέχνασμα μάρκετινγκ που θα ακολουθήσει ένα "business as usual" μοντέλο βαμμένο λίγο πιο πράσινο, αλλά ότι θα είναι μια διεργασία που θα ανοίξει το δρόμο για ένα ουσιαστικό και ριζικό μετασχηματισμό των μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης προς πιο βιώσιμη, πράσινη κατεύθυνση. Οι επιχειρήσεις έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν σε αυτή την προσπάθεια για καλύτερη ζωή, απασχόληση, προστασία του περιβάλλοντος, κοινωνική συνοχή.

Ομάδα των Πρασίνων ΙΕΕΣ
στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο